

UNIVERZA V LJUBLJANI
FILOZOFSKA FAKULTETA
ODDELEK ZA BIBLIOTEKARSTVO

DIPLOMSKA NALOGA

IGOR ZEMLJIČ

UNIVERZA V LJUBLJANI
FILOZOFSKA FAKULTETA
ODDELEK ZA BIBLIOTEKARSTVO

DIPLOMSKA NALOGA

**PREGLED ZALOŽNIŠKE DEJAVNOSTI V
LJUBLJANSKI POKRAJINI LETA 1942**

z bibliografijo izdanih knjig

Mentor:

prof. dr. Martin Žnideršič

Igor Zemljič

Lenart v Slovenskih goricah

*Nalogo posvečam spominu
na našo knjižničarko
Bredo Zorko*

Zahvala:

Pisanje je vselej družabna zadeva, četudi človek v glavnem piše sam. In tudi zato, da je ta diplomatska naloga takšna, kakršna je, gre zahvala številnim srečanjem z veliko ljudmi. Čeprav so bila ta srečanja navadno zelo prijetna in sem zanje vsem hvaležen, jih je bilo žal preveč, da bi vsa naštel podrobno.

Na tem mestu bi se rad iskreno zahvalil mentorju profesorju dr. Martinu Žnideršiču za vzpodbudo in zaupanje ter razumevanje, ki ga je izkazal ob dolgotrajnem nastajanju tega besedila. Najlepše se zahvaljujem tudi gospe Lidiji Wagner z Oddelka za bibliografijo Narodne in Univerzitetne knjižnice za vse nasvete in potrpljenje, ki ga je imela v stikih z menoj. Hvala tudi doc. Majdi Ujčič za strokoven pregled bibliografije ter za opozorila na prenekatero nepravilnosti, ki sem jih zagrešil pri sestavi bibliografije.

Zahvalo sem dolžan še mnogim, brez katerih si pisanja te naloge sploh ne znam predstavljati. Predvsem Silvi, Tjaši in Tanji, ki so mi pomagale pri zbiranju gradiva in pripomogle, da v nekaterih "kritičnih" trenutkih nisem obupal, knjižničarjem mnogih knjižnic, ki so pogosto prilagajali svoje delo, da so lahko zadostili vsem mojim muham, Tanji za usklajevanje besedila s pravili knjižnega jezika, Tini, za pomoč pri povzetku v angleški jezik in ne nazadnje Marti, ki me je ves ta čas potrpežljivo bodrila.

Podatki o diplomski nalogi:

Avtor: Igor Zemljič

Naslov diplomske naloge: **Pregled založniške dejavnosti v Ljubljanski pokrajini leta 1942 :**
z bibliografijo izdanih knjig

Kraj: Ljubljana

Leto: 1998

Število strani: 108

Število slik: 11

Število grafov: 4

Število prilog: 3

Število bibliografskih navedb: 50

Številobibliografskih opomb: 114

Mentor: prof. dr. Martin Žnideršič

UDK: 655.4/.5(497.4 Ljubljanska pokrajina)"1942"

Predmetne oznake: založništvo, knjigotrštvo, druga svetovna vojna, Ljubljanska pokrajina

Izveček: Diplomaska naloga opisuje politične in kulturne razmere v Ljubljanski pokrajini na začetku druge svetovne vojne. Podaja kratak zgodovinski pregled razvoja založništva in knjigotrštva na Slovenskem ter medvojno založništvo razdeli v tri obdobja. V nadaljevanju diplomaska naloga predstavi največje založnike, ki so izdajali knjige v letu 1942 ter poda bibliografijo vseh slovenskih knjig, ki izšle tega leta so v Ljubljanski pokrajini.

Title: **Rewiev of publishing activity in Ljubljanska Pokrajina in the year 1942**

Subject headings: publishing, bookselling, second world war, Ljubljanska pokrajina

Abstract: Graduate thesis describes political and cultural conditions in Ljubljanska pokrajina at the beginning of the second world war. It gives brief historical review of publishing and bookselling development in Slovenija and divides wartime publishing in three major periods. In the first period which started with Italian occupation and lasted till late autumn 1942 the publishing activity regressed. The second period was marked by revitalisation of publishing activity. It started in October 1942 when the last major book collection Dobra knjiga was founded and ended with Italian capitulation in September 1943. The publishing activity expanded in the third period that lasted until the end of the world war. It reflected the influences of the current political situation. The thesis presents the most important publishers in 1942 and lists bibliography of all Slovene books that were published in the year in Ljubljanska pokrajina.

Kazalo:

PODATKI O DIPLOMSKI NALOGI:	4
KAZALO:	5
I. UVOD	6
OPIS RAZISKOVALNE METODE	7
II. ZALOŽNIŠTVO NA ZAČETKU VOJNE	12
2. 1. ORIS POLITIČNIH RAZMER	12
2. 2. KULTURNO DELO MED VOJNO	14
2. 2. 1 <i>Italijanska oblast in kulturno ustvarjanje</i>	14
2. 2. 2 <i>Kulturni molk</i>	19
2. 3. 1 ZALOŽNIŠKA IN KNJIGOTRŠKA DEJAVNOST PRED DRUGO SVETOVNO VOJNO	26
2. 3. 2 ANALIZA ZALOŽNIŠTVA V LETU 1942	28
<i>Konzorcij Slovenca</i>	30
<i>Ljudska knjigarna</i>	31
<i>Salezijanski inspektorat</i>	36
<i>Pokrajinska šolska založba</i>	36
<i>Juridična fakulteta</i>	37
<i>Knjigarna Tiskovne zadruge</i>	37
<i>Družba sv. Mohorja</i>	38
<i>Nova založba</i>	38
<i>Narodna tiskarna</i>	39
<i>Nekatere druge večje ali pomembnejše založbe</i>	40
Akademija znanosti in umetnosti	40
Slovenska matica	41
Vodnikova družba	41
Glasbena matica	41
III. PREGLED KNJIŽNE PRODUKCIJE	43
3.1 METODOLOGIJA IN KRITERIJI SESTAVE BIBLIOGRAFIJE	43
3.2 ZALOŽNIŠKA BIBLIOGRAFIJA 1942	47
3. 2. 1 <i>Seznam knjig</i> :	47
3. 2. 2 <i>Vrstne publikacije</i>	79
a) <i>Letne publikacije</i> :	79
b) <i>Zborniki</i> :	81
c) <i>Šolska poročila</i> :	81
3. 2. 3 <i>Slovenske knjige, ki so izšle v Italiji</i> :	82
3. 2. 4 <i>Imensko kazalo</i> :	83
3. 2. 5 <i>Naslovno kazalo</i> :	86
3. 2. 6 <i>Kazalo založnikov</i>	89
3. 2. 7 <i>Italijanske založbe, ki so se prodajale v Ljubljanski pokrajini</i> :.....	98
3. 2. 8 <i>Seznam knjižnih zbirk iz leta 1942</i>	98
IV. ZAKLJUČEK	99
SKLEP	99
V. VIRI IN LITERATURA	105
5. 1 <i>Viri</i> :.....	105
<i>Knjižnice -katalogi in gradivo</i> :	105
<i>Revije, časniki in časopisi</i> :	105
<i>Arhivski viri</i> :	105
5. 2 <i>Uporabljena literatura</i> :	106

I. UVOD

1942:

10. januarja Japonci napadejo nizozemsko Vzhodno Indijo.

21. januarja nemške čete začnejo ofenzivo v zahodni puščavi.

1. februarja se britanska vojska umakne v Singapur.

15. februarja Japonci zavzamejo Singapur.

V Mariboru ustanovijo tovarno letalskih motorjev.

28. marca britanska letala bombardirajo Lübeck.

31. maja Čehi ubijejo šefa gestapa Heydricha.

3. junija je bitka pri Midwayu.

21. junija nemško-afriški korpus zavzame Tobruk v Libiji.

16. julija se je v Ljubljanski pokrajini začela velika Italijanska ofenziva

Stefan Zweig napiše avtobiografijo Včerajšnji svet...

Barica je zelo rada obiskovala dedka Janka, ki se je neprestano skrival med visokimi policami zaprašenih knjig. Vendar stric za malo deklico ni imel časa. V zameno ji je prinašal knjige s "police za male", ki so opisovale težave princeske Zvezdane, dogodivščine vaškega poredneža Bumčka ter zgodbe o belem zamorčku. Mala Barica je z njimi zaplavala na čudežno potovanje po svetu, kot da bi zunaj ne divjala vojna, ki je tako usodno spremenila življenje mnogih ljudi.

V tem za mnoge tako usodnem času, ko je živel generacija, ki ni imela ne preteklosti in ne sedanosti, kazalo pa je, da tudi prihodnosti ne bo imela,¹ in ki bi ga nekateri najraje preskočili, je nastala tudi kopica knjig. Ker so v tem obdobju na nek neobičajen način normalno delovale tudi mnoge slovenske založbe, smo na pobudo mentorja prof. dr. Martina Žnideršiča štirje študentje bibliotekarstva sklenili, da sistematično zberemo podatke o knjižni produkciji v tistem času. Hkrati smo se odločili, da jih bomo predstavili v skupni publikaciji, kakor tudi, da bodo zbrani podatki dostopni v slovenskem vzajemnem računalniškem katalogu. Na ta način smo skušali načrtno zapolniti del vrzeli, ki še obstaja v slovenski bibliografiji med leti 1928 in 1945. Najlažje se nam je zdelo razdeliti problem kronološko, čeprav smo se zavedali, da je takšna delitev vsiljena in da nima podlage v gradivu. Upravičili pa smo jo s spoznanjem, da so tudi založbe svoja dela pogosto izdajala v letnikih, čeprav je na drugi strani res, da se ti letniki niso zmeraj pokrivali s koledarskim letom.²

Opis raziskovalne metode

Metode raziskovalnega dela so bile usklajene s postopki znanstvenega dela v bibliotekarstvu in humanistiki nasploh. Preden sem se lotil konkretnega iskanja in zbiranja podatkov, sem se na to temeljito pripravil. Ko sem dobil temo diplomske naloge, sem se najprej lotil načrtovanja raziskave. Svoj koncept sem za razliko od pregleda Dušana Moravca³ zastavil tako, da sem kot podlago za analizo sklenil narediti seznam vseh knjig, ki so izšle v tem obdobju, ter tako premestiti moje nezadostno poznavanje književnosti tega časa. Pri zbiranju literature, ki bi obravnavala zastavljeno tematiko, sem si pomagal z Logarjevim Uvodom v bibliografijo,⁴ ki podaja natančen pregled bibliografij tega obdobja, pa tudi mnoge zanimive napotke za selekcijo gradiva. Dodatne preglede knjižne produkcije sem iskal tudi v bibliografiji bibliografij Štefke Bulovec.⁵ Za primerjavo slovenske knjižne produkcije s sočasnimi evropskimi, sem v Veliki čitalnici Narodne in univerzitetne knjižnice, poiskal še nacionalne bibliografije Češke, Danske in Italije.

Za poskusni vzorec sem si izbral skupino knjig, ki so izšle leta 1942 in so bile že obdelane v vzajemnem katalogu. Iz zbranih rezultatov sem dobil začetni seznam založb, in podatke o najpomembnejših zbirkah. Iz primerjave med podatki v OPAC-u in seznamom Naša knjiga, sem ocenil da je vnešenih okoli 75 % knjig. Ta teza se pozneje ni povsem potrdila, vendar to ni bistveno spremenilo poteka raziskovanja, in je vplivala le na daljši čas zbiranja gradiva. Ob mentorjevi pomoči sem si priskrbel dovoljenje za vnos zbranega gradiva v bazo Narodne in univerzitetne knjižnice, kjer so se z zastavljeno nalogo strinjali in celo delno prilagodili svoje delo mojim željam.⁶ Terminale

¹ Ivo Brnčič, *Generacija pred zaprtimi vrati*, Ljubljana : Cankarjeva založba, 1954, str. 13

² Na primer v Slovenčevi knjižnici, ki jo je izdajal Konzorcij Slovenca

³ Dušan Moravec, *Novi tokovi v slovenskem založništvu, od Schwentnerja do prvih publikacij Akademije*, Ljubljana : DZS, 1994

⁴ Janez Logar, *Uvod v bibliografijo*, Ljubljana : Narodna in univerzitetna knjižnica, 1970

⁵ Štefka Bulovec, *Bibliografija slovenskih bibliografij*, Ljubljana : Narodna in univerzitetna knjižnica, 1976

⁶ Tako sem se npr. dogovoril, da lahko v čitalnici na dan namesto predpisanih 5, naročim kar 25 knjig, omogočili pa so mi tudi delo na oddelku za bibliografijo, kjer se je ga Lidija Wagner, ponudila, da bo bdela nad strokovnostjo obdelanih zapisov.

za vnos gradiva sem lahko uporabljal na oddelku za bibliografijo, ogromno dela pa sem opravil tudi v knjižnici Fakultete za podiplomske humanistične študije: Institutum Studiorum Humanitatis (ISH), kjer so mi brez omejitev dali na razpolago vso njihovo programsko in tehnično opremo. Del programske opreme so prispevali tudi na Inštitutu informacijskih znanosti (IZUM) v Mariboru, kjer so posebej za projekt medvojne bibliografije prilagodili možnost izpisov iz lokalnega kataloga in mi ob standardnih kazalih omogočili še izdelavo posebnega kazala založb.

Podatki potrebni za opis knjige v COMARC formatu:	
100) Leto izida: _____ ; 101 a) jezik besedila: _____, c) jezik orig. besedila: _____ 102 a) država izdaje: _____	
105 a) koda za ilustr.: _____ ; b) vrsto vsebine: _____ ; f) knj. zvrst.: _____	
200 a) Naslov: _____	
d) vzporedni naslov: _____	
e) podnaslov: _____	
f) odgovornost: _____	
g) ostale odgovornosti: _____ ; 205 a) Izdaja: _____	
210 a) Kraj: _____ ; c) Založba: _____ ; d) Leto: _____	
e) Kraj tiskanja: _____ g) Tiskarna: _____	
215 a) Obseg: _____ str.; c) opis: _____ ; d) dimenzije: _____ cm.; priloge: _____	
225 a) Zbirka: _____ ; v) Štetje: _____	
300 a) Opomba: _____ ; 320 a) Opomba obibl. kazal.: _____	
610 a) Predmetne oznake: _____ ; _____ ; _____ ; _____ ; UDK: _____	
700 a) Priimek: _____ ; ime: _____	
702 a) Priimek: _____ ; ime: _____	
900 a) Drugi priimek / psevdonim: _____ ; 996 d) Signatura: _____	

Obrazec za popisovanje knjig

Ko je bilo vse dogovorjeno, sem se odločil, da bom s pomočjo kataloga v čitalnici Narodne in Univerzitetne knjižnice izpopolnil seznam manjkajočih knjig, ki je na začetku štel okoli 168 knjig. Knjige sem naročal iz skladišč Narodne in univerzitetne knjižnice in Univerzitetne knjižnice Maribor ter jih popisoval na posebne obrazce. Pri tem se nisem osredotočil le na leto 1942, ampak sem zbiral podatke o knjigah iz obdobja cele druge svetovne vojne. Ker vseh knjig nisem našel v katalogu Narodne in univerzitetne knjižnice v Ljubljani in katalogih Univerzitetne knjižnice Maribor, sem obiskal tudi Inštitut za novejšo zgodovino in knjižnico Muzeja za novejšo zgodovino. Zaradi velikega obsega sem se povezal s kolegicami Silvo Bandelj, Tjašo Pečan in Tanjo Matvos, s katerimi smo si razdelili delo ter obiskali vse pomembnejše knjižnice, ki hranijo tovrstno gradivo. Zbrane podatke smo nato obdelali še vsebinsko in jih vnesli v COBISS. Zaradi ogromnih vrzeli v nekaterih zapisih iz vzajemne baze in očitne nepopolnosti znanih seznamov smo prelistali še tako imenovani katalog signatur na oddelku za bibliografijo v NUK-u ter manjkajoče podatke preverili na publikacijah samih ali s pomočjo najrazličnejših bibliografij. Vrstne publikacije,⁷ kamor sodijo razni koledarji, zborniki in letopisi sem popisal na osnovi kataloga NUK-a ter jih zaradi

⁷ Za publikacije, ki izhajajo periodično, običajno kot letniki, obstaja v bibliotekarstvu več poimenovanj. Najnovejša slovenska izdaja, ISBD(S) iz leta 1997 v širšem sklopu serijskih publikacij navaja tudi *letne publikacije* in *zbornike*. Medtem pa Jože Munda in Maks Veselko za oboje uporabljata le en termin, le da jih Jože Munda v zbirki Literarni leksikon imenuje *periodični zborniki*, Maks Veselko pa jih pozna kot *vrstne publikacije*.

njihove specifičnosti navajam posebej, njihovi naslovi in avtorji in založniki pa so vključeni v ustrezna kazala.

Pri delu sem naletel na mnoge ovire, ki so bile organizacijske, tehnične, finančne in vsebinske narave. Največ časa smo porabili za zbiranje gradiva oziroma knjig, ki so izhajale v tem obdobju. Večino podatkov smo dobili iz katalogov Narodne in univerzitetne knjižnice v Ljubljani, v veliko pomoč pa so nam bili tudi katalogi in knjižničarji iz Univerzitetne knjižnice v Mariboru, Knjižnice Inštituta za novejšo zgodovino, Semeniške knjižnice v Ljubljani, knjižnice Muzeja novejše zgodovine, knjižnice Šolskega muzeja, knjižnice Pravne fakultete, Slovanske knjižnice, knjižnice Oddelka za slovanske jezike in književnosti na Filozofski fakulteti ter iz drugih knjižnic. Pri zbiranju gradiva smo odkrili še kopico publikacij, ki so v javnosti slabo poznane. Dislocirana enota Arhiva republike Slovenije v fondu t. i. protikomunističnega tiska hrani obsežno zbirko propagandnih tiskov, ki so izhajali zlasti v drugi polovici druge svetovne vojne. Te brošure zaradi skromnega obsega težko obravnamo kot knjige, zagotovo tudi večina njih ni nikoli videla knjigotrških polic, njihov propagandni namen pa vendarle kaže, da so bile namenjene in dostopne širši javnosti. Propagandno gradivo je popisala in vnesla v COBISS kolegica Tjaša Pečan, vendar ga v svoji diplomski nalogi zaradi drugega časovnega okvira ne omenjam. Pri tem naj se dotaknem problema selekcije gradiva, ki je natančno definiran v nadaljevanju naloge.

Pri odločanju o ciljih naše diplomske naloge smo si zastavili delovni naslov *Pregled založniške dejavnosti v Ljubljanski pokrajini med drugo svetovno vojno*. S tem smo namerno zanemarili vso knjižno bero na ostalem slovenskem ozemlju, ki je zajemalo skoraj še enkrat tolikšno površino in število prebivalcev, kot jih je imela Ljubljanska pokrajina. Vendar lahko smelo trdimo, da je bilo jedro naroda strnjeno na ljubljanskem področju. Okupatorji na preostalem zasedenem ozemlju niso skrivali svojih načrtov, da je njihov cilj uničenje Slovencev na vseh področjih, ki sodijo v njihovo ožje interesno območje. Zaradi njihovih genocidnih namenov je bilo izseljenih in pregnanih 80.000 Slovencev, mnogi od njih so pobegnili prav v Ljubljano, ki je s tem le še okrepila svojo osrednjo vlogo. Če izvzamemo peščico slovenskih knjig, ki so izšle drugod po svetu, lahko vidimo, da preostanek knjig izven področja Ljubljanske pokrajine zajema le nekaj koledarjev, ki so povelečevali superiornost novih gospodarjev, ter tu in tam še kak slovarček ali slovnico, ki je pomagala asimilirati preostanek slovenskega prebivalstva. Ključnost trenutka se kaže tudi v besedah poročevalca v Slovincu⁸, ki piše:

"Ljubezen do slovenske besede se kaže predvsem v tem, kako uspeva tiskana beseda v kakšnem času in kakšen je knjižni trg dotičnega naroda /... /"

in v zaščito pred izgubo zgodovinskega spomina nadaljuje s pregledom knjižnega trga v prvih letih vojne. Iz podobnega razloga je verjetno nastajal tudi seznam slovenskih knjig, ki ga je od začetka vojne do novembra leta 1944 objavljala vestnik Ljudske knjigarne Naša knjiga. Ta hvalevredni seznam (kakšne širše funkcije bi mu žal težko pripisali), se zgleduje po knjigotrškem katalogu iz leta 1939,⁹ v katerem so bili zbrani naslovi vseh slovenskih knjig, ki bi jih lahko našli na knjižnih policah sredi leta 1939. To torej ni bila bibliografija, ampak knjigotrški katalog Jugoslovanske knjigarne. Slovensko bibliografijo do leta 1900 je v letih 1903-1905 objavil Franc Simonič, njegovo delo je

⁸ Slovenec 70 (1942) št. 300, 31. XII., str. 3

⁹ Slovenska knjiga, seznam po stanju v prodaji dne 30. junija 1939. Ljubljana 1939

nadaljeval Janko Šlebinger, ki je objavil več retrospektivnih bibliografij za obdobje do leta 1929.¹⁰ Knjižno produkcijo med vojnama je opisovala tudi Melitta Pivec Stele.¹¹ Dokaj natančen pregled knjig o Slovencih v tem obdobju pa je leta 1944 objavil Joža Glonar v *Südost-Forschungen*,¹² ki je vanj zajel tudi nekatere tiske iz poznejših let. Podatke za slovensko bibliografijo v letih 1941-1944 je vsako leto objavljala in komentiral dnevnik *Slovenec*.¹³ Natančnejših pregledov Slovenkega tiska z izjemo Bajčeve bibliografije serijskih publikacij¹⁴ in kumulativne bibliografije NOB,¹⁵ do danes ne poznamo. Melitta Pivec Stele sicer omenja v Zborniku zimske pomoči¹⁶, da je podatke za svojo statistiko dobila "po gradivu naše Vseučiliške knjižnice oz. *rokopisne bibliografije J. Šlebingerja...*" (podčrtal I. Z.), vendar mi sledi o tej bibliografiji ni uspelo najti. Malce nenavadno pa je, da ta veliki bibliotekar ne bi poskrbel, da bi se ti tako pomembni podatki ohranili potomcem. Tako sem bil ob navedenih delih prepuščen že zbranim podatkom iz vzajemnega kataloga COBIB, ki pa so bili ponekod pomanjkljivi ali celo zavajajoči.¹⁷ Kljub temu moram priznati, da je bilo v času, ko sem se loteval vnosa v COBISS, v njega za leta 1941-1945 vnešenih že 960 zapisov publikacij v slovenskem jeziku. Vendar je bila kakšna tretjina teh zapisov neprimerna za naš izbor, precej ostalih pa je potrebovalo popravke ali dopolnitve. Zbrane podatke smo dopolnjevali in izpopolnjevali s pomočjo čitalniškega kataloga v Narodni in univerzitetni knjižnici, ki hrani podatke do leta 1947, obeh abecedno imenskih katalogov na oddelku izposoje ter starega t. i. "črnega" kataloga. Natančno smo pregledali tudi katalog signatur, ki se nahaja na oddelku za bibliografijo Narodne in univerzitetne knjižnice. Velika večina gradiva religiozne narave je natančno in kronološko urejena v Semeniški knjižnici, kar nam je pripomoglo pri datiranju nekaterih spornih publikacij.

Po končanem zbiranju gradiva sem se lotil vsebinske plati naloge. Pri tem sem naletel na ogromne težave, saj ni ohranjenega (ali pravilno popisane) niti najosnovnejšega gradiva, iz katerega bi lahko razbral vsaj osnovne podatke o slovenskih založbah. O založništvu obstaja sicer obsežna literatura, ki pa je žal zelo fragmentna in daje le parcialno sliko. Leta 1937 je v knjigi o tiskarstvu Miroslav Ambrožič pri pregledu največjih tiskarn omenjal tudi njihovo knjigotrško dejavnost. Bolj zgovorni so podatki v *Spominskem zborniku Slovenije*, ki je izšel leta 1939 ob dvajsetletnici

¹⁰ V Glasniku Slovenske matice (1901-1907), Carnioli (1913-1918) in v Časopisu za slovenski jezik in književnost (1919-1927).

¹¹ Slovenska knjižna produkcija v letih 1919-1935. Čas 1935/36, str. 241-264

¹² Die Slowenen im Schrifttum 1914-1940, Südost-Forschungen in Verbindung mit dem deutschen Auslandswissenschaftlichen Institut (Berlin), dem Südostinstitut München, der Südostgemeinschaft Wiener Hochschulen und einer Gemeinschaft Prager Institute, Brünn, München, Wien: Rudolf M. Rohrer, 1944/45

¹³ Knjižni trg v letih 1941/1942, Slovenec 31. 12. 1942, 3.1., 9.1., 10.1. 1943; Pregled knjižnega trga v letu 1943 Slovenec 1.1., 6.1., 8.1., 9.1. 1944; Slovensko ... v letu 1944 Slovenec 9.1., 10. 1., 12. 1., 13. 1. 1945

¹⁴ Jože Bajec, Slovenski časniki in časopisi, bibliografski pregled od 1. januarja 1937 do osvoboditve 9. maja 1945, Ljubljana 1973

¹⁵ Bibliografija izdanja u narodnooslobodilačkom ratu 1941-1945, Beograd 1964.

¹⁶ Melitta Pivec Stele, Vpliv vojne na slovensko knjižno produkcijo. Zbornik zimske pomoči, Ljubljana 1944, str. 329-330

¹⁷ Najbolj tipičen primer, je knjiga: Springer: Domača zdravnica iz leta 1941, ki je imela v vzajemni bazi označeno leto izdaja 1952, s čimer se dotaknemo problema gradnje vzajemnega kataloga, kadar vanj vnaša gradivo večje število udeležencev.

kraljevine Jugoslavije. V njem je Cene Kranjc¹⁸ napravil obsežen pregled našega tiskarstva v letih 1918-1938, ki pa se še zdaleč ne nanaša le na tiskarsko stroko, ampak podaja tudi pregled raznih knjižnih družb in založb, pa tudi knjižničarstva v vsej tedanji Dravski banovini. Melitta Pivec Stele pa je v taistem zborniku objavila *Statistični pregled slovenskih publikacij za leta 1919-1938*.¹⁹ Iz časa vojne nam še največ o založništvu knjig pove arhiv Cenzurnega urada, ki je shranjen v Arhivu republike Slovenije, delno pa tudi na rokopisnem oddelku Narodne in univerzitetne knjižnice. V njem so ohranjene prošnje za izdajo knjig, pa tudi mnogi krtačni odtisi knjig, ki jih je cenzura zavrnila. Dokaj bogat vir podatkov je tudi vestnik Ljudske knjigarne *Naša knjiga*, iz katerega ob podatkih o knjigah, ki so bile dostopne na knjižnem trgu, izvemo predvsem zanimivosti iz delovanja lastne založbe. Povojne analize založništva so se založništvu pred in med drugo svetovno vojno izmikale in šele v zgodovinskem orisu Branka Berčiča, *Tiskarstvo na Slovenskem*²⁰ iz leta 1968, lahko spet izvemo nekaj zanimivih podatkov o tiskarjih in tudi založnikih med vojno. Mnogo bolj izčrpen vir podatkov je *Zgodovina slovenskega slovstva*, oziroma njen del *Slovstvo v letih vojne 1941-1945*, ki ga je pri slovenski Matici leta 1971 objavil Viktor Smolej.²¹ V njem je namreč ob umetniški dejavnosti partizanov popisal tudi kulturno in založniško dejavnost v Ljubljanski pokrajini. Vprašanja medvojnega založništva se je delno dotaknil tudi Aleš Gabrič v svoji razpravi o Kulturnem molku²². Po letu 1990 so o obravnavani temi pisali še Martin Žnideršič²³, v geslu Enciklopedije Slovenije o knjigotrštvu, Marijan Smolik²⁴ je v zborniku Slovenske matice opisal založniško dejavnost pri katoličanih in Jaro Dolar, ki je v Enciklopediji Slovenije objavil prispevek o Novi založbi. Najobsežnejše delo o slovenskem založništvu, pred koncem druge svetovne vojne je leta 1994 objavil Dušan Moravec z naslovom: *Novi tokovi v slovenskem založništvu*²⁵, od Schwentnerja do prvih publikacij Akademije, v katerem zelo natančno popiše delovanje založb pred drugo svetovno vojno.

Zbrane podatke sem obogatil z noticami iz tedanjih slovenskih dnevnikov: Slovenskega doma, Slovenca, Jutra in Slovenskega naroda, pregledal sem tudi revijo *Dom in svet*. V rokopisnem oddelku Narodne in univerzitetne knjižnice, pa sem žal neuspešno iskal tudi ostanke morebitne korespondence tedanjih časopisnih in knjižnih urednikov. Ker s pisnimi viri nisem bil zadovoljen, sem opravil še ustne pogovore z Jarom Dolarjem, akad. dr. Stojanom Pretnarjem, dr. Jožetom Mundo in dr. Marijanom Smolikom, s katerimi sem govoril predvsem o kulturnem delu med vojno, o takratnih založnikih in ljubljanskih knjigarnah.

¹⁸ Cene Kranjc, *Naše tiskarstvo v letih 1918-1938*. Spominski zbornik Slovenije, Ljubljana 1939, str. 249-262

¹⁹ Melitta Pivec-Stelè, *Statistični pregled slovenskih publikacij za leta 1919-1938*. Spominski zbornik Slovenije, Ljubljana 1939, str. 262 - 264

²⁰ Branko Berčič, *Tiskarstvo na slovenskem*, Ljubljana 1968

²¹ Viktor Smolej, *Slovstvo v letih vojne 1941-1945*. *Zgodovina slovenskega slovstva VII*, Ljubljana 1971, str. 47

²² Aleš Gabrič, *Kulturni molk*. *Prispevki za novejšo zgodovino* 29 (1989) št. 2, str. 385 - 413

²³ Martin Žnideršič: *Knjigotrštvo*. *Enciklopedija Slovenije* 5, Ljubljana 1991, str. 135-136

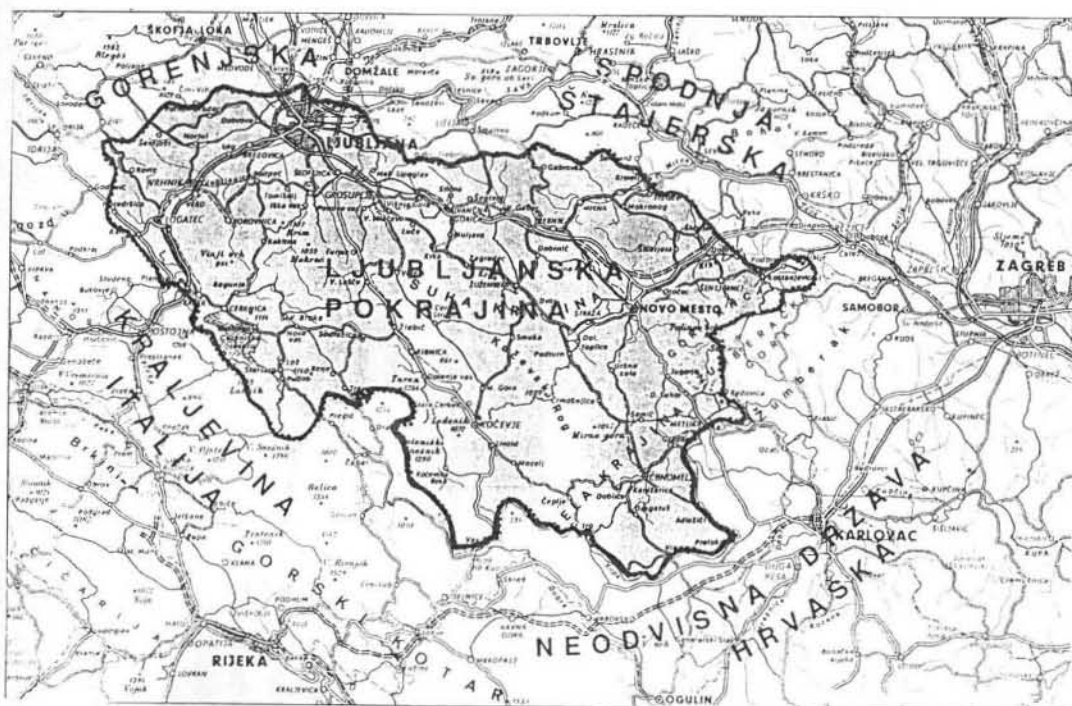
²⁴ Marijan Smolik, *Kulturne pobude, revialna in založniška dejavnost pri katoličanih*. *Cerkev, kultura in politika 1890-1941*, V Ljubljani 1993, str. 272-281

²⁵ Dušan Moravec, *Novi tokovi v slovenskem založništvu...*, Ljubljana 1994

II. ZALOŽNIŠTVO NA ZAČETKU VOJNE

2. 1. Oris političnih razmer

Vsi trije okupatorji - nemški, italijanski in madžarski - ki so spomladi 1941 zasedli Dravsko banovino, so nameravali uničiti slovenski narod kot etnično enoto.²⁶ Nemški in madžarski okupator sta večino Slovencev razglasila za Vende ali Vindišarje in sta le manjšemu delu priznavala slovensko bit. Medtem pa Italijani večini v Ljubljanski pokrajini nacionalne identitete niso zanikali. Glavna značilnost okupacije slovenskega ozemlja je bila njegova delitev med tri države in drobitev na okoli deset pokrajinskih upravnih enot, od katerih je le ena imela sedež na ozemlju današnje Slovenije. Okupacijska področja je določil Hitler, ki je Nemčiji dodelil največji del (Spodnjo Štajersko, severni del Dolenjske, Gorenjsko, Mežiško dolino, območje Dravograda, občino Jezersko in severozahodni del Prekmurja ter severni del Medžimurja). Vse spomladi 1941. leta zasedeno slovensko ozemlje so okupatorji nameravali še tisto leto tudi formalnopravno priključiti k svojim državam. Prvi je to 3. maja 1941 storil italijanski okupator s kraljevim ukazom, madžarski 19. decembra 1941 z zakonom parlamenta, nemškemu pa je dvakrat (1. oktobra in 1. novembra) iz personalnih razlogov (iskanje ustreznega pokrajinskega komisarja za Koroško) odloženo priključitev končno preprečil partizanski boj. Kljub temu so ves čas vojne delovali tako, kot da bi bilo ozemlje tudi formalnopravno priključeno k nemškemu rajhu.

Zemljevid Ljubljanske pokrajine

Novi gospodarji so Slovence podvrgli strogi raznarodovalni politiki, pri čemer so se med seboj razlikovali po metodah in časovnem roku, v katerem so želeli doseči skupen cilj: uveljaviti prevlado velike svetovne kulture nad "nezgodovinskimi" Slovenci. Za dosego tega velikega cilja so izselili okoli 63.000 Slovencev (načrtovana številka je

²⁶ Ključne značilnosti slovenske politike v letih 1929-1955, znanstveno poročilo, Ljubljana 1995, str. 33

bila trikrat višja), nekako 17.000 oseb pa se je izgonu izognilo s pobegom na drugo zasedbeno območje (Ljubljanska pokrajina, Julijska krajina). Zaradi manjšega izгона se je znižalo tudi število načrtovanih priseljencev (Nemcev seveda) v novih delih rajha (z 90.000 na 15.000, od tega je bilo skoraj 12.000 kočevskih Nemcev). Kolikor bolj so se nacistom pojavljale ovire, toliko bolj goreče so izvajali ponemčevanje dežele in ljudi. To so skušali doseči z uničevanjem vsega, kar bi moglo spodbujati, utrjevati ali ohranjati

Untersteirer!

Du bist kein Slowene!

Du bist ein heimattreuer Steirer!

Du bist ein Glied der grossen deutschen Volksgemeinschaft!

Du sollst ein vollwertiger Deutscher werden!

Primer ponemčevanja Slovencev

slovensko narodno zavest. Obsegalo je uničevanje slovenskega tiska, odpravo slovenskega jezika v vseh javnih zavodih, razpust slovenskih društev in organizacij ter zaplenbo slovenskega kapitala. Hkrati so skušali dati deželi nemški pečat z uvajanjem nemških otroških vrtcev in šol, z odstranitvijo slovenskih napisov in ponemčenjem krajevnih in osebnih imen ter nenazadnje s podpiranjem raznih nacionalističnih organizacij in društev. Največji sta bili Štajerska domovinska zveza (Steirischer Heimatbund) in Koroška ljudska zveza (Kärntner Volksbund) na Gorenjskem in Koroškem, ki sta vključevali 90 % prebivalcev, saj so vsi tisti, ki se niso želeli včlaniti, takoj prišli na sezname za izselitev. Skratka, z veliko vnemo so si okupatorji prizadevali uresničevati znano Hitlerjevo navodilo vodjema civilne uprave za Koroško in Štajersko: *"Machen Sie mir dieses Land wieder deutsch"*.²⁷

Okupacijska politika italijanskega fašizma v Ljubljanski pokrajini je bila milejša od nemške. Z upoštevanjem slovenskih kulturnih in prosvetnih ustanov (univerze, akademije, gledališča in knjižnic) ter tiska si je italijanski fašizem hotel pridobiti naklonjenost slovenskega prebivalstva. Dvojezičnost v upravi, v kateri so ključne položaje prevzeli Italijani, italijanščina v šolah, pomožne organizacije fašistične stranke in uvedba korporativističnega sistema pa so vendarle vodili k fašistizaciji in italijanizaciji pokrajine. Začetno, vsaj delno, odobravanje italijanskega ravnanja gre pripisati dejstvu, da so bili prebivalci Ljubljanske pokrajine nad zasedbo presenečeni ter pretreseni ob genocidni politiki nemških oblasti na Štajerskem in Gorenjskem. Milejša zasedbena politika italijanskih okupacijskih oblasti je v očeh Slovencev dejansko pomenila manjše zlo.²⁸ Na italijanskem zasedbenem in nato priključenem območju, v Ljubljanski pokrajini, je bila Ljubljana v posebnem položaju. Medtem ko je prej imela le okoli 7 % prebivalstva svojega upravnega področja, tj. Dravske banovine, je imela sedaj

²⁷ Kot je zapisal graški Tagespost 26. aprila 1941, ko je Hitler obiskal Maribor.

²⁸ Bojan Godeša, Odziv Slovencev na okupacijo. Slovenska kronika XX. stoletja, 1941-1995, str. 11

celo 26 ali 27 % prebivalstva Ljubljanske pokrajine. Vsi trije zavojevalci so sicer razpustili dotedanje slovenske oziroma jugoslovanske politične stranke, nemški in madžarski okupator sta celo izganjala njihove funkcionarje in zaplenila njihovo imetje, vendar so v Ljubljani okrnjena vodstva strank ilegalno še obstajala, predstavnika liberalnega in katoliškega tabora pa je italijanska oblast celo vzela v svoj sosvet ali konzulto. Med veliko večino prebivalstva Ljubljanske pokrajine je bilo enodušno odklonilno stališče do italijanskega okupatorja, razlike so se pojavile šele ob vprašanju, na kakšen način naj se to stališče izrazi. Izoblikovala sta se dva temeljna pogleda. Prvega je poosebljala Osvobodilna fronta, ki je bila za takojšen odpor proti okupatorju, drugega pa večinski zastopniki predvojnih meščanskih strank, ki so bili za postopne priprave in čakanje na ugoden trenutek ob koncu vojne, ko naj bi počakali in izkoristili zmedo, podobno tisti po koncu 1. svetovne vojne.

2. 2 Kulturno delo med vojno

2. 2. 1 Italijanska oblast in kulturno ustvarjanje

Nemški okupator je prepovedal sleherno kulturno delovanje na svojem zasedenem ozemlju, italijanska zasedbena oblast pa se je skušala vtihotapiti v slovensko zavest in jo spodkopati z dovoljenjem navidezno svobodnega kulturnega in slovstvenega življenja. Seveda je bilo od vsega začetka jasno, da velja svoboda samo za tiste, ki bodo pritjevali fašističnemu duhu in podpirali podložniško miselnost. Že takoj prve tedne okupacije so novi oblastniki vodili v Ljubljansko pokrajino: svoje pevce in pevke, glasbene umetnike, zборе, umetniške skupine, gostovala je celo rimska Opera, vse to zato, da bi pokazali, kaj pomeni "dvoisočletna rimska kultura" in kaj so "zaostali" Slovenci pridobili z vključitvijo v okvir Mussolinijevega imperija.²⁹ Svoje glavo razlago vseh svojih novih pridobitev Slovencev je preprečeval že 2. maja 1941 ustanovljen **Tiskovni urad** (Ufficio stampa), ki je spadal neposredno pod Visokega komisarja Ljubljanske pokrajine.³⁰ Zakonsko osnovo mu je dala *Naredba kraljevega civilnega komisariata za zasedeno slovensko ozemlje št. 15* z naslovom: **Cenzura, vzporeditev in nadzorstvo tiska na zasedenem slovenskem ozemlju.**³¹ V njej je Emilio Grazioli odredil, da:

"Dnevniki in ves drugi v čl. 1. omenjeni periodni tisk, kakor tudi priložnostne publikacije spadajo pod predhodni vizum kr. civilnega komisariata za zasedeno slovensko ozemlje." In da morajo "šef-uredniki, izdajatelji in odgovorni poslovodje [...]/ predložiti Tiskovnemu uradu kr. civilnega komisariata za zasedeno slovensko ozemlje pred začetkom tiska krtačne tiske tiskovin v dveh primerkih, podpisanih po odgovornem organu.

Enega teh primerkov z odobritvenim vizumom vrne tiskovni urad vložitelju, ki ga mora shraniti."

Uredba še navaja, da bodo kršitelji kaznovani po zakonu in da se mora nadaljnje razširjanje prepovedane tiskovine ustaviti, vsi izvodi, ki so "morda že v prometu ali pa

²⁹ Viktor Smolej, *Slovstvo v letih vojne...*, str. 47

³⁰ AS 239 - Tiskovni urad. Iz gradiva za vodnik po arhivu ARS, Ljubljana 1998 (izid predviden v letu 1998)

³¹ Bollettino Ufficiale del R. Commissariato civile per I territori sloveni occupati = Službeni list kr. civilnega komisariata za zasedeno slovensko ozemlje (1941), št. 36, 3. V., str. 317-318

Spedizione in abbonamento postale

Poština plačana v gotovini

Bollettino Ufficiale**Službeni list**del R. Commissariato civile
per i territori sloveni occupatikr. civilnega komisariata
za zasedeno slovensko ozemlje

No. 36.

36. kos.

LUBIANA, 3 maggio 1941-XIX, E. F.

V LJUBLJANI dne 3. maja 1941-XIX, E. F.

CONTENUTO:**VSEBINA:****ORDINANZE DEL R. COMMISSARIATO CIVILE****NAREDBE KR. CIVILNEGA KOMISARIATA**

297. Censimento, coordinamento e controllo della stampa nei territori sloveni occupati.

297. Cenzura, vzporeditev in nadzorstvo tiska na zasedenem slovenskem ozemlju.

DECRETI DEL R. COMMISSARIATO CIVILE**ODLOČBE KR. CIVILNEGA KOMISARIATA**

298. Sottoposizione a vigilanza della Federazione per il Movimento dei forestieri nella Slovenia (Zveza za tujski promet v Sloveniji).

298. Postavitev Zveze za tujski promet v Sloveniji pod nadzorstvo.

299. Riorganizzazione nei servizi delle trasmissioni radiofoniche nei territori sloveni occupati dalle Forze Armate Italiane.

299. Preosnova radiooddajne službe na zasedenem slovenskem ozemlju.

300. Sottoposizione a sequestro della Società Generale Bancaria jugoslava (Splošno jugosl. bančno društvo).

300. Postavitev Splošnega jugoslovenskega bančnega društva pod sekvester.

301. Sottoposizione a sequestro della Banca Ipotecaria di Stato (Drž. Hipotekarna banka).

301. Postavitev Državne hipotekarne banke pod sekvester.

302. Sottoposizione a sequestro della Banca Artigiana del Regno di Jugoslavia (Zanatska banka).

302. Postavitev Zanatske banke a. d. pod sekvester.

303. Sottoposizione a sequestro della Banca Nazionale del Regno di Jugoslavia (Narodna banka kr. Jugoslavije).

303. Postavitev Narodne banke kr. Jugoslavije pod sekvester.

304. Sottoposizione a sequestro della Banca Privilegiata Agraria (Privil. Agrarna Banka).

304. Postavitev Priv. agrarne banke pod sekvester.

305. Sottoposizione a sequestro della Elementar, già Società anonima di assicurazione Commercial Union («Elementar», preje Commercial Union).

305. Postavitev Elementar, prej Commercial Union, zavarovalne d. d., pod sekvester.

306. Sottoposizione a sequestro della «Jugoslavia», Società generale d'assicurazione («Jugoslavija», splošna zav. družba).

306. Postavitev Jugoslavije, splošne zavarovalne družbe, pod sekvester.

307. Sottoposizione a sequestro della «Royal Exchange Assurance Corporation».

307. Postavitev Royal Exchange Assurance Corporation pod sekvester.

308. Sottoposizione a sequestro della «La Nationale - incendie - vie».

308. Postavitev zavarovalnice La Nationale - incendie - vie pod sekvester.

309. Sottoposizione a sequestro della Società d'assicurazione «Slavija».

309. Postavitev Slavije, jugoslov. zav. banke, pod sekvester.

310. Sottoposizione a sequestro dell'Agenzia Avala.

310. Postavitev Agencije Avala pod sekvester.

Testo ufficiale**Neuradni prevod****Ordinanze****Naredbe**del R. Commissariato civile per
i territori sloveni occupatikr. civilnega komisariata za
zasedeno slovensko ozemlje

№ 15.

St. 15.

**Censimento, coordinamento e controllo della
stampa nei territori sloveni occupati****Cenzura, vzporeditev in nadzorstvo tiska
na zasedenem slovenskem ozemlju**

Il R. Commissario Civile per i territori sloveni occupati,

Kr. civilni komisar za zasedeno slovensko ozemlje, glede na umestnost, da se na slovenskem ozemlju, zasedenem po italijanski vojski, sodelovanje krajevnega tiska pri delu italijanskih oblastev za mir in obnovo uredi in spravi v skladnost,

ritenuta l'opportunità di disciplinare e coordinare, nei territori sloveni occupati dalle Forze Armate Italiane, la collaborazione della stampa locale all'opera di pace e di ricostruzione svolta dalle autorità italiane

odreja:**ordina:**

Clen 1.

Art. 1

È istituito il censimento dei giornali, riviste e pubblicazioni in genere, eseguite a stampa, e comunque destinate alla diffusione.

Uvaja se cenzura časnikov, revij in periodnega tiska vobče, namenjenih kakor koli razpečavanju.

Sef-uredniki in odgovorni uredniki tega tiska morajo vložiti do vštetelega 10. maja 1941-XIX pri tiskovnem

I direttori e redattori responsabili delle stesse sono tenuti a presentare, non oltre il 10 maggio 1941-XIX all'Ufficio stampa del R. Commissariato civile per i territori sloveni occupati una denuncia contenente tutte le indicazioni richieste su apposito formulario che sarà ritirato dagli interessati presso l'ufficio stesso.

Art. 2

Ogni variazione nella composizione degli organi amministrativi e redazionali che avvenisse in seguito dovrà pure essere notificata, entro tre giorni, al medesimo ufficio.

Art. 3

L'adempimento degli obblighi previsti ai precedenti articoli 1 e 2 potrà essere provato esclusivamente mediante l'apposita ricevuta che l'ufficio stampa rilascerà agli interessati per ogni denuncia presentata.

Art. 4

I quotidiani e tutte le altre pubblicazioni periodiche di cui all'art. 1, come pure le pubblicazioni occasionali, sono sottoposte al visto preventivo del R. Commissariato civile per i territori sloveni occupati.

A tale scopo i direttori, editori e gerenti responsabili sono solidalmente tenuti a presentare, prima di dare inizio alla tiratura, all'ufficio stampa del R. Commissariato civile per i territori sloveni occupati le prove di stampa, in duplice esemplare, firmate da persona responsabile.

Una di tale copie sarà restituita dall'ufficio stampa munita del visto per approvazione e dovrà essere conservata dagli interessati.

Art. 5

I contravventori alla presente ordinanza incorreranno nelle sanzioni di legge; la pubblicazione ulteriore dei rispettivi periodici sarà sospesa; le copie eventualmente messe in circolazione, o anche semplicemente stampate, saranno sequestrate.

Art. 6

La presente ordinanza entra in vigore dal giorno della sua pubblicazione nel Bollettino Ufficiale del R. Commissariato civile per i territori sloveni occupati.

Lubiana, 2 maggio 1941-XIX.

Il R. Commissario Civile
per i territori sloveni occupati:
Emilio Grazioli

uradu kr. civilnega komisariata za zasedeno slovensko ozemlje prijavo z vsemi podatki na posebnem obrazcu, ki ga dobe prizadeti pri tem uradu.

Člen 2.

Tudi vsaka sprememba v sestavi organov upravnitva in uredništva, ki bi nastala pozneje, se mora prijaviti istemu uradu v treh dneh.

Člen 3.

Spolnitev dolžnosti, ki jih določata prednja člena 1. in 2., se dokaže edinole s posebnim potrdilom, ki ga izda tiskovni urad prizadetim o vsaki vloženi prijavi.

Člen 4.

Dnevnik in ves drugi v čl. 1. omenjeni periodni tisk kakor tudi priložnostne publikacije spadajo pod predhodni vizum kr. civilnega komisariata za zasedeno slovensko ozemlje.

V tem pogledu so šef-uredniki, izdajatelji in odgovorni poslovodje solidarno zavezani, predložiti tiskovnemu uradu kr. civilnega komisariata za zasedeno slovensko ozemlje pred začetkom tiska krtačne odtiske tiskovin v dveh primerkih, podpisanih po odgovornem organu.

Enega teh primerkov z odobritvenim vizumom vrne tiskovni urad vložitelju, ki ga mora shraniti.

Člen 5.

Kršitelji te naredbe zapadejo z zakonom določenim kazenskim odredbam, nadaljnje izdajanje zadevne periodne tiskovine se ustavi, vsi izvodi, ki so morda že v prometu ali pa so šele natisnjeni, se zaplenijo.

Člen 6.

Ta naredba stopi v veljavo z dnem objave v Službenem listu kr. civilnega komisariata za zasedeno slovensko ozemlje.

Ljubljana 2. maja 1941-XIX.

Kr. civilni komisar
za zasedeno slovensko ozemlje:
Emilio Grazioli

Decreti

del R. Commissariato civile per i territori sloveni occupati

№ 3.

Sottoposizione a vigilanza della Federazione per il Movimento dei forestieri nella Slovenia («Zveza za tujski promet v Sloveniji»)

Il R. Commissario Civile per i territori sloveni occupati

decreta:

L'Ente «Federazione per il Movimento dei forestieri nella Slovenia» («Zveza za tujski promet v Sloveniji») è sottoposto alla vigilanza del R. Commissariato civile per

Odločbe

kr. civilnega komisariata za zasedeno slovensko ozemlje

Št. 3.

Postavitev Zveze za tujski promet v Sloveniji pod nadzorstvo

Kr. civilni komisar za zasedeno slovensko ozemlje

odreja:

«Zveza za tujski promet v Sloveniji» se postavlja pod nadzorstvo kr. civilnega komisariata za zasedeno slovensko ozemlje, ki ga bo izvrševal po svojem odposlanca.

so šele natisnjeni, pa zapleniti." Iz odredbe sicer ni razvidno, da bi zadevala tudi cenzuro knjig, vendar je ta ustanova kaj kmalu prevzela tudi to nalogo. Iz prošenj vodji Tiskovnega urada³² je razvidno, da je morala uprava založbe predložiti v cenzuro avtorjev rokopis ali krtačne odtise v dveh izvodih ter naslovljeni urad prositi, da "blagoslovi" izdati dovoljenje za tisk. Taisti urad je skrbel tudi za prepoved izdajanja prepovedanih knjig, med katerimi so bila tudi dela slovenskih avtorjev Josipa Jurčiča, I. Laha, Antona Melika, Frana Erjavca, Aleša Ušeničnika in vse do Janka Šlebingerja.³³

Sicer pa so Italijani, če le ni bilo političnega prizvoka, puščali domačim kulturnim delavcem proste roke. Cenzura je namreč bolj skrbel za ideološko ustrezno usmerjenost njihove dejavnosti. Prav zato lahko nekaj zaslug za živahno kulturno delovanje v Ljubljani v času do jeseni 1943 pripišemo tudi Umberto Urbaniju, ki je bil vodja tiskovnega urada italijanske okupacijske uprave. Na raznih slovenskih prireditvah je bil tudi zastopnik visokega komisarja Graziolija. Prof. Umberto Urbani je bil pred 2. svetovno vojno profesor slavistike na tržaški univerzi in je že takrat približeval slovensko književnost italijanskim bralcem. S prispevki v številnih člankih, pa tudi s prevodi posameznih del Tavčarja, Bevka, Prešerna, Gregorčiča idr. je skušal dokazati kulturnost Slovencev v Italiji. Prav zato, ker je bil tudi sam kulturni delavec in ne propagandist, je med vojno pogosto nasprotoval izdajanju propagandistične literature. Emil Cesar celo pripoveduje, da je prav Umberto Urbani svetoval Severinu Šaliju, kako pretentati cenzuro ob izidu knjige Silvia Pelica, *Moje ječe*.³⁴

Koncept zблиževanja narodov je temeljil na (domnevni) večvrednosti italijanske civilizacije, zato se ga je prijelo tudi ime *kulturonosna* politika. Že maja 1941 je Ljubljano obiskal italijanski minister za narodno prosveto, pa tudi visoki komisar Graziolli se je redno udeleževal kulturnih prireditev ter skrbel za finančno podporo slovenskim kulturnim ustanovam. Za uresničevanje zastavljene zasedbene politike je postal idealni primer Alojza Gradnika, ki ga je Umberto Urbani že pred vojno imenoval "pesnik s slovensko-italijansko dušo". To so s spridom izrabljali še zlasti v času okupacije, čeprav se Gradnik sam ni nikoli tako opredelil. Vrhunec zблиževanja je bil prvi skupni slovensko-italijanski kulturni večer v Narodnem gledališču, 23. junija 1941. Predstavniki ljubljanske opere so recitirali pesmi italijanskih pesnikov v slovenskem prevodu in pesmi slovenskih poetov v italijanskem jeziku. Na prireditvi so bili vsi najvišji funkcionarji v pokrajini. Večer, ki je bil predstavljen kot *nova manifestacija vzajemnosti in sodelovanja*, pa je bil hkrati tudi zadnja tovrstna prireditev. Italijanska zasedbena politika se je kaj kmalu pokazala za neuspešno, saj se je s svojimi nasilnimi dejanji vse bolj razgaljala pred slovensko javnostjo, njeni nameni pa so bili vse bolj prepoznavni. Politika, s katero naj bi italijanski okupatorji pridobili slovensko prebivalstvo, je bila že v temeljih zgrajena na napačnih predvidevanjih. Njeni idejni tvorci namreč niso opazili, da so bili kljub začetnemu pokroviteljskemu odnosu v očeh Slovencev predvsem okupatorji. Prezrli so tudi pomembno dejstvo, da v slovenski

³² Prošnje in odobritve (ali zavrnitve) hranijo v NUK (Cenzurno gradivo, Ms 1391) ter še večji del v dislocirani enoti ARS (Tiskovni urad fasc. 152),

³³ Eva Kodrič, *Jaz, cerberus, cenzura v knjižnicah*, Ljubljana 1996

³⁴ Emil Cesar, *Slovenska kultura v obdobju okupacije in narodnoosvobodilnega boja*, od aprila 1941 do 8. septembra 1943, Ljubljana 1996, str. 91

Dolenjska poletna noč

RUDOLF MAISTER

Za slovo je sonce reklo:
Dedci, le še posedite,
suho grlo omočite,
pipo izkadite,
potlej pa naravnost spat!
Jutri bom že zgodaj peklo.

Gospodinjam je dejalo:
Rožni venec kar začnite,
hlev in hišo pokropite,
kamrico zaprite,

potlej pa naravnost spat!
Jutri bom že zgodaj žgalo.

In je šlo za griče.

Nočni hripavi čuvaj
že skozi vas enajsto kliče
in pòdi fantiče:

»Spet dekleta mi budiš?!
Zjutraj bo pa vstati križ.
Alo! — Bòš?! — Domov in spat!
— Precej pridem spet nazaj.«

Pa ga ni...

V mesečini iz gorice
béli se zaspano lice
zidanice.
Viničar že davno spi.

Le veseli striček čriček
še fantuje, piska, vriska
in pritiska:
Letos sonce žge za tri,
kar za tri, za trikrat tri! —
Spet bo enkrat dober cviček.

Kmet govori mastilcem

ALOJZIJ GRADNIK

Žetve dnevi so končani,
so končani dnevi mlatve,
zdaj je prišel čas trgatve.

Čebri, sodi so oprani,
vrata kletna so odprta,
voz prihaja s polj in vrta.

Mošt naj zdaj se v brente staka.
Pridite, mastilci, strite
s čorsto nogo grozdov kite!

Je mastilec, ki še čaka.
Nihče njega ne povabi,
on na nas pa ne pozabi.

Kadar smo za njega zreli,
on vse boljše in vse brže
vse po vrsti nas potrže.

Ali če na trti veli
naše je zorenje kratko,
naj bo vino večno sladko.

miselnosti že dolgo obstajajo določeni predsodki o Italijanih, ki so zbuja pri Slovencih večvrednostni občutek. Polom začetne usmeritve je priznal tudi Mussolini ob svojem obisku v Gorici poleti 1942, ko je dejal: "*Vprašujemo se, če je bila naša politika modra. Lahko samo rečemo, da je bila naivna.*"³⁵ Novi oblastniki so od naših piscev pričakovali podporo in od njih zahtevali, naj v časopise pišejo proti komunistom. Tisti, ki so to odbili, so bili kaj kmalu določeni za talce v Gramozno jamo. Najbolj znan primer sta bila tudi Fran Saleški Finžgar in Fran Ramovš, vendar te grožnje Italijani zaradi enotnega stališča kulturnih delavcev niso nikoli uresničili.

Kako se upreti fašistizaciji v šolstvu, je "*Mlada Slovenija*" objavila novembra 1941 v "*Resoluciji prve srednješolske konference mladinske Osvobodilne fronte.*" Resolucija je zahtevala poleg ostalega tudi bojkot fašističnega pozdrava in vpisovanja v Italijansko liktorsko mladino (GILL), bojkot italijanskega kina, časopisov, jezika, literature in zgodovine ter organizacijo podpore tovarišem brez sredstev. Sicer pa italijanske oblasti niso radikalno spremenile šolskega ustroja, temveč so šolstvo s postopnimi posegi počasi prilagajale italijanskemu modelu. Največja sprememba je bila uvedba enotne nižje srednje šole, pa še ta se je razlikovala od italijanske, kjer je bila latinščina eden od temeljnih predmetov.

2. 2. 2. Kulturni molk

V precepu, podobnem tistemu med politiki, se je znašla tudi večina izobražencev in kulturnih delavcev. Vendar je, še zlasti do pozne jeseni leta 1942, med njimi obstajala tudi t. i. "sredina", ki še zdaleč ni bila enotna. V njej lahko najdemo tiste, ki so kolebali med eno in drugo stranjo ali pa po odločitvi za eno stran niso želeli povsem izgubiti stika z drugače mislečimi. Tipičen predstavnik le-teh v vrstah OF je bil Lojze Ude, ki si je, vsemu naporom navkljub, neuspešno prizadeval za premirje med sprtima taboroma.

Prva oblika boja proti tujcem je bilo bojkotiranje okupatorjevih kulturnih prireditvev. Slovenski kulturni delavci so odgovorili okupatorju s sklepom, ki se je strinjal z vsebino osvobodilnega gibanja. "Kulturniki", ki so bili tudi ena izmed štirih ustanovnih skupin OF (čeprav se je njihov vpliv v OF postopoma manjšal)³⁶, so okupatorju odrekli pravico, da bi presojal, kaj sme slovenski ustvarjalec misliti, govoriti, pisati, oblikovati in sploh izpovedovati. Sklenili so tudi da tuje oblasti, kulturni delavci ne priznajo in da naj slovenski ustvarjalci ne pišejo v revije, ki so mogle izhajati le z okupatorjevim dovoljenjem in z njegovo podporo. Kdaj in kje je bil sprejet sklep o kulturnem molku, v zgodovinopisju ni povsem jasno. Sprva je namreč veljalo, da je bil kulturni molk proglašen že 11. septembra 1941 na prvem plenarnem sestanku kulturnih delavcev, pod vodstvom Prežihovega Voranca, v prostorih Slovenske matice.³⁷ Novejša dognanja kažejo, da je bil kulturni molk verjetno dejansko sprejet šele na drugem plenumu

³⁵ Bojan Godeša, Priključitev Ljubljanske pokrajine h Kraljevini Italiji. Slovenska kronika XX. stoletja, Ljubljana 1996, str. 14, 15

³⁶ Bojan Godeša, Kdor ni z nami, je proti nam, slovenski izobraženci med okupatorji, Osvobodilno fronto in protirevolucionarnim taborom, Ljubljana 1995, str. 147

³⁷ Viktor Smolej, Zgodovina slovenskega slovstva..., str. 49

kulturnih delavcev, nekeje v začetku leta 1942. Takrat so v posebni resoluciji, ki je bila javno objavljena v Slovenskem poročevalcu šele 6. aprila 1942, zapisali tudi:

"Načelo, da se z okupatorji ne sodeluje, velja tudi na kulturnem polju. Zato pozivamo vse slovenske pesnike in pisatelje, upodablajoče umetnike in glasbenike, časnikarje, publiciste in znanstvenike, naj ne sodelujejo pri kulturnih prireditvah okupatorjev, naj ne bodo sotrudniki pri njihovih časopisih in revijah, naj ne poročajo o njihovih prireditvah, tudi ne o njihovem tisku, knjigah itd. "

Prav ta akt se najpogosteje pojmuje kot začetek kulturnega molka. Vendar lahko kaj hitro ugotovimo, da so se pozivi na bojkotiranje raznovrstnih kulturnih prireditev pojavljali že veliko prej. Resda še niso bili razglašeni javno ampak so se širili predvsem ustno, vendar celo pred prvim plenumom slovenskih kulturnih delavcev.³⁸

Ob tem pa tako posplošena formulacija tudi ni povsem sprejemljiva za pravilno razumevanje kulturnega molka, saj ima resolucija bolj manifestativen značaj izjave pripadnosti kulturnih delavcev OF. Kulturni molk namreč ni predvideval popolne prekinitve dela kulturnih institucij, saj bi to pomenilo prepustiti institucije brez boja

Poziv na bojkotiranje kulturnih prireditev

fašističnemu vplivu. Veliko slabše bi bilo za slovensko kulturo, če bi naši kulturni delavci te ustanove zapustili, saj bi najverjetneje okupator zapolnil izpraznjena mesta s svojimi ljudmi, tako, ustanove pa bi delale dalje z drugimi ljudmi in mogoče celo v drugem jeziku. Pomen kulturnega molka je natančneje definirala časopis *Mlada Slovenija* januarja 1942 v članku *Naša kultura in odnos do nje*.³⁹ V njem je rečeno, da mora slovensko kulturno delovanje izražati trpljenje, ponos, pogum, samozavest ter borbeni duh naroda. Da bi bila akcija usklajena, je potrebno bojkotirati vse, kar daje vtis sožitja z okupatorji in nasprotno podpirati vse kulturne prireditve, ki imajo značaj odpornosti, enotnosti in borbenosti naroda ter kulturne demonstracije proti okupatorjem.

³⁸ Aleš Gabrič, *Kulturni molk. Prispevki za novejšo zgodovino* 29 (1989), št. 2, str. 385 ss

³⁹ *Dokumenti ljudske revolucije v Sloveniji. Knj. 1, marec 1941-marec 1942, Ljubljana 1962, str. 286-287*

Zato je treba bojkotirati:

- "vse prireditve *Dopolavora*, *Gilla*, *Conija* in vseh podobnih fašističnih organizacij, četudi jih oblastniki prikrivajo in vežejo s slovensko kulturo;
- kino, kot tipično orodje italianizacije in fašistizacije;
- vse gledališke predstave, ki so povezane z uradnimi nastopi okupatorskih oblasti, italijanskimi oziroma nemškimi gostovanji, *Giovinezza* ipd. To seveda ne velja za slovenska in slovanska dela, kakor tudi za klasična dela neslovanskih avtorjev, če niso ta zvezana z uradnim nastopom okupatorjev;
- razstave vseh vrst, ako so prirejene od okupatorjev, z njihovo podporo ali kakršno koli favorizacijo ter imajo pečat sožitja z njimi;
- vse politične časnike, ki so pod danimi pogoji le sredstvo fašistizacije;
- revije in podobne publikacije, katerih izdajatelji sodelujejo z okupatorji in tiste, katerih vsebina ni v skladu z interesi slovenskega naroda."

Najbolj vidna reakcija na to so bile izpraznitve mesta ob določeni uri. V takšnih primerih, je lahko okupator na ulicah izpraznjenega mesta uvidel, da obstaja organiziran pasivni odpor in da prebivalci Ljubljane njihove prisotnosti niso sprejeli prostovoljno.

Če analiziramo vse te razlage pojma kulturni molk, lahko opazimo, da se nobena ni dotaknila znanstvenih institucij (AZU, Univerza). Odnos OF do družbenih institucij je bil razmeroma strpen. OF namreč ni mogla preprečiti njihovega sodelovanja z italijanskimi oblastmi in so zato prilagodili svoj odnos do vseh, ki so bili v pretežni meri odvisni od državnega proračuna. Po drugi strani so bile te ustanove (zlasti univerza) tudi pomembna žarišča osvobodilnega gibanja, tako da v njihovem delovanju niso videli nevarnosti za delovanje osvobodilnega gibanja. Vodstva ustanov so se skušala z nevtralno držo ohranjati nad političnimi boji. Njihovi vodilni predstavniki so se tudi vztrajno izogibali opredeljevanju v državljanskem spopadu. Svojo držo pa utemeljevali s tem, da so ustanove nadstrankarske in se jih dnevna politika ne tiče.

Pri umetniški dejavnosti je bila narejena razmejitev. Na eni strani je obstajala čista umetniška stvaritev, na drugi pa poskus politizacije in izrabljanja umetnosti za propagiranje fašističnih idej ali za kakršno koli delovanje pod okriljem okupatorskih organizacij. Enaka delitev je veljala tudi za publicistiko. Kulturni molk je obvezoval tako slovenskega umetnika oziroma znanstvenika kot slovenski narod, ki je predstavljal uporabnika teh, dobrin. Slovenskim kulturnim delavcem je bilo prepovedano s kakršno koli kulturniško akcijo demonstrirati sožitje z okupatorjem in njegovo kulturo, od naroda pa je kulturni molk zahteval, naj z ignoriranjem takšnih prireditev pokaže svoj odpor do okupatorja.⁴⁰ Kulturni molk je bil le del borbe proti okupatorju na kulturnem področju in predstavlja njegovo "pasivno komponento." Vsekakor pa je bil zanimiva in, glede na težnje zasedbenih oblasti, umestna oblika odpora, ki kaže, kljub radikalnim geslom, na prilagajanje stvarnim razmeram. Do bistvenih sprememb v pojmovanju kulturnega molka je prišlo šele leta 1943 po kapitulaciji Italije. Poostrišla so se njegova merila, saj naj bi poslej pomenilo vsako ustvarjanje mimo nadzora osvobodilnega gibanja njegovo kršitev. Zaostritev je izražala odpor do Rupnikove pokrajinske uprave, hkrati pa predvidevanje, da bo večina kulturnih delavcev podpornikov OF - odšla na osvobojeno ozemlje. Toda

⁴⁰ Aleš Gabrič, Kulturni molk..., str. 385-387

če to odločitev pretehtamo v celoti, se zdi, da le ni bila najbolj posrečena, saj jo je v svojo korist zlorabljala predvsem nasprotna stran. Pomisleki v zvezi z uspešnostjo *kulturnega molka* pa se pojavljajo še zaradi nečesa. Prav nič redek ni bil namreč pojav, da so kulturni molk kršili celo nekateri privrženci OF in KPS. Kar je zelo slikovito v svojih spominih opisal tudi France Koblar:⁴¹

"Najbolj pa me je bolelo, ko sem počasi spoznaval, da posamezni v OF organizirani ljudje sodelujejo pri ustanovah, ki so naravnost ali posredno v zvezi z okupatorjem. /... / Ali niso mnogim, zlasti širokim plastem, dajali naravnost pohujšanje? Ali je organizirancu dovoljeno, kar se prepoveduje celo neorganizirancu? "

Podobno so razmišljali tudi nekateri, ki se niso priključili OF. Bojan Godeša navaja primer Draga Ulage, ki je mnogo let po vojni zapisal, da ni bil podvržen kulturnemu molku⁴² "/.../ ker so tudi drugi, iz vrst OF, igrali naprej v gledališču ali se pojavljali v tisku. Vse skupaj je bilo bolj tako /.../" Verodostojnost kulturnega molka je načela predvsem povojna politika komunistične partije. In s precejšnjo previdnostjo je treba presojati vse tiste, ki so jim po vojni očitali kršitev kulturnega molka.

Jasno je, da so morali kulturni delavci v odnosu do okupatorja popuščati, saj jih je le ta financiral, tako da niso smeli prestopiti meje, ki je še omogočala normalno kulturno delovanje. Aleš Gabrič⁴³ meni, da smemo književnike šteti za tiste umetnike, ki so najbolj upoštevali kulturni molk. Po okupaciji so književniki prenehali izdajati mnoge literarne revije. Juš Kozak je kot urednik ustavil izdajanje *Ljubljanskega zvona*, Ferdo Kozak *Sodobnosti*, Edvard Kocbek *Dejanja* in Janez Žagar *Modre ptice*. Od literarnih revij sta v letih 1941-1945 izhajali le *Dom in Svet* ter *Živa njiva*, ki je bila manj pomembna priloga *Umetnosti*. Društvo slovenskih književnikov, ki ni prekinilo z delovanjem, je skupaj s Slovensko matico, Glasbeno matico, Zgodovinskim društvom in Leonovo družbo naslovlilo na visokega komisarja Emillia Graziolija spomenico za nemoten razvoj slovenskih kulturnih ustanov in narodne kulture. Književniško društvo se je upiralo vstopu v sindikalno zvezo, ki so jo snovali okupatorji. Predsednik društva France Koblar je na sestanku pri škofu Rožmanu 11. septembra 1942 "nastopil proti vsakršni izjavi v prid okupatorja, zlasti pa je svaril pred vsakim dejanjem, ki bi moglo biti v prid okupatorju in protestiral proti pisanju slovenskega časopisja".⁴⁴

V knjižnih zbirkah, ki so izhajale v vojnih letih, so bili večinoma prevodi, izvirna slovenska dela so bila redka. V Slovenčevi knjižnici, ki jo je izdajal Konzorcij "Slovenca" je tako na primer do decembra leta 1944, ko je izšla stota knjižica, izšlo 26 slovenskih del, od tega 18 prvič in 8 ponatisov. Izvirna slovenska dela so napisali Janez Jalen, Joža Lovrenčič, Matija Malešič, Joža Likovič, Jože Krivec, Ivan Vouk, Joža Tomažič. Tudi pesniških zbirk je bilo malo. Izdali so jih Alojz Gradnik, Jože Dular in Ivan Čampa. Celotna književna produkcija je doživela velik padec. Porast v letu 1943 gre predvsem na račun velikih knjižnih zbirk, kjer pa prevladuje prevodna literatura. Kljub, po mnenju nekaterih, skromni izbiri, so ob 8. februarju vse do leta 1945 podeljevali Prešernove nagrade. Literarne nagrade mesta Ljubljane so 8. 2. 1943 prejeli:

⁴¹ France Koblar, *Moj obračun*, Ljubljana 1976, str. 187

⁴² Citirano po: Bojan Godeša, *Kdor ni z nami, je proti nam...*, str. 152

⁴³ Aleš Gabrič, *Kulturni molk...* str. 388

⁴⁴ Zapisnik izrednega občnega zbora DSK 8.10. 1945, Dokumentacija Društva slovenskih pisateljev, mapa: Seje DSK 1945-1951, citirano po: A. Gabrič: *Kulturni molk...*, str. 388

Stanko Kociper za roman *Goričanec*, Joža Likovič za *Legende nad Barjem*, Jože Krivec, za roman *Dom med goricami*, Mira Mihelič, za roman *Tiha voda* in Joža Tomažič za njegove *Pohorske pravljice*. Med njimi ni večine pred vojno pomembnih slovenskih piscev kot so bili France Bevk, Edvard Kocbek, Miško Kranjec, Anton Ingolič, Ciril Kosmač, bratov Kozak, Mileta Klopčiča, Toneta Seliškarja ...

Povsem drugačna je bila situacija pri likovnikih. Predstavniki *impresionistov*, *Lade*, *Vesne*, *Neodvisnih*, *Slovenskega lika* ter *Mladi rod* so imeli do kapitulacije Italije številne skupinske ali samostojne razstave. *Impresionisti* Rihard Jakopič, Matija Jama, Matej Sternen, in Ferdo Vesel so predstavili svoja dela v galeriji Obersnel, decembra 1941. Skupinske razstave v različnih kombinacijah so imeli *Slovenski lik* (France Kralj, in generacija mlajših učencev) maja 1941 in marca 1942, *Lada* (Ivan Bah, Bruno Vavpotič, Avgusta Šantel, Tine Gorjup, Ivan Kos, Elda Piščanec, Bara Remec) oktobra 1941, *Vesna* (Maksim Gaspari, Stane Dremelj, Hinko Smrekar, Evgen Sajevec, Frančišek Smerdu, Saša Šantel) v avgustu 1941 in aprila 1942. Največkrat so dela prikazovali *Neodvisni* (Z. Kalin, Kregar, Mušič, Omerza, Pregelj, Putrih, Sajovic, Sedej, Mihelič). Še posebej je zanimivo, da so v teh dveh letih in pol razstavljali tudi kasnejši partizanski slikarji Božidar Jakac, Mihelič, brata Vidmar, Pirnat ter leta 1942 ustreljeni Hinko Smrekar. Največ razstav je bilo v letih 1941 in 1942 v galerijah Obersnel in v Jakopičevem paviljonu, kjer se je vsako leto zvrstilo okoli 10 pomembnejših razstav.

V drami, operi in filharmoniji so bile razmere svojevrstne. Prežihov Voranc je npr. menil, da bi kulturni molk gledališču bolj škodil kot koristil, in da je pametneje, če dela naprej. Zaradi velikega števila sodelujočih, je bilo nemogoče vse člane pripeljati na osvobojeno ozemlje, ogroženi pa bi bili tudi vsi tisti, ki bi morali ostati v mestu. Če pa k članom ansambla prištejemo še njihove družine, ki so bile ekonomsko odvisne od dohodkov, postane jasno, da bi s prepovedjo njihovega dela in če bi zaprli vse kulturne institucije, spravili v brezupen položaj več sto ljudi.

2.1.2.3 Uničevanje knjig in knjižnic

Če želimo razumeti problem založništva med vojno, moramo vedeti tudi, da gre za obdobje, v katerem so po nekaj 100 letih slovenske knjige spet gorele na grmadah. Kljub politični delitvi na tri države, je bila z uničevanjem knjig in knjižnic pod nemškim zavojevalcem storjena precejšnja škoda celotni slovenski skupnosti, zato navajam nekatere najbolj v nebo vpijoče primere tudi s področja izven Ljubljanske pokrajine. Okupatorji so tudi sicer skušali uničiti čim večje količine knjig in drugih kulturnih dobrin slovenstva. Ohraniti so nameravali samo tiste kulturne spomenike, ki so po njihovi sodbi dokazovali, da je pokrajina nekoč pripadala Nemcem, ter tista dela, ki so jih ustvarili nemški umetniki. Za to je bilo zadolženih več uradov in ustanov ter pooblaščenec za kulturo pri šefih civilnih uprav. Na Štajerskem so bili za to zadolženi Josef Papesch, Štajerska domovinska zveza in Koroška ljudska zveza, predvsem pa Helmut Carstanjen in Maier-Kaibitsch, državni komisar za utrjevanje nemštva, ter drugi. Nemci so uničili na slovenskem Štajerskem vse šolske in javne knjižnice. Od 40.000 knjig, ki so bile med vojno odpeljane iz Študijske knjižnice v Mariboru, je število vrnjenih knjig po vrednosti doseglo komaj polovico.⁴⁵ V Šmartnem ob Paki so uničili šolsko in učiteljsko knjižnico, ki je štela nad 600 knjig. O uničevanju slovenskih knjig

⁴⁵ Viktor Smolej, *Zgodovina slovenskega slovstva ...*, str. 13

leta 1941 pripoveduje tudi Franc Šetinc,⁴⁶ ki je videl na dvorišču meščanske šole v Brežicah kupe knjig, namenjene uničenju. Požiganju slovenskih knjig so želeli dati nekako obredno obeležitev in ga označiti kot zmagoslavno raznarodovalno dejanje. Na Ptuju na primer so v zmagoslavnem zanosu spremljali požig knjig s plesanjem nekakšnega kola.

Nič bolje se ni godilo slovenskim javnim knjižnicam na Gorenjskem. Po besedah Maksa Krmelja - Matije so Nemci 1941 uničili v Poljanah nad Škofjo Loko tri knjižnice: šolsko, liberalno in knjižnico katoliškega izobraževalnega društva. Uničili so tudi druge knjižnice v Poljanski dolini, knjige pa odvažali s kamioni v Tekstilno šolo v Kranj, od tod pa so jih vozili v Nemčijo. Knjige so v začetku, ko so se uničevalne akcije začele, odvažali pogosteje kot v naslednjih letih, saj so ostanke knjig videli tam še v maju 1945.

Kako so ponekod knjige zaščitili, kaže primer Železnikov, kjer so bile, ko je ponje prišla vojska, večidel izposojene, preostale pa je menda uničilo isto vojaštvo, ki si je bojda z njimi tudi kurilo..

Steindl je nadzorstvo nad plenjenjem in uničevanjem slovenskih knjig zaupal Carstanjenu. Iz grmade zaplenjenih knjig, ki so jih od meseca maja 1941 po navodilu nosili na sedež Štajerske domovinske zveze v Maribor (Mestna ul. 12), so najprej izločili slovenske časopise in revije. Po poznejšem dogovoru, bi od vsake zaplenjene knjige shranili le po šest izvodov, vse druge bi morali uničiti. Od teh ohranjenih izvodov bi po en izvod dobili Südostdeutsches Institut v Gradcu, še ne imenovana ustrežna ustanova v Berlinu, Univerzitetna knjižnica v Gradcu, deželna knjižnica v Gradcu, prejemniki zadnjega in predzadnjega izvoda pa še niso bili določeni. Zaplenjene knjige so požgali ali zmleli v tovarnah papirja (Ferenc poroča, da je še konec novembra 1943 v Radečah videl na meter visoko založeno veliko dvorano pri Radečah s knjigami, ki so bile že leta 1941 in 1942 namenjene uničenju. Ostanke teh knjig (zlasti mohorskih) pa so bili v Radečah še po osvoboditvi leta 1945).⁴⁷

Hkrati z uničevanjem slovenskih knjižnic sta Steindl in Carstanjen pripravila novo uničevalno akcijo, ki naj bi zajela zasebne knjižnice slovenskih izobražencev, ki so po naključju še ostali na Štajerskem. Kampanijo je vodil Carstanjen, ki je 27. novembra 1942 objavil navodila, da naj bi funkcionarjem Štajerske domovinske zveze, podoficirjem Wehrmanschafta in mladini štirinajst dni po tem, ko bi bili seznanjeni z navodili oddali ves slovenski tisk, nastal pred 14. aprilom 1941. Naloge so se lotevali previdno vendar načrtno, da bi vzbujali čim manj pozornosti med slovenskim prebivalstvom. Tako je Steindl 25. aprila 1941, ko se uničevanje knjig prvič omenja, naročil političnim komisarjem :

" Iz nacionalno političnih razlogov nam gre za to, da čim prej potegnemo vso slovensko literaturo iz Spodnje štajerske /.../ Iz optičnih razlogov ne bi bilo primerno, da bi izdali javni poziv za oddajo prej omenjene literature /.../ Kljub temu pa moramo z aktivnimi osebnimi stiki, počistiti ne samo družbene, šolske in druge knjižnice, temveč tudi zasebne."

14. maja je naročil političnim komisarjem, da brez javne odredbe zaplenijo vso slovensko literaturo, nato pa jo odpošljejo na sedež Štajerske domovinske zveze.

⁴⁶ Emil Cesar, Slovenska kultura ..., str. 24, 37

⁴⁷ Tone Ferenc, Nacistična raznarodovalna politika v Sloveniji v letih 1941-1945, Maribor 1968, str. 738

Komisarji so strogo zaupali orožnikom, ki so že konec maja poročali o svojih uspehih. Tako se je orožniška postaja na Vranskem pohvalila, da je v štirih knjižnicah zaplenila 2249 slovenskih knjig.⁴⁸ Na šaleškem področju je šoštanjska in velenjska žandarmerija javne knjižnice najprej zapečatila, nekaj dni pozneje pa so začeli knjige odvažati v Velenje in jih kopičiti na trgu.⁴⁹

Med uničenimi zasebnimi knjižnicami jih omenimo le nekaj. Knjižnico in več let zbirano gradivo Josipa Vandota, ki so ga Nemci izgnali, so zaplenili in zažgali na grmadi. Uničena je bila tudi zasebna knjižnica direktorja Univerzitetne knjižnice Janka Šlebingerja. Nemci so jo delno poslali v papirnico, delno odpeljali in le majhen del knjižnega fonda je uspelo lastniku po vojni ponovno dobiti nazaj. Uničili so mu več kot 5.000 slovenskih knjig, med njimi mnoge nenadomestljive, kar je, po nekaterih pričevanjih, Janko Šlebinger občutil kot izgubo otroka.⁵⁰ V Litiji je propadla skupaj z bogatim arhivom knjižnica Vladimirja Levstika. Ko sta se z ženo umaknila v Ljubljano, sta namreč s seboj vzela le to kar sta mogla nesti.⁵¹

Po sodbi strokovnjakov so nacisti samo na slovenskem Štajerskem zaplenili in uničili najmanj 1.200.000 slovenskih knjig, kar pomeni tudi danes ob mnogo večji knjižni produkciji zaprepraščujoč podatek, zlasti, ker so v tem številu zajete prav gotovo pomembne ter redke starejše knjige slovenskih pisateljev in znanstvenikov, natisnjene v Celju, Mariboru, Gradcu in drugod, predvsem štajerski tiski. Na Gorenjskem so zaplenili in potem uničili nadaljni milijon knjig. Podobne usode so bile deležne slovenske knjige na Koroškem, saj so jih tudi tam skušali uničiti s požigi ali odvozi v papirnice.

⁴⁸ Poročilo orožniške postaje Vransko političnemu komisarju za okraj Celje podeželje 26.5. 1941. Citirano po: Tone Ferenc, *Nacistična raznarodovalna politika...*, Maribor 1968, str. 738, 801

⁴⁹ Milan Ževart, *Narodno osvobodilni boj v Šaleški dolini*, Ljubljana 1977

⁵⁰ Emil Cesar, *Slovenska kultura ...*, str. 26

⁵¹ Emil Cesar, *Slovenska kultura ...*, str. 27

2. 3. 1 Založniška in knjigotrška dejavnost pred drugo svetovno vojno

Založništvo knjige na Slovenskem je doživljalo podobno usodo kot slovenska knjiga. V svojem začetku je bilo neločljivo povezano s tiskarstvom in zato ne smemo biti presenečeni, če se začetki založniške in knjigotrške dejavnosti povsem ujemajo z zgodovino tiskarstva na Slovenskem. Za prvega knjigotržca tako običajno imenujemo kar Janeza Mandeljca. Po burnem začetku v času reformacije je sledilo zatišje do novega razcveta v sedemnajstem stoletju. Takrat lahko v Ljubljani zasledimo knjigoveza Johanna Webra in trgovca Hansa Mülerja, ki sta se verjetno ukvarjala tudi s prodajo knjig. Iz istega stoletja poznamo še Janeza Krstnika Helma in Janeza Krstnika Mayrja. Njegovo podjetje je v naslednjem stoletju prešlo v last družine Eger in do konca osemnajstega stoletja se je s knjigotrštvom ukvarjalo že ducat knjigotržcev. To so bili Alojz Raab, Lovrenc Bernbacher, Michael Promberger, V. H. Korn, I. Merk, Vincenc Ruszicka, Janez Jurij Licht, Anton Degotardi, Andrej Gassler, Jurij Stadelman in Ignac Alojz Kleinmayr.⁵² Do hitrejšega razvoja knjigotrške dejavnosti pride v devetnajstem stoletju, ko začne nastajati nižje šolstvo, kar privede do skokovitega porasta pismenosti. Knjiga tako tudi dejansko postane dostopna najširšim množicam. Temu je kmalu sledil razvoj založništva. Že sredi 19. stoletja nastane prva klasična, pa tudi najbolj "ljudska" založba na Slovenskem **Družba sv. Mohorja**. Ustanovljena je bila leta 1852, ker pa je že takoj na začetku začela šepati, so jo leta 1860 organizirali kot versko bratovščino, ki se je ob podpori lokalne duhovščine v petdesetih razvila v največjo založbo pri nas. Z ustanovitvijo **Slovenske matice** je nastala prva "poljudno-znanstvena" založba, ki je zbirala naročnike po zgledu Mohorjeve družbe in si tako izgradila zelo razvejano distribucijo, ki je zajemala tudi najbolj oddaljene predele slovenskega ozemlja.⁵³ O razcvetu založništva v današnjem pomenu besede govorimo šele z začetkom novega stoletja. V Ljubljani se to najpogosteje povezuje s prihodom **Lavoslava Schwentnerja**. Takrat je dotedanji knjigarnar iz Brežic na pobudo agilnega župana Ivana Hribarja odprl novo trgovino s knjigami, muzikalijami, umetninami in pisarniškimi potrebščinami. Sprva jo je imel na Dvornem trgu, nato pa se je preselil v novo palačo Mestne hranilnice na današnji Čopovi ulici. Njegov čut za dobro knjigo se je izkazal tudi v tem, da je zgodaj navezal stike s pesniki moderne in njihovimi sopotniki. In še danes marsikdo zapiše, da je bil Lavoslav Schwentner "dvorni založnik" slovenske moderne.⁵⁴ Najznamenitejše je seveda njegovó sodelovanje s Cankarjem, ki je pri Schwentnerju izdal kar dvajset od sedemindvajsetih knjig. Po 1. svetovni vojni je nastalo več novih založniških podjetij, v katerih se kažejo "delitev duhov" med Slovenci, pa tudi trenja znotraj posameznih taborov. Verjetno so najpomembnejša novost v založništvu po prvi svetovni vojni prevodi. Do leta 1918 so namreč v slovenščino prevajali večidel dela slovanskih avtorjev, svetovne klasike pa so Slovenci prebirali v nemščini. Po koncu prve svetovne vojne nastane vrsta novih prevodov iz romanskih in celo iz severnoevropskih jezikov, v ospredje pa pridejo tudi prevodi angleške književnosti. Tako je "Liberalna" **Tiskovna zadruga** sicer izdajala predvsem dela slovenskih klasikov, poskrbela pa je

⁵² Martin Žnideršič, *Knjigotrštvo...*, str. 135-136

⁵³ Iz korespondence Slovenske matice (ARS, Korespondenca Slovenske matice 1868-1870, dopis št. 141, 5. julij 1868. Seznam udov Slovenske matice za leto 1868 v dekaniji Sv. Lenart v Slovenskih goricah) lahko razberemo, da je npr. Dominik Čolnik iz Drvanje pri Benediktu v Slovenskih goricah v začetku druge polovice 19. stoletja oskrboval s knjigami čez 50 naročnikov Slovenske matice v Slovenskih goricah in Prekmurju.

⁵⁴ Dušan Moravec, *Novi tokovi v slovenskem založništvu...*, str. 7

tudi za mnoga Shakespearjeva dela v Župančičevem prevodu. V istem času je pričela z delom **Nova založba**, katere pot sta določala predvsem F. S. Finžgar in Izidor Cankar. Zasnoval jo je sicer Janez Evangelist Krek kot moderno katoliško založbo in kot nekakšno vzporenico **Jugoslovanski tiskarni**, ki nastane iz **Katoliškega tiskovnega društva** in ki je zastopala bolj tradicionalistično smer v katoliškem taboru. Po kratkem zastoju ob koncu 1. svetovne vojne je ponovno zaživela tudi **Slovenska matica**, ki se je kaj kmalu znova uvrstila med vodilne knjižne družbe. **Umetniška propaganda**, ki jo je že leta 1915 ustanovil Hugo Uhliř, ob boku pa mu je ves čas stal Joža Glonar, je v času med prvo in drugo svetovno vojno izdajala najraznovrstnejše priročnike in leksikone. Poseben tip založništva so bile tudi izdaje **Bibliofilske založbe**, s katerimi je postavil Miha Maleš temelje tovrstne založniške dejavnosti pri nas. Založba **Modra ptica**, ki jo je vodil in urejal Janez Žagar, je sprva izdajala predvsem prevode iz svetovne književnosti, pozneje pa se je vse bolj preusmerjala tudi k izvirnemu domačemu slovstvu. S svojim delom je dala spodbudo za nastanek podobnih založb (Hram) in za preusmeritev obstoječih (Jugoslovanske knjigarne). Ciril Vidmar, ki je na začetku tudi sodeloval pri Modri ptici, je sredi tridesetih let ustanovil še **Našo založbo**, ki naj bi izdajala esejistična in poljudnoznanstvena dela, vendar se je njeno delo pozneje povsem približalo Modri ptici in je izdajala tudi leposlovje. Povsem drugačne ambicije je imel Silvester Škerlj, ki je v tem času ustanovil **Akademsko založbo**. Ta bi naj izdajala predvsem znanstvene publikacije in strokovne priročnike. Izdala je tudi faksimilirane izdaje nekaterih pomembnih slovstvenih spomenikov Slovencev in je v bistvu opravljala naloge šele leta 1938 ustanovljene Akademije znanosti in umetnosti, katere delo se zaradi začetka vojne ni tako razmahnilo, kot se bi verjetno sicer.⁵⁵

Celostni pogled na založništvo med prvo in drugo svetovno vojno, nam pokaže dva večja vzpona ter padca. Zcalo uspehov in zastojev je tudi povprečna naklada knjige. Ta se je v prvih šestih letih, nekako do leta 1924, gibala okoli 4.000 izvodov, sledilo "je šest suhih let, ko ni bilo na knjižnem trgu skoraj nobenega življenja,"⁵⁶ po letu 1930 pa so se razmere ponovno ustalile. Kljub večji konkurenci je narastla naklada in knjige so izhajale običajno v 3.000 izvodi. K temu je precej pripomogla modernizacija in reorganizacija založništva, ki je nenazadnje omogočila tudi, da so kupci lahko knjige plačevali v večih mesečnih obrokih. Vendar posledice gospodarske recesije navkljub zamudi niso zaobšle knjigotrštva in kaj kmalu so se pokazale tudi v založništvu. Naklada se je od leta 1934 stalno zmanjševala in v letu 1939 padla na povprečno število 2.000 izvodov.⁵⁷ Predvidevamo lahko, da je bil podoben položaj vse do aprila 1941, ko je v svetovno morijo vstopila tudi Jugoslavija.

⁵⁵ Dušan Moravec, *Novi tokovi ...*, str. 273-283

⁵⁶ Cene Kranjc, *Naše tiskarstvo v letih 1918-1938*. Spominski zbornik Slovenije, Ljubljana 1939, str. 249

⁵⁷ Prav tam

2. 3. 2 Analiza založništva v letu 1942

Videli smo, da je v času, ko so si slovensko ozemlje razdelili okupatorji, slovensko založništvo preživljalo manjšo krizo. Ker pa delovanje v novih razmerah ne pomeni le velikih politično-upravnih sprememb, ampak sproži tudi vrsto procesov, ki so vsaj posredno vplivali na izdajanje knjig, lahko ves čas vojne obravnavamo kot neko smiselno celoto. Založništvo v Ljubljanski pokrajini med drugo svetovno vojno lahko razdelimo na različne načine. Čeprav se zavedam pasti umetnih periodizacij, mislim, da ga lahko ob klasični kronološki delitvi še bolj smiselno opišemo v naslednjih treh korakih.

Prvo obdobje traja od *11. aprila 1941 do jeseni 1942*, v katerem knjižna dejavnost vidno nazaduje. Naslednje obdobje je čas oživljanja založniške dejavnosti, za katero lahko rečemo, da se prične najkasneje *oktobra 1942*, ko začne izhajati še zadnja večja knjižna zbirka *Dobra knjiga*, in ki traja nekako *do* kapitulacije Italije *septembra 1943*. Za naslednje obdobje, ki ga lahko najboljše označimo z letnico *1944* in ki traja do maja 1945, je značilna poudarjena angažiranost založništva, kjer naloga knjige ni več le tolažba obupanih nad težkimi časi, ampak prevzema knjiga in v bistvu z njo ves tisk vidnejšo vlogo v spodbujanju in odločanju za *pravo stran* v bratomornem razkolu.

Če želimo sklepati o založniški in knjigotrški dejavnosti leta 1942 v Ljubljanski pokrajini, moramo takoj na začetku sprejeti trditev,⁵⁸ da je bila "knjižna žetev" tega leta najnižja. Vzroke za to moramo iskati v že opisanem stanju na področju kulturnega ustvarjanja, kjer pride na plan vsa zmeda, ki jo povzroči italijanska okupacija in začetek kulturnega molka. Za knjigotrško dejavnost je bil april 1941 mnogo manj boleč kot za založništvo in verjetno na nek način celo spodbuden. V prodaji je namreč ostala velika večina knjig, ki so izšle pred vojno,⁵⁹ pridružile pa so se jim mnoge nove (predvsem italijanske in nemške) knjige, ki so Ljubljančane seznanjale z novostmi nove državne ureditve in ki naj bi prilagodile "*slovenski narod in slovenskega človeka v novega duha časa in razmer ter ga usmerile v državljana Italije in sožitelja z italijanskim narodom*".⁶⁰ Najbolje so se seveda prodajali slovarji in raznovrstni priročniki za dvojezično poslovanje. Od knjig v italijanskem jeziku je bilo največje povpraševanje po raznih šolskih in strokovnih knjigah. Iz vestnika *Ljudske knjigarne*⁶¹ se lahko prepričamo, da so kljub italijanski okupaciji Ljubljančani od tujih knjig zahtevali in brali predvsem nemške knjige, a se je italijanščina uvajala le postopoma, drugi jeziki pa so predvsem iz političnih razlogov stopili v ozadje.

Prvi pogled na založniško dejavnost v času med vojno, daje nepoznavalcu precej nenavadno sliko. Preglednica nam kaže, kakšni so bili deleži posameznih založb leta 1942 glede na število izdanih knjig. Na knjižnem trgu se namreč pojavlja sorazmerno veliko število založnikov, od katerih velika večina (okoli 60%) izda le eno knjigo. Natančnejše in sistematično opazovanje daljšega časovnega obdobja, nam kljub temu

⁵⁸ Melitta Pivec-Stele, Vpliv vojne na Slovensko knjižno produkcijo. Zbornik zimske pomoči, Ljubljana 1944, str. 329

⁵⁹ Vsaj približno je to gradivo še ustrezalo knjigam, ki so bile na prodaj leta 1939 in ki jih je popisal Niko Kuret v delu: Slovenska knjiga, seznam po stanju v prodaji dne 30. junija 1939. Ljubljana 1939

⁶⁰ Slovenec 70 (1942), št. 300, 31. XII., str. 3

⁶¹ Naša knjiga: vestnik Ljudske knjigarne v Ljubljani 3 (1942), št. 1-2, str. 22-24

omogoča, da izločimo tiste, ki izdajajo knjige redno, čeprav le dve ali tri na leto, od tistih, ki so knjigo izdali le enkrat, in bi jih na nek način lahko imenovali tudi samozaložnike, saj gre običajno za organizacije ali društva, ki so izdajala večidel priložnostne publikacije.

Deleži posameznih založb leta 1942 (po številu izdanih naslovov)

ZALOŽBA:	ŠT.. KNJIG:
Konzorcij Slovenca	26
Ljudska knjigarna	25
Salezijanski inspektorat	19
Knjigarna Tiskovne Zadruga	9
Družba sv. Mohorja	8
Juridična fakulteta	8
Pokrajinska šolska založba	8
Nova založba	5
Narodna tiskarna	4
Glasbena matca	4
Škofijski ordinariat	4

Akademija znanosti in umetnosti	3
Italijanska liktorska mladina	3
Ljudska tiskarna	3
Mladinska založba	3
Učiteljska tiskarna	3
Bogoslovni vestnik	2
Glasnik presvetega srca Jezusovega	2
Katehetsko društvo	2
Vodnikova družba	2
št. založb, ki so izdale le eno knjigo	45
s. n. (knjige brez podatka o založbi)	27
samozaložba	5

Število knjig, ki so jih izdale posamezne založbe leta 1942

Ob specifičnosti samih vojnih razmer ne smemo prezreti dejstva, da se takratni pojem "založba" ne ujema povsem z današnjo strokovno terminologijo in našim pojmovanjem založbe in založništva. To se delno kaže tudi v tem, da ima samo 5 od okoli 50 izdajateljev knjig iz leta 1942 v svojem imenu besedico *založba*. Z založniško dejavnostjo so se namreč ob nekaterih *knjižnih družbah* in *založbah* v današnjem pomenu besede ukvarjale tudi *knjigarne*, *tiskarne* in celo *časopisne hiše* okrog največjih dnevnikov. Le-te so namreč šele z izdajanjem obsežnih knjižnih zbirk med drugo svetovno vojno postale tudi knjižne založbe v našem pomenu besede. Razloge za to njihovo odločitev lahko iščemo v širjenju ponudbe, mislim pa, da je bistveno predvsem to, da so imele "časopisne" založbe in knjigarne med svojimi (običajno) nekaj tisoč bralci široko razvejano in dobro delujočo oglaševalsko in distribucijsko mrežo. Najboljša primera takšnih založniških hiš sta prav največji izdajateljici knjig med vojno:

Konzorcij Slovenca in Ljudska knjigarna. Obe sta nastali⁶² v okviru *Katoliškega tiskovnega društva*, ki je bilo ustanovljeno leta 1887 z namenom, da bi tekmovalo z mladoslovenskim *Slovenskim narodom* in njegovo založnico Narodno tiskarno. V ta namen so začeli izdajati časopis Slovenec, ki je kasneje postal dnevnik in okrog katerega naj bi strnili svoje vrste vsi "za vero, dom in cesarja" vneti Slovenci.

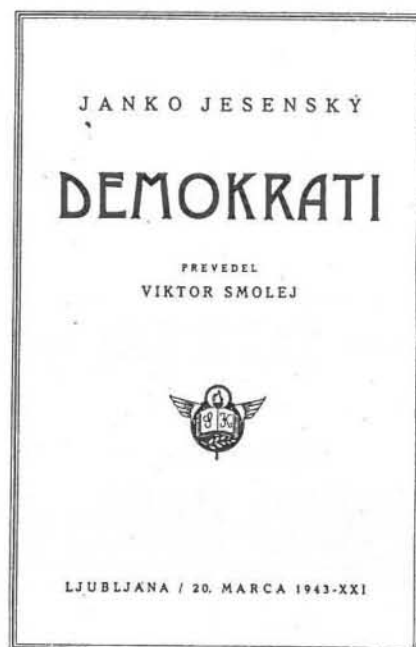
Konzorcij Slovenca

Kot pove že samo ime, je nastal okrog najbolj branega dnevnika na Slovenskem.⁶³ V konzorcij so ob Slovencu sodila še uredništva Domoljuba, Slovenskega doma in Bogoljuba. Uredništvo je vodil Severin Šali. Sedež je bil na Kopitarjevi 6, kjer je bila tudi tiskarna. S svojimi periodičnimi publikacijami si je Konzorcij Slovenca že med vojnama pridobil širok krog bralcev.

Z izdajanjem knjig pa se je začel ukvarjati šele leta 1941. Ni še povsem dognano, ali je bila hiperprodukcija knjig v tem vojnem času res posledica lastnih nagibov ali pa morda kakršnega koli političnega pritiska novih oblasti, ki si niso želele niti mogle privoščiti navideznega kulturnega zaostajanja. Slovenec je namreč svoje knjige izdajal takorekoč po tekočem traku. Nove knjige so sprva prihajale iz založbe vsakih štirinajst dni, nato pa so izhajale kar vsakega 1., 10. in 20. v mesecu. Bralci so se lahko na njih naročili mesečno in za tri knjige plačali 18 lir. Izbor knjig je bil namenjen predvsem *širšim slojem* in kvaliteta ni bila prvo merilo, vendar, razen pri avanturistični literaturi, praviloma ni padla pod povprečje.

Tuje avtorje kot so Haggard, Orczy, Pellico, Kallas in še katerega bi kaj lahko našli v založniških programih tujih založb podobne vsebine. Od slovenskih avtorjev je bil leta 1942 najbolj popularen Janez Jalen. Tega leta so namreč v *Slovenčevi knjižnici* objavili njegovo povest Ovčar Marko in prvi del trilogije Bobri.

Drugi slovenski avtorji, katerih dela so izšla pri *Slovincu* so bili: Jože Krivec z epopejo Haloz *Dom med goricami*, Joža Likovič z zbirko legend in *pripovedk Svetinje nad Barjem*, Joža Lovrenčič je predstavil staro pripovedko *Tonca iz lonca*, Matija Malešič povest *V zelenem polju Roža*, Jože Tomažič pa je v sodelovanju z odličnim ilustratorjem Beranekom slikovito opisal *Pohorske pripovedke*. Niko Kuret je v zbirki nasvetov za prosti čas *Veselja dom* predstavil osnove modelarstva, mnoge šaljive igre, ljudske običaje in celo nasvete za domače lutkarstvo.

Knjiga iz Slovenčeve knjižnice

⁶² Branko Berčič, Tiskarstvo na slovenskem... str. 142

⁶³ Po podatkih, ki so jih Tiskovnemu uradu morali pošiljati glavni uredniki, lahko razberemo, da je imel katoliški Slovenec med tednom naklado okoli 10.000 izvodov, za izdaje ob koncu tedna pa se je le-ta povzdignila celo na celih 17.000. Liberalni Slovenski narod je spomladi 1942 izhajal v 7.800, sorodno Jutro pa v 7960 izvodih. In medtem ko je naklada sobotne izdaje Slovenskega naroda narastla na 9.300 izvodov, so čez vikend natisnili Jutro v kar 13.500 izvodih. ARS Tiskovni urad = Ufficio Stampa: fasc. 17/IV.

Ljudska knjigarna

Založba **Ljudska knjigarna**⁶⁴ je nastala v okrilju knjigarne Katoliškega tiskovnega društva, ki se je že na samem začetku preusmerila v izdajanje lastnih knjižnih edicij. Z intenzivnejšim izdajanjem leposlovja je pričela šele v dvajsetem stoletju. Ljudska knjigarna je zaradi svoje razvejane dejavnosti najboljši primer "velike" založbe v Ljubljanski pokrajini. Od svoje ustanovitve pa do konca leta 1942, ko jo je vodil Janez Češnovar, je namreč izdala kar 1.400 naslovov knjig v skupni nakladi štirih milijonov izvodov.⁶⁵ Založba je imela ob škofiji (danes Ciril Metodov trg 5) tudi zelo prostorno in sodobno urejeno knjigarno, ki jo je nek *pristranski* sodobnik označil kot "*nedvomno najlepši prodajni prostor v Ljubljani*".⁶⁶ Ljudska knjigarna je bila vsekakor najbolje organiziran knjigotržec v Ljubljanski pokrajini, saj so v njenih knjigarnah ob lastni produkciji prodajali tudi knjige vseh drugih založb, pa tudi nekatere tuje knjige in revije. Med slednjimi so bili najbolj popularni razni časopisi in "modni listi" iz tujine. Vendar v knjigarni niso prodajali samo knjig, ampak si je, kot tudi mnoge ostale ljubljanske knjigarne, pomemben del zaslužka prislužila tudi kot papirnica. Iz reklamnega vabila za knjigarnino papirnico lahko na primer izvemo, da je bilo možno v njihovi knjigarni kupiti "*vse šolske potrebščine od zvezkov do peresnic, risalni pribor, ob tem pa še birmanska darila, mirtine venčke, krasno keramiko, kipe, slike, devocionalije in najrazličnejše podobice*". Ob tej največji je imela Ljudska knjigarna prodajalno knjig in papirnico tudi na Miklošičevi cesti 5 v Ljubljani, bila pa je tudi lastnik nekdanje Krajčeve knjigarne v Novem mestu.

Prav pri Ljudski knjigarni je najlepše vidno, da termin založba ne pomeni nujno le neke samostojne ustanove za izdajanje knjig, ampak lahko zajema tudi dejanje, ki ga z nekim točno vnaprej določenim ciljem (t.j. založbo denarja) izvede neka druga pravna oseba. Leta 1940 se je na knjižnem trgu pojavila nova knjižna zbirka Naša knjiga, ki naj bi jo izdajala istoimenska založba. Prav nič dvoumni niso niti reklamni oglasi v časopisju, ki v imenu založbe Naša knjiga obveščajo bralce in naročnike o izidu novih knjig. Situacija se zaplete, ker isto knjigo in še vse ostale, ki naj bi jih izdala založba Naša knjiga, omenja Ljudska knjigarna v seznamu svojih novosti. Iz tega upravičeno sklepam, da je dejanski založnik teh knjig Ljudska knjigarna, ki je pač nek zaokrožen segment svoje dejavnosti poimenovala s posebnim imenom.

JUTRI

izide znamenita knjiga

Nina Salvaneschijs:

PAGANINI-CHOPIN

življenjepisa
dveh znamenitih glasbenikov

Prevedel B. Stopar

*

Naročnike

„NAŠE KNJIGE“ vabimo, da jo dvig-
nejo v naši knjigarni Pred škofijo 5

ZALOŽBA NAŠA KNJIGA

Prospekt "založbe" Naša knjiga

⁶⁴ Od leta 1918 do aprila 1941 se je imenovala Jugoslovanska knjigarna, od ustanovitve leta 1872 do leta 1918 pa Katoliška bukvarna.

⁶⁵ Slovenski dom 1942, št. 285, 14. XII. str. 2

⁶⁶ Naša knjiga: vestnik Ljudske knjigarne v Ljubljani 3 (1942), št. 6, str. 68

Če pogledamo z današnjimi očmi na delo tedanjih založb in knjigotržcev moramo priznati, da so se držali skoraj enakih pravil, kot jih še danes povezujemo s trženjem knjige.⁶⁷ O marketinškem načrtovanju izdajanja in prodaje knjig bi sicer težko govorili, kljub temu pa so knjigarne upoštevale glavne inštrumente marketinške politike. O zavedanju pomena oglaševanja ter stika z bralci in kupci knjig priča tudi to, da je že pred drugo svetovno vojno (takrat še) Jugoslovanska knjigarna celo posnela reklamno filmsko reportažo o svoji knjigarni, ki so jo predvajali v kinematografih pred začetkom filma. Vojne razmere so takšne in podobne zadeve seveda onemogočile, zato pa so morali knjigotržci najti druge načine za promocijo in prodajo knjig. In verjetno moramo prav tukaj iskati vzroke (ob nekaterih političnih) za vznik velikih leposlovnih zbirk. Na nek način bi jih morda lahko celo primerjali z mnogo pozneje nastalimi knjižnimi klubi. Založbe so si z njimi skušale zagotoviti stalen krog naročnikov, kar jim je omogočalo lažje načrtovanje naklade in s tem povezano znižanje stroškov. V zameno pa so svojim bralcem ponudili dodaten 25 odstoten popust pri nakupu vseh ostalih knjig iz njihovih knjigarn. Tudi analiza želja uporabnikov je bila zaradi vojne bistveno okrnjena, vendar ne tudi povsem pozabljena.⁶⁸ Promocijski oglasi za knjige so se redno in skoraj vsak dan pojavljali v dnevnem časopisju tiste dobe. Novo knjigo so pogosto napovedali kak teden ali celo več dni vnaprej in nato bralce v kratkih novicah opozarjali na bližajoči se dan izida.

V želji, da bi izpraznila zaloge, ki so v času vojne zelo nezanesljivo skladišče kapitala, ter da bi pospešila prodajo starih knjig, jih je Ljudska knjigarna začela prodajati v kompletih po tri ali štiri. Tako so sestavili kar sto t. i. *kolekcij*, v katerih so bralci lahko kupili knjige priznanih slovenskih pisateljev po precej znižani ceni. Cena kompleta knjig je bila povprečno okoli 25 lir, kar je bilo sicer le nekaj več kot cena nove, v trde platnice vezane knjige.

Še danes aktualna se mi zdi ideja Ljudske knjigarne, ki je v želji, da bi knjigo še bolj približala bralcem ter seveda da bi promovirala in predstavila svoje rezultate, organizirala v nedeljo, 13. decembra 1942, veliko knjižno razstavo. Razstava je imela namen prikazati ves slovenski tisk (seveda z izjemo ilegalnega) od italijanske okupacije do konca leta, razstavili so tudi najpomembnejše slovenske klasike, ki so bili takrat v prodaji, ter pripravili pregled celotnega založniškega dela Ljudske knjigarne v zadnjih petdesetih letih.⁶⁹ V enem samem dnevu je knjigarno obiskalo preko 5000 obiskovalcev, ki so na tak način tudi javno izrazili veliko zanimanje za "lepo" knjigo. Poročevalec v dnevniku Slovenski dom je v uvodu opisa razstave zapisal:⁷⁰

Slovenska knjiga
v vsako hišo
V naših božičnih **Kolekcijah**

Imate izredno priloiko, da si poceni nabavite leposlovna dela domačih avtorjev. Na pr. tele:

Kolekcija številka 48
Bevk: Kresna noč. — Vihar.
Kranjec M.: Predmetje
Slovenske novele.
Vse tri knjige L 22

Kolekcija številka 49
Bevk: Rablji.
Cankar: Moje življenje.
Jaklič: Iskrani aplaj L sv.
Jarc: Novo mesto.
Vse štiri knjige L 26

Kolekcija številka 50
Bevk: Ljudje pod Osojnikom. — Krivda.
Javornik: Srečanje s nepoznanim.
Velikova: Otroci.
Vse tri knjige L 36

Vseh kolekcij je 100. Bogata izbira. Pohitite z naročilom, da ne bodo pošle.

Ljudska knjigarna, pred Škofijo štev. 5

Oglas za knjižne kolekcije

⁶⁷ Primerjaj z: Martin Žnideršič, *Knjiga in trg*, Ljubljana 1982, str. 107-196

⁶⁸ V arhivu Tiskovnega urada iz leta 1944 naletimo na vrsto dopisov, kjer bralci in naročniki knjig Ljudske knjigarne odgovarjajo založbi na njeno vprašanje: Katere knjige si želijo, da bi v njihovi zbirki izšle v prihajajočih letih. Odgovori pa ne kažejo le strogega peresa cenzorja, ki je zavrnil večino predlaganih knjig, ampak so tudi enkratna slika duhovnih obzorij ljubljanskega meščanstva. ARS Tiskovni urad: fasc. 6/V mapa št. 3

⁶⁹ Naša knjiga...december 1942, št. 6, str. 68

⁷⁰ Lepo spričevalo našega kulturnega napredka. Slovenski dom, 14. decembra 1942, št. 285, str. 2; primerjaj tudi članek: Ljubljana je pokazala ljubezen do lepe knjige. Slovenec 70 (1942), št. 288, 15.XII. str. 2

"...Danes čutimo vsi, da nam je knjiga še dvakrat bolj potrebna. Zato je zanimanje za knjigo podeseterjeno. Danes berejo ljudje in kupujejo knjige kakor že davno ne. Pogledjte samo po ljubljanskih knjigarnah ali pa po ljubljanskih knjižnicah. Bero, da bi se jim odvrnila misel od boleče stvarnosti in tesnobe, bero, da bi se razvedrili in raztresli /.../"

Nato pa je nadaljeval s slikovitim opisom preurejene knjigarne:

"...Ob vstopu v knjigarno te je najprej opozoril nase doprski kip prof. Ivana Prijatelja, ki je bil postavljen na podstavek, obložen z lepo svilo. Okrog njega so bile po policah razvrščene razne študijske knjige, izdaje naših klasikov, miniatura izdaja Slovenske narodne pesmi. Posebno pozornost so vzbujali Cankarjevi "Zbrani spisi". Nekoliko dalje na levo so bile na pultu razstavljene bogoslovne in nabožne knjige. V lep okras sta bila misala in Zbrani spisi dr. Ušeničnika. V kotu so bile razstavljene knjige ki so izšle od 11. aprila do danes. Človek bi skoraj ne morel verjeti, da je naša kulturna produktivnost tako živa in dejavna. Vsega skupaj je bilo okrog 220 knjig, med njimi 37 romanov in povesti, kar je za naše razmere zelo dobro znamenje /.../ Na mestu, kjer stoji navadno blagajna, je bila zelo okusno aranžirana Slovenčeva knjižnica. Po policah so bile razvrščene knjige, na vrhu pa je bila skala poraščena z mahom in lesjem, med katerim so cvetele tri krasne bele planike, cvetke naših planin. Na najvišjem stebru je ždela majolčica, staroslavni simbol vinorodnih krajev. /.../ Izredno lep in okusno, kar zasluži posebno pohvalo, pa je bil aranžiran knjižni kotiček, ki je bil sestavljen iz knjižne police s svetilko in lepo vezanim prtom, mize, na kateri je bil slovenski vrč, pepelnik, knjiga in revija. Radovedno občinstvo si je ta aranžma ogledovalo z željnimi očmi. Vsak si je pač v srcu želel podobno knjižnico./.../ Razstavni prostor, ki je bil res lepo urejen, so poživili živi Jakčevi pasteli "Stolnica", "Novo mesto" (grafika) in drugi, ter Goršetovi kipi prof. Prijatelja, prof. Murka, Fr. Bevka in relief škofa Barage. /.../ Razstavo so uredili uslužbenci Ljudske knjigarne, posebna pohvala pa velja požrtvovalnemu in sposobnemu aranžerju - pisatelju Tonetu Glavanu stud. arh. Gajšku." Na razstavi je imel govor Severin Šali, ki ni spregovoril le o pomenu dobre knjige in o poslanstvu pisatelja ampak je tudi predstavil največje dosežke slovenskega založništva v prvih dveh letih vojne ter še posebej izpostavil bogato zgodovino in pomen "naše največje knjigarne".

Zanimivo se mi zdi, da se je kljub vojnim razmeram še dalje ohranjala že kar klasična bipolarnost dnevnikov, ki je povzročila, da zaman iščemo v Slovenskem narodu ali Jutru reklamo za katero koli knjigo Ljudske knjigarne, enako pa v Slovincu, razen v kakšni skromni notici ob predstavitvi domačega slovstva, ne najdemo oglasa za nobeno knjigo Narodne tiskarne. Delno opravičilo bi morda lahko našli v nižjih stroških oglaševanja v domači založniški hiši. Mislim pa, da bi bilo glede na to, da bi veliko večino knjig iz tega časa (vsaj v vsebinskem pogledu) kaj lahko izdala tako ena kot druga založba, te knjige smiselno predstaviti mnogo širši publiki.

Naša Knjiga - vestnik Ljudske knjigarne v Ljubljani

Tega se je verjetno dobro zavedala tudi Ljudska knjigarna, kar je lepo razvidno iz njenega izdajanja vestnika *Naša knjiga*. Ko je 21. februarja 1942 Tiskovni urad visokega komisariata za ljubljansko pokrajino zahteval od vseh založnikov periodike, naj jih obvestijo o svoji nakladi, naročnikih in o morebitnem preostanku naklade, mu je vodja Ljudske knjigarne Janez Češnovar odgovoril, da revijo *Naša knjiga* tiskajo v 15.000 izvodih, da imajo 2.000 rednih naročnikov in da ostalo uporabijo v "reklamne

svrhe"⁷¹. Vestnik bi naj izhajal šestkrat letno, vendar so običajno izšle le tri "dvojne" številke. Urejal ga je pesnik Severin Šali, v njem pa lahko preberemo literarne kritike ter predstavitev in napovedi novih knjig. Pogosto so objavljali sezname slovarjev, učbenikov in priročnikov za domače učenje jezikov. Povsem praktične rabe so bile predstavitev knjig o ojačanem betonu, parnem kotlu, elektrotehniki, mladem kemiku in samoukem knjigovezu. Za Miklavža in Božič so seveda imele prednost številne otroške knjige in slikanice. Nekajkrat so v *Naši knjigi* celo predlagali obvezne sezname knjig, ki bi jih moral imeti vsak izobraženec; zdi se mi zanimivo, da med njimi zaseda prvo mesto

VESTNIK LJUDSKE KNJIGARNE V LJUBLJANI

APRIL 1942 - XX / LETO III. / STEV. 1 - 2

Del naslovnice vestnika Ljudske knjigarne v Ljubljani: Naša knjiga

Kosova Zgodovina Slovencev, Grivčev Slovenski knez Kocelj, ki na nek način zagotovo poudarjata ogrožano samobitnost Slovencev, med ostalimi pa naj omenim le Filozofijo Franca Vebra in Steletov pregled umetnosti zahodne Evrope. Približno isti publiku je bil namenjen seznam biografij, reprodukcij in študij o italijanski umetnosti. Za bolj izbrane uporabnike sta bila narejena seznama knjig *Tam na vrtni gred* in *Za ljubitelje fotografije*, medtem ko so knjige s police Domači zdravnik sodile v skoraj vsako hišo. Iz navedenega se ne vidi le, da je Ljudska knjigarna skrbela za širok krog uporabnikov, ampak da so zelo natančno poskrbeli za izbrane ciljne skupine. Nad trenutne dnevne potrebe knjigarne se dviguje predvsem seznam slovenskih knjig, ki je eden preglednejših pregledov knjižne produkcije med vojno, za nas pa je še posebej zanimiv, ker nam ob založniku, avtorju in naslovu knjige prinaša tudi njeno ceno. Vestnik *Naša knjiga* še zdaleč ni bil le suhoparen podatkovnik, ampak je vseboval še zanimive in pogosto humorne ilustracije ter nekatere šale.

Za današnje bralce so verjetno najzanimivejši prispevki, ki so obravnavali "zmeraj" aktualne probleme. V članku z naslovom *Morala v književnosti*⁷² najdemo zanimiv pogled na svetovno književnost. Avtor V. K. je pisatelje razdelil v tri kategorije: "...Največji so obenem umetniki in učitelji človeštva, to so svetilniki, za katerimi se ljudje ozirajo še dolga stoletja po tem ko so ugasnili, kajti odblisk njihove svetlobe traja dlje..." Druga skupina so "samo" umetniki "...častilci podobne oblike. Njihova miselnost je usmerjena bolj k umetniškim kot človeškim problemom, umetnost jim je vrednost zanimanja že kot izrazno sredstvo in kot estetski problem ne glede na to kaj izraža". Vendar..."... večina pisateljev ne spada ne v prvo in ne v drugo skupino. Da bi bili veliki ljudje, jim manjka primerne

⁷¹ ARS, Tiskovni urad, fasc. 159

⁷² *Naša knjiga* 3 (1942), št 2, str. 34-35

formata, da bi bili veliki umetniki, jim manjka kulture. Na splošno so njihova dela znana le književnim zgodovinarjem in kritikom..." Nato pa sklicujoč se na Papinija in glede na moralno življenje pisateljev našteje še štiri skupine pisateljev: "V prvo skupino prišteva tiste, ki so nemoralni tako v svojem življenju kot v svojih delih, kot npr. Aretino in znani Marquis de Sade. Dela teh pisateljev ni mogoče uvrščati med plažo, ker imajo umetniško vrednost in spadajo torej še vedno v književnost. Drugo skupino bi naj tvorili pisatelji, ki so nemoralni v svojih delih, pa mislijo, da so moralni v življenju. Takih pa ni, kajti nemogoče je, da bi pisatelj ostal moralen, če se bavi z nemoralnimi stvarmi. Številna je skupina pisateljev, ki so bili, kot Chateaubriand ali Tommaseo, nemoralni v svojem življenju, a so moralni v svojih delih. Velika večina pač zaradi tega, ker je težko spraviti v sklad človeško življenje s človeškimi ideali in ker ni veliko število tistih, ki so v svojih delih hote nemoralni. Na prvo mesto pa postavlja Papini tiste razmeroma redke pisatelje, ki so moralni tako v svojem življenju kakor v svojem delu. Sem prišteva sv. Pavla, sv. Terezijo, Pascala, Newmanna, Manzsonija..."

Na kakovost branja opozarja tudi članek: *Skrbite za družinsko polico*, ki opozarja na pogosto neustrezno ravnanje in hranjenje knjig, ki zaradi "...sledov vseh mogočih kuhinjskih dobrot" romajo v peč. Za primer daje družino višjega ljubljanskega uradnika, ki je "Grudnovno zgodovino slovenskega naroda rabila za... Grofico beračico, pa si je dala vezati v usnje".⁷³

V letu 1942 je Ljudska knjiga svojo "knjižno žetev" delila v več skupin. Največja je bilo leposlovje, ki se je delilo na mladinske povesti ter na romane in povesti. Prevladovala so prevedena dela. Od domačih del so v tem letu izšle le Gasparijeve *Komedije*, v zbirki Naša knjiga pa baladna povest iz Slovenskih goric *Goričanec* Stanka Kocipra. Edino lirično delo so bile upesnjene postaje *Križevega pota* Vide Tauferjeve, opremljene s slikami Fortunata Berganta. V skupini teološke literature so izdali *Izbrane spise* Janeza Krizostoma in Tomaža Kempčana *Hojjo za Kristusom*, ki jo je za slovenske bralce priredil Aleš Ušeničnik. Iz njegovih zbranih spisov so v aprilu 1942 še ponatisnili *Filozofski slovar* in *Knjigo o življenju*, ki pa prav zaradi ponatisa iz zbranih spisov Aleša Ušeničnika na naslovnici še nosita letnico 1941. V sklopu teološke literature je izšla tudi moralno poučna povest *Daj mi svoje srce*, ki daje nasvete mladim dekletom kako naj ravnajo in na kaj naj pazijo pri izbiri moža.

Nov Dickensov roman v slovenščini
V zbirki „Naša knjiga“ je pravkar izšel
I. del našega dragega znanca, nesmrtnega
Charlesa Dickensa

**Dorritova
najmlajša**

Roman o uboštvu in bogastvu

Delo globokih odkritij, zanimivih zapletov.
Umetna vedrina in optimizma, edinstveno
v svetovni književnosti.

Roman je prevedel Mirko Javornik 484 strani.
Elegantno vezan v opremi arhitekta Gajška.
Za nenaročnike je cena L 75.

Založba **LJUDSKE KNJIGARNE**
v Ljubljani, Pred škofijo 5

Vabilo za nakup knjige

S področja literarne teorije in jezikoslovja je izšla razprava Franca Grivca o Cirilu in Metodu ter njunem vplivu na zgodnje "slovensko" književnost in razširjen ponatis Bradačevega slovarja tujk. Povsem praktične narave je ponatis knjige o reji kuncev, na novo pa je izšel podoben priročnik o reji koz. V skupini priročnikov in šolskih knjig je Ljudska knjigarna tega leta izdala *Prirodopis živalstva in rastlinstva* ter prvi del

⁷³ Naša knjiga 3 (1942), št 1, str. 12

Sveteljevega učbenika za stenografijo. Ob vsem tem je založba izdala tudi molitvenik *Pot k Bogu*, ki ga je napisal Gregor Pečjak in ki je bil tiskan s precej večjimi črkami, tako, da so ga lahko brali tudi slabševidni, Vrečarjev *Rožni venec* in priročnik opata Dutila *Tvoja maša in tvoje življenje*, ki je izšel vzporedno tudi v razširjeni izdaji.

Salezijanski inspektorat

Salezijanska tiskarna na Rakovniku je začela delovati leta 1922, ko je bil ustanovljen samostojen inspektorat za Slovenijo na Rakovniku pri Ljubljani. Salezijanski inspektorat se ukvarja predvsem z vzgojo in izobraževanjem in v ta namen so že od leta 1933 izdajali posebno zbirko Knjižice, ki je izhajala s podnaslovom Časopis za duhovno preno. Publikacije so bile zaradi tematskih števil, ki so ohranjale svojo aktualnost, zelo pogosto tudi ponatiskovane. Zaradi skromnega obsega, drobnega formata in relativno visoke naklade 6.000 izvodov so sodile med najcenejše publikacije (stale so 1 liro), ki so izhajale med vojno in prav zato tvorijo nekako izjemen segment založniške in knjigotrške dejavnosti pri nas. Od enaindvajsetih tiskov, ki so izšli v letu 1942 je bilo 16 novih naslovov, dva ponatisa izdaj iz prejšnjih let ter dva iz istega leta. V dveh natisih je izšel tudi redni letni *Duhovni koledarček*.

V naslednjo skupino spadajo nekatere manjše založbe, ki so v letu 1942 izdale vsaj 4 knjige. Med njimi je največ knjig izdala:

Pokrajinska šolska založba

Nastala je leta 1919, ko je deželna vlada odkupila ostanek slovenskih učbenikov iz "C.kr. zaloge šolskih knjig na Dunaju". Po formalni ustanovitvi in ureditvi razmer si je založba zadala načrt "izdajati in zalagati šolske knjige za vse vrste šol, šolske in druge uradne tiskovine, učila ter šolske potrebščine, med drugim tudi take knjige, ki ne obetajo dobička, a so šolski mladini nujno potrebne."⁷⁴ Iz strahu pred novo konkurenco so ljubljanske knjigarne vložile spomenico proti ustanovitvi "uradne" založbe, vendar v svojem poskusu niso uspele, zagotovile pa so si trajno pravico, da tudi one prodajajo in izdajajo šolske knjige. O takratnem stanju založništva nam lepo priča dejstvo, da je vse knjigovodske posle še leta 1936 opravljal nek poštni uradnik kar v popoldanskem času. Svoje poslovne prostore in knjigarno je imela založba na Slomškovi ulici 12. Po okupaciji in ustanovitvi Ljubljanske pokrajine je prišla založba v upravo visokega komisariata, namesto dotedanje Banovinske zaloge šolskih knjig in učil v Ljubljani so ji dodelili novo dvojezično ime *Casa editrice scolastica provinciale a Lubiana = Pokrajinska šolska založba v Ljubljani*. Le-to je ostalo v bistvu nespremenjeno, le da z vzporednim nemškim poimenovanjem tudi po septembru 1943, ko pride založba v oblast šefa pokrajinske uprave. V letih 1937 do 1943 jo je vodil Blaž Poznič, za njim pa je vodstvo založbe do konca vojne prevzel Franc Planina. Zaradi narave svojega dela, ki je bilo pod neposrednim pritiskom dnevne politike, je morala založba mnogo knjig in tiskovin tudi zavreči. Vrednost teh zavrženih knjig je bila samo v prvih treh letih vojne

⁷⁴ Franc PLANINA, 25. let dela za slovensko učno knjigo, Ljubljana 1944, str. 4

okoli 170.000 lir, kar bi pomenilo ob nekako povprečni ceni knjige 20 lir, okoli 8.500 knjig, približno tolikšna pa je bila tudi celotna naklada petih ali šestih knjig. To svojevrstno priča o tveganosti izdajanja knjig med vojno.

Leta 1942 je Pokrajinska šolska založba izdala osem naslovov knjig v devetih izdajah. V dveh izdajah in skupni nakladi 5.000 izvodov je izšel zgodovinski učbenik *Kratka zgodovina in zemljepis kraljevine Italije*. Enakemu namenu, le na višji stopnji, je služila tudi knjiga Pietra Silve *Zgodovina najnovejše dobe za srednje in sorodne šole*, ki je učence seznanjala s "sodobnim" pogledom na prerod narodov po francoski revoluciji vse do aktualnih dogajanj v začetku dvajsetega stoletja. Ob zgodovinskih so bile popravkov potrebne tudi Slovenske čitanke, ki so tega leta izšle predelane za vse razrede srednjih in sorodnih šol v skupni nakladi 9.700 izvodov ter posebna slovstvena čitanka, ki je bila, prav tako kot ostale, le razmeram prirejena izdaja Grafenauerjeve čitanke iz leta 1939. Kot posebna in edina "nešolska" publikacija Pokrajinske šolske založbe je leta 1942 izšel priročnik Adeline Žužek *Hranoslovje*.

Juridična fakulteta

Pravna fakulteta se je z izdajanjem posebnih odtisov iz 18. Zbornika znanstvenih razprav tega leta uvrstila med založnike. Zbornik je urejal Janko Polenc, v njem pa je objavil tudi obširna nekrologa preminulih profesorjev dr. Metoda Dolenca in dr. Rada Kušēja, ki sta tako kot vse druge razprave izšla še kot posebna samostojna odtisa. Novonastalih razmer se je dotikal prispevek Vladimirja Murka *Veljavne določbe nove uredbe o državnem računovodstvu* in razprava Milana Škerlja o primerjavi položaja družbe z omejeno odgovornostjo v jugoslovanski in italijanski zakonodaji, na nek način pa tudi razprava Rudolfa Sajovica o pravosodstvu in mednarodnih pristojnostih. Medtem pa je bila razprava Viktorja Korošca o pravni ureditvi hetitske države povsem pravno-zgodovinske narave.

Knjigarna Tiskovne zadruga

Začetki te liberalne založbe segajo v leto 1916, ko je založba prevzela izdajanje najpomembnejše literarne revije Ljubljanski zvon. Oton Župančič je prav v njem zapisal težnjo nove založbe k izdajanju del živečih pisateljev, zbranih del slovenskih klasikov, prevodov tujih slavistov, popularno-znanstvenih izvirmih in prevedenih spisov ter periodičnih listov. Njeno vodenje je prvi prevzel Ljubljanski odvetnik Oton Fettich-Frankheim. Sedež založbe je bil sprva na Čopovi (nekoč Prešernovi), nato pa se je preselila na današnjo Slovensko (tedaj Šelenburgovo). Zaradi skaljenih medsebojnih odnosov in nesporazumov med vodilnimi uredniki in prvotnimi sodelavci založbe je bilo nekdanje zelo kakovostno založniško delo že na začetku vojne v razsulu. Tako nas ne sme presenetiti, da se dela, ki so izšla med vojno, niti približno ne morejo primerjati s tistimi iz časa pred njo. V letu 1942 so namreč ob *Voščilih dragim srcem*, ki jih je uredil Cvetko Golar, izšle še tri otroške knjige Gerarda T. Rotmana, dva priročnika o kuhi in Skuljev koledar za vrt in sadovnjak. Vse to pa ni niti senca bogate založniške dejavnosti iz časa med velikima vojnoma.

Družba sv. Mohorja

Družba sv. Mohorja je najstarejša slovenska založba, ki je nastala v začetku petdesetih let devetnajstega stoletja. Svoj vrhunec je dosegla v letih pred prvo svetovno vojno, ko je imela na svoje zbirke naročenih blizu 100.000 "udov". Po razpadu habsburške monarhije se je najprej umaknila na Prevalje in od tod leta 1928 v Celje. Ker je bilo po vzponu fašizma v Italiji kaj hitro prepovedano izvažanje slovenskih knjig na to področje, je bila leta 1924 vzporedno s celjsko ustanovljena samostojna knjižna družba istega imena še v Gorici, ki je skrbela za Slovence na Primorskem. Ob okupaciji Slovenije je bil zaplenjen in uničen ves njen bogat arhiv in vsa še ne prodana knjižna zaloga, ki je bila odpeljana v papirnico Radeče⁷⁵. Njen sedež se je preselil v Ljubljano, od koder je Fran Saleški Finžgar že pred vojno urejal njeno delo. Še leta 1941 je družba pošiljala knjige 41.678 članom, leto pozneje jih je imela le še 9.449 članov. Družbo je med vojno vodil odbor, v katerem so bili poleg nekdanjega ravnatelja Franceta Kotnika sami duhovniki pod vodstvom Franca Lukmana. Izhodišče pobud za delo in njenega duha je bil krog okoli škofa dr. Rožmana, v njem posebno dr. Janez Kraljič. Uredniško delo je po direktivah Mohorskega odbora opravljal Janko Moder sam.⁷⁶ Konec leta 1941 je družba ob Finžgarjevem *Gospodu Hudourniku* izdala le še koledar. V naslednjem letu se je še ta zmanjšal po velikosti in obsegu. Prispevki v njem pa so bralce seznanjali z gospodarskimi in kmetijskimi nasveti. Podobne narave je bila tudi knjiga Marije Remec *Domača kuha*, ki je prinašala "preizkušene" recepte za vsak dan v letu. Izšla je kot dodatna knjiga založbe, skupaj s Homerjevo *Iliado*, ki je izšla v zbirki *Cvetje iz domačih in tujih logov*. V redni zbirki je poleg že omenjenega *Koledarja* izšla še izvorna slovenska povest *Mlinar Bogataj*, ki jo je napisal Jan Plestenjak, prvi del Sienkiewiczzeve povesti *Quo vadis* ter nekak zbornik slovenskih literatov z naslovom *Slovensko berilo*. Značilnost dobe se kaže v tem, da je cenzura v njem prepovedala objaviti Maistrovo pesem *Dolenjska poletna noč*, Jenkovo *Trajno gorje*, balado Frana Levstika *Ubežni kralj* in Klopčičevo pesem *Mary se predstavi*. Iz berila pa so morali umakniti tudi vse ostale dele, ki bi se z nenaklonjenostjo obračali do "stoletnih gospodarjev"⁷⁷. Založba je izdala tudi dva ponatisa, tretjo izdajo *Družinske knjižice* in ponatis *Pisem o trpljenju*, ki jih je leto poprej objavil Vilko Fajdiga v zbirki *Studenci žive vode*. Dela iz redne zbirke je družba izdala v 15.000 izvodih, *Iliado* v 3.000, priročnik o domači kuhi pa le v polovičnem številu te naklade. (1.500 izvodov)⁷⁸

Nova založba

Ustanovljena je bila 3. maja 1917. Njen glavni pobudnik in ustanovitelj je bil Janez Evangelist Krek. Načrtovali so, da naj bi bila nek konkurent knjigarni Tiskovne zadruge v borbi za "narodov blagor", vendar njen moto, da naj "ozdravi zaostale kulturne razmere"⁷⁹ kaže, da so bila za ustanovitev nove založbe prav tako pomembna trenja znotraj katoliškega kulturnega kroga in Katoliškega tiskovnega društva. Ob

⁷⁵ Marijan Smolik, *Oris zgodovine Mohorjeve družbe*, Celje 1992, str. 14

⁷⁶ Viktor Smolej, *Zgodovina slovenskega slovstva...*, str. 332 ss.

⁷⁷ NUK, Rokopisni oddelek - Cenzurni oddelek, Ms 1391, mapa 18

⁷⁸ Janko Moder, *Mohorska bibliografija*, Celje 1957, str. 78-79

⁷⁹ Dušan Moravec, *Novi tokovi v Slovenskem založništvu*, Ljubljana 1994, str. 100

ustanovitvi si je zadala cilj, da bo v nasprotju s proavstrijsko politiko Ivana Šušteršiča svoje delovanje naravnala na vseslovansko smer, vendar se s politiko (v glavnem) ni ukvarjala. Skrbela je večidel za izdajanje temeljnih književnih in leposlovnih del. Najpomembnejše njeno delo je kritična izdaja Cankarjevih zbranih spisov in zbranih del njenega predsednika Frana Saleškega Finžgarja.⁸⁰ Finžgar je založbo vodil od njene ustanovitve do "prostovoljnega" prenehanja v letu 1946. Vmes je od maja 1919 do oktobra 1921 založbo vodil Izidor Cankar, ki je bil do predzadnjega zvezka glavni urednik izbranih spisov Ivana Cankarja. Njihova papirnica, knjigarna in založba je imela od novega leta 1922 svoj sedež na Kongresnem trgu v Uršulinskem samostanu. Pet let pozneje so menda celo prevzeli antikvariat na Mestnem trgu. Med vojno so ustanovili tudi posebno 4.000 lir vredno literarno nagrado, ki naj bi jo podelili ob Finžgarjevemu rojstnem dnevu, 9. februarja 1943⁸¹. Kljub temu je založba med okupacijo večidel "životarila kakor vse založbe, ki niso sprejele kulturnega molka".⁸² Nadaljevala in končala pa je z izdajanjem Finžgarjevega zbranega dela. V letu 1942 sta tako izšli, kot deseti zvezek njegovih Zbranih spisov Deteljica in druge novele, kot enajsti zvezek pa črtice. V posebni knjigi Razgovori je dr. Stanko Cajnkar zbral še pred vojno objavljene pogovore iz Mladike in Dejanja, v katerih prikazuje poglede na duhovnika in pisatelja, ter v njih zavzema stališče do družbenega in npravstvenega nereda in zapisuje grenka spoznanja o novem kristjanu v odnosu do novega sveta.⁸³ Cvetko Golar je pri Novi založbi izdal pesmi z naslovom *Veseli svatje* in z risbami Božidarja Jakca. Povsem drugačno delo, čeprav prav tako v duhu razmer, je bila knjiga Ivana Tomšiča *Vojno in nevtralnostno pravo*, s katero je založba posegla v aktualnejše politične dogodke.

Narodna tiskarna

Začetki te založbe segajo prav tako v leto 1872, ko se je iz Maribora v Ljubljano preselilo nekaj najvidnejših mladoslovenskih politikov in z njimi časopis Slovenski narod. Kljub temu, da je bil njen prvotni namen prav izdajanje tega časnika, se je že v osemdesetih letih XIX. stoletja začela ukvarjati tudi s tiskanjem knjig. V letih od 1882 do 1892 so tako izhajali Jurčičevi izbrani spisi. Njeno najaktivnejše založniško delo se prične prav konec leta 1942, ko začne izdajati zbirko Dobra knjiga. Liberalni konzorcij je tedaj vodil Božidar Borko, ki je bil hkrati tudi njen dejaven prevajalec. V zbirki so prihajale med bralce večidel knjige iz svetovnega slovstva in bolj kot izjema tudi nekatere slovenske. Takšna izjema je bila prav prva knjiga v zbirki, ki jo je napisala mlada pisateljica Mira Mihelič, (takrat še Puc) - roman *Tiha voda*, ki je kritična slika slovenskega

Vabilo za naročilo na novo zbirko

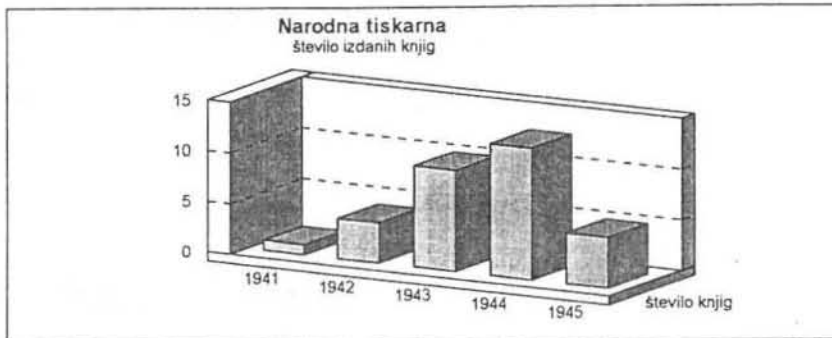
⁸⁰ Jaro Dolar, Nova Založba. Enciklopedija Slovenije 8, Ljubljana 1994, str. 25-26

⁸¹ Slovenec 55 (1942), št. 89, 18. IV., str. 3

⁸² Dušan Moravec, Novi tokovi..., str. 116

⁸³ Viktor Smolej, Zgodovina slovenskega slovstva..., str. 365

meščanstva v drugi polovici devetnajstega stoletja. Do konca leta 1942 so ji sledili roman Johna Knittela *El Hakim* o življenju evropskega zdravnika v Egiptu ter delo skandinavskega pisatelja Gulbrandsena *In večno šume gozdovi*. V isti zbirki je izšla tudi bolgarska mladinska povest *Svatba miške Miki*.

Naraščanje števila naslovov založbe Narodna tiskarna

Nekatere druge večje ali pomembnejše založbe

Akademija znanosti in umetnosti

Čeprav je bila Akademija znanosti in umetnosti ustanovljena šele jeseni leta 1938 in so njene prve publikacije izšle z letnico 1939, lahko iščemo začetke njenega založniškega delovanja v publikacijah Znanstvenega društva za humanistične vede.⁸⁴ Njene publikacije se delijo v splošne publikacije in publikacije posameznih razredov Akademije. Že leta 1921 so ob ustanovitvi društva določili, da naj bi izdajali knjige v različnih zbirkah:

- *Dela* naj bi objavljala različne neizdane listine, pomembne za zgodovino Slovencev,
- *Razprave* naj bi enkrat na leto objavljale daljše monografije,
- zbirka *Gradivo* naj bi v več serijah zbirala dialektološko, leksikalno, historično, etnografsko in drugo gradivo,
- *Spomeniki* pa bi zajemali kritične izdaje rokopisov in podobno. Zaradi svojega izjemnega pomena za slovenski narod je bila AZU izvzeta iz kulturnega molka. Tako njeno delo v času vojne ni bilo prekinjeno, čeprav je na vsebino njenih publikacij močno vplivala cenzura⁸⁵. Leta 1942 je Akademija izdala dve knjigi in sicer obe v filozofsko-filološko-historičnem razredu. Rajko Nahtigal je v knjigi, z naslovom *Euchologium sinaiticum*, ki je vsebovala tudi fotografske reprodukcije, predstavil starocerkvenoslovanski glagolski spomenik, Josip Turk pa ljubljanski izvod enega najstarejših prepisov statuta cistercijanskega reda *Charta caritatis*. V času celotne druge svetovne vojne je AZU izdala deset knjig⁸⁶.

⁸⁴ Dušan Moravec, *Novi tokovi v Slovenskem založništvu*, Ljubljana 1994, str. 255-269

⁸⁵ V njenem prvem letopisu, npr. niso dovolili objaviti slike niti opisa dela Franceta Kidriča. Akademija zato knjige ni dala v javnost, izločene strani, pa je dodala po vojni.

⁸⁶ *Pet let slovenskega založništva v novi Jugoslaviji*, Ljubljana 1950, str. 80

Slovenska matica

Z okupacijo je ustavila svoje delo, roman Antona Ingoliča z naslovom Matevž Visočnik, pa je obležal pri tiskarju vse do leta 1945, vendar sta do poletja leta 1941 izšli še dve knjigi. Tako je bila edina knjiga, ki jo je zdala Slovenska matica med vojno prav Župančičev prevod Shakespearjevega *Viharja*, ki je izšel junija 1942. Med vojno bi naj izšel tudi Shakespearjev *Koriolan*, vendar je cenzura spremno besedilo Franceta Koblarja tako spremenila, da so izdajo rajši opustili. Podobna pa je bila tudi usoda Kreftovih *Kranjskih komedijantov*, ki so zaradi uničene naklade po vojni izšli leta 1946.

Vodnikova družba

Nastala je leta 1926 kot liberalna protiutež katoliški Mohorjevi družbi, vendar je kljub temu, da je prevzela njen način dela, ni nikoli dosegla. Za njeno delo je bilo v času med svetonima vojnama značilno, da je letno izdala štiri knjige: koledar ter dve leposlovni in eno poljudnoznanstveno delo. Ker je ves čas delovala le v Ljubljani, se je ob italijanski okupaciji izognila nesreči, ki je doletela njeno tekmico⁸⁷. Delovala je tudi pod Italijani, vendar se je število članov iz predvojnih 15.000 zelo zmanjšalo. Uredništvo založbe je vodil Pavel Karlin. Založba je med vojno ob svojem *Koledarju* vsako leto izdala še vsaj eno domače leposlovno delo. Tako je leta 1942 izšla povest Janka Kača *Na novinah*, ki je izšla vzporedno tudi v posebni avtorjevi bibliofilski samozaložbi.⁸⁸

Glasbena matica

Glasbena matica je nastala kot združenje poklicnih glasbenikov in ljubiteljev glasbe, ker je v šestdesetih letih devetnajstega stoletja osrednja Filharmonična družba služila vse bolj nemškimi političnim ciljem in ni podpirala slovenske glasbe.⁸⁹ Ustanovljena je bila leta 1872. Za cilj si je postavila zbiranje slovenske narodne pesmi in izdajanje skladb predvsem slovenskih avtorjev. Njene *edicije* so izhajale redno od leta 1873. 1942. je izdala kar 22 edicij, ki so oštevilčene s številkami od 204 do 226.⁹⁰ Navedena dela so notne partiture za najrazličnejše domače skladbe, med katerimi tega leta prevladujejo dela Antona Lajovca in Marijana Lipuščka. Zaradi specifičnosti gradiva sem v bibliografijo vključil le gradivo, ki je obsegalo več kot 16 strani. Leta 1942 so pri glasbeni matici izšle štiri takšne publikacije: *Caprice za veliki orkester* Antona Lajovca, *Naša pesem v Podravju*, ki jo je uredil Vasilij Mirk in v kateri je objavil 18 ljudskih napevov, predvsem s Pohorja in njegove okolice. Matija Tomc je uglasbil Križev pot, ki ga je spesnila Vida Tauferjeva ob znanih slikah Fortunanta Berganta, Matej Hubad pa je izdal Slovenske narodne pesmi prirejene za mešan zbor.

⁸⁷ Jaro Dolar, Knjižne družbe. Enciklopedija Slovenije 5, Ljubljana 1991, str. 147-149

⁸⁸ Viktor Smolej, Zgodovina slovenskega slovstva..., str. 334-335

⁸⁹ Jože Sivec, Glasbena matica. Enciklopedija Slovenije 3, Ljubljana 1989, str. 224

⁹⁰ Nove edicije Glasbene Matice, Slovenski narod 8. VII 1942, št. 153, str. 3; Zoran Krstulović, Bibliografija založbe Glasbena matica v Ljubljani: 1873-1945. Naši zbori 46 (1996) št. 6, str. 1-76

Stran 4

SLOVENEČKA, nedelja 12. aprila 1942. XX.

Člani 24

Drobne novice

Koledar

Nedelja, 12. aprila: Bela nedelja; Julij L. papež; Vauja, devica in mučenica; Zeno, škof; Saba, Gotški mučenec.

Ponedeljek, 13. aprila: Hermenegild, mučenec; Agatonika, mučenica; Karp, škof in mučenec; Papi, mučenec; Ida, devica.

Torek, 14. aprila: Justina, mučenica; Dominica, devica in mučenica; Valerijan, mučenec; Tiburcij, mučenec; Lambart, škof.

Novi grobovi

† Zlatomašnik
ANTON LESJAK

Ob sklepu lista dne 12. Srpnja na Dolenjskem prejeti poročilo, da je v soboto ob tri četrti na 12 misro v Gosposodi zapelj zlatomašnik, čahovski svetnik in bivši dolgoletni šentjernejki župnik in gospod Anton Lesjak. Župni gospod se je rodil v Šišči dne 18. januarja 1857, v mladika je bil posvečen 10. julija 1884. Pogreb bo v ponedeljek, 13. aprila ob 10 dopoldne v St. Jerneju. Naj v miru počiva.

V Savljah pri Ljubljani je na veliki petek temel postavljen in trgovan. Jaka Trčec ali bil pokopan na velikonočno nedeljo. Pokojnik je bil dober krščanski mož in dolgoletni naročnik naših listov. Gospodov sin in ga. bčrki nata takratno sojalje, pokojniku pa večji mlrt

Najlepša knjiga

Ovčar Marko

— Na Dvoru pri Žalezberku gradija nova cerkev. Na Dvoru, kakor tudi v okolici, so ljudje že dolgo želeli, da bi se ustanovila samostojna župnija. Bile pa so razne zapreke, tako da do minuloga leta nitno upali, da bi se številnim varnikom žalezberške župnije skrajšala pot do župne cerkve, do katere imajo mnogi tudi 2 uri hoda. Preteklo leto pa je tudi mala cerkva na Dvoru dobila dubovnika. Novi gospod je takoj uvidel, da je nujno potrebna nova cerkev. Resno se je lotil zadeve in kmalu dobil dovoljenja od višjih oblasti. Razdelil je delo in vornike in v nekaj tednih je bil postavljen temelj za novo cerkev, ki bo tako velika, da bo nadostovala za novo okolico. Upamo, da bo v tem poletju cerkev za silo dograjena. Splošno katejo obljani dobro voljo, kar se je videlo pri nabiranju za novo cerkev. Nabrala se je kar lepa vsota. Omeniti moramo tudi peraki stor, ki nam je prav lepo prepeval. Ko bomo imeli novo cerkev in bo vse urejeno, vas pa le posrebiti k blagoslovitvi.

— Za prve petke je prav dobro uporabna pesem „Vauja obljuba božjega Sreca, ki je je za tvečedi p. Kristofona uglasbil Silvester Mihelič. Pesem je prirejana za mešani, moški in trogladni tenaki zbor, a se more peti tudi eno- ali dvo- glasno z orglami. Dobi se v Mladinski založbi, Stari trg 30.

mesecem, ko so nas lepe srne skoraj dnevno obiskavale. V vaseh, iz katerih so izšli Koževari, so našli po sklednih in kletih tamkajšnji čuvaji gosoda, ki so si jih srne uredili. Sedaj so pa zasodili v protajni meri te vsi iz nove gospodarji, tudi iz naših krajev, ter si tam uredili svoje domove.

— Svilorajstvo v Italiji. Za letošnji pridelek svilnih bub je vlada določila odkupno ceno 25 lir za kilogram. Za sedaj so začeli delati pripravko za razširjenje svilorajstva, da bi dosegli le večji uspeh kakor lani. Zadaja feta se je uspeh svilorajstva stalno večal in so v petnajstih letih skoraj podvojili pridelek. Lani so industrijske podjetje odkupile nekaj nad 27 milijonov kilogramov bub, iz katerih so pridobila nad 3 milijonov kilogramov svile. Večinoma se to blago porabi doma, mnogo pa ga gre tudi v tujino. Italijanska naravna svila ima dober sloves in dosegla tudi lepe cene na vseh trgih.

— Sliškinjo za 3 osebe oprijme. Nakov v upr. „Slovenca“ pod št. 2233.

nik Josip, 47 let, delavec, Vidovdanska 9; Malovrh Marija, s. Krescenca, 49, let, Šmartno ob Savi 16. V ljubljanski bolnišnici umrlu Pirc Alojzija, 45 let, rodar, Zaveličev av. Jozeta; Viktor Valentin, rojen Ankele, 51 let, žena inop. drž. ital., D. M., v Polju 124; Gabrenja Frančiška, 67 let, uličarica, Usec 18; Čuden Viktor, 49 let, strgarski pomočnik, Podmurska 45; Dobrova; Habjan Blaz, 28 let, delavec v tobačnici tovarni.

I Vretnje na Hrvškem trgu. Sobotni tržni dan 11. t. bil je razmeroma živahen in je bil dobro zalen s raznimi solatami in drugo zelenjavo. Je na trgu mnogo berivka, ki je bila po 4 liru četrt kilograma. Nekatera prodajalke pa so berivko prodajale na merico, in sicer po 1.50 lir. Mnogo je na prodaj tudi lepoga domačega motovila, ki je bil očiščen po 12 lir kg. prav tako račiča in pa svetlega glavne solate. Na izbiru je bilo dalje mnogo sadik, tako je paradiznikovih kakor tudi kumarčnih. Sadike ravnih solat in rdeča pesa so bile prav tako v veliki množini na prodaj. Kumarci in lončiči so bila po 1 liru komad, prav tako posamezni paradizniki. Otoli bravnicev je bil dvenj zaradi uvedene glavne solate in cvetice. V Ljubljani je bila pripeljani zadnji čas do 2 vagona pomaranč, ki jih ljudje kupujejo kar na kilogram. Na prodaj je bilo dalje na splošno korec prvega Hrvškega otoka tudi nekaj domačih jabolk, v prvi vrsti grombovec, ki so bili po 7 do 8 lir v novih tržnicah, je šlo vse naglo izpod rok. Ni bilo tolikšne

Jermani proti 100 hr. narada. Ljubitelj, Tvarniška cesta 2.

Wachtelov ključ je bil izgubljen v petak, 30. t. m. okoli 8 ur jutraj od gostilne „Ameritanov“ v Florjanski ulici, vs edas po desetem ploščku de Karlovčkara mesta, nato pa po sloščaku Za gradom de savaža mesta, nato pa po levi strani Dvorničanske ceste do Parožke ulice. Oddati v izročil Miklo, Mikloševre mesta 14.

Gospod, ki št. t. m. posabi moljane robljavne in pronašati, naj se javi pri g. Kajtan, Javljova 18.

Iz Novega mesta

«Kosto X.» sa novomeškem odr. Po dolgem preisku bodo gostovak ljubljanski igralci sopol v Noveem mestu. Te pol nam' bodo razigrali veseloigro v 3 dejanjih «Kosto X.» v režiji Milana Koviča. Kdor si želi preživeti dva urt smaha in zabave, naj si je sedaj rezervira vstopnico. Gostovanje Narodnega gledališa se vrki sprekljalo v ponedeljek, 20. t. m. popoldne ob 3 in v sredo ob 6.

Z Gorenjskega

Delavstvo z Gorenjskega v Heroldovcu. Delna uprava zemljske delovne fronte je politična obratovanje in obratne zadevne z Gorenjskega v delovno vzgajališču v Heroldovcu, da bi jim tam dati v okvirju vojaško tovarniške solitje listu svetovnonazorico in politično usmeritve kakor tudi strokovno šolanje kot voditeljev ljudi v obratih in sodelavem zemljske delovne fronte, katero je prav k delu na Gorenjskem brezspojno potrkano. Vrtal je trajal tedon dan in se ga je sodelležilo 35 obratovaljev in obratnih zastelovalov.

Padec s draveca. 68 letni šlemnik upokojenec Tomaz Bakovnik in Prodovra pri Kranju je snalil svoja sadna draveca. Pri tem je padel z draveca in si zlomil levo nogo nad kolensom. Prepeljali so ga v bolnišnico na Otlici.

S Spodnjega Stajerskega

Ob oblateli priključka Spodnje Stajerske k Kranjski bo v nedeljo, 12. aprila v Mariboru veliko zborovanje, na katerem bo govornik svetitelj Siegfried Liebermeister. Zborovanje bodo tudi vsi sleh krstjanskih skupinac Domesčičev sveti. Ob tej priliki bodo zakrami žlani dobrotno sprejeli v Domovniko sveto oltromu v naročno sodalstveno stranko.

V Mariboru sta v visoki starosti umrli: 88-letni dvornji svetnik in predsednik sodišča v pokojju Tomaz Cajkan in 50-letna zasebnica Marija Jan. V št. ljuu v Slov. goricah je v starosti 80 let umri upokojeni policijski nadornik Tomaz Kolman, v Celju pa 71 letni ravatelj pivovarne v pokojju Jurij Šima. V Zgor. Radvanju pa je umri v visoki starosti 83 let bivši mlarski moljster Jozef Egger. V Ptujju je umrli zasebnica Emma Zentrich.

Trije novi kozevski učitelji. Na učiteljsku v Ljupnici so opravili učiteljski izpiti Kozevarji Jozef Siegmund, Jozef Tecklinc in Lovdij Kren. Zapora za govejo živino razveljavljena. Na ozemlju Maribora in mariborskega okrožja so vse prometne omejitve za govejo živino ukinjene, veljajo pa le predpisi za pregled goveje živine, ki prihajajo sk odhajajo po šlemnicki. Meščani Hrvinski in praški sejni v Mariboru se bodo odslej redno vršili.

Vsak naj kupi knjigo

Ovčar Marko

Iz Hrvatske
Obsežno posredvanje vojakov in učiteljk

Lastniki radlo aparatov pozor!

Pohitite in si že pravzapravo nabavite PICK-UP električna glava za priključek vsakega gramofona za radio, kar je tako slajše lahko sprejete, da se vam sama skata plombrira, ter boste radlo obdržali čisto uglo kot gramofonski pejačevalce.

EVEREST, PREŠERNOVA ULICA 44

Ljubljana

I V frančiškanski cerkvi bo danes, na belo nedeljo, župnijsko pročenje (preneseno s 25. marca). Ob 9 govori previzijsnega gosp. Kofa dr. Gregorja Kolmanca, nakar sledi postiljakalna sveta maša, pri kateri poje Saltnarjev zbor Hrabrbergerje orkestralno mašo.

I II. vosele Marijina kongregacija pri svetiljakah v Ljubljani ima danes popoldne ob 8 shod. Pridite, vas! — Voditelj.

Janca Janca najlepše delo

Ovčar Marko

I Maša sadnica za pokopajna ravnateljev Radom Štarnom bo v torek, 14. t. m. ob omih v cerkvi Marijinega Oznanjenja pri os. frančiškanih. Vabljeni vsi prijatelji, tovarni in znanci pokojnega, zlasti člani pevškega društva „Ljubljana“.

I Otroški vtrec drž. učiteljsku v Ljubljani začne s poslovanjem v torek, dne 14. t. m., v II. nadstropju I. deške ljudske kole na Ledini. V torek naj pridajo otroci ob 14.30 (193), sicer pa se bo delo vršilo od 14.15 do 17.15. — Ravnateljstva.

I Oddaja redijskih sprejemnikov prične s svojimi pripravami v ponedeljek, 13. t. m. Ta dan bodo stranka, ki bodo oddale aparate v širsmbo, začele dobivati številke in inškovine ob 19 pri vratarju mestnega poštarnstva, torej na desni strani v pritličju hiše za vodnjakom. Kdor prej pride po številko, bo dobil svedca nižje številke in tako tudi pri oddaji aparata prišel prej na vrata. Tiskovino, ki jo vsaka stranka dobi obenem

zveče kakor na veliko soboto, ko so bile trzinice praznični odprti. Stranko so se pri svojih mesarjih lepo vrtale. Otoli trzinic vse urejajo. Izmerili so vse dolžine in dolžili, kako jih bodo preuredili in olepali. Na trgu so bili na prodaj tu in tam tudi posamezni šopki rdeče rdevkine. Šopek po 1 liru. Mnogo je dalje domače spinaste, ki je bila po 5 lir kg.

I Ribnica bo kmalu gotova. Za mesaršniki tržnicami bodo kmalu gotove tudi druge trzinice, predvsem one za sadije in pa ribnica. Ribnica pa se bo, kakor je zmotno mišljeno in javnosti pa isti vlni kakor Pogajarjev trg, kmalu spodaj, tako, da se bodo morali kupci potruditi po stopnicah avazdol. — Določeno bo tudi poseben oddelček za zabraje. Kdor bo hotel v bodoče kupiti ribe, raka in šabe, se bo moral le potruditi navzdol, na za kolodžne dobrute vrti Ljubljanski bodo to radi storili. Nad ribnico bodo prodajalne za druge blago, ki pa sedaj prodajajo na trgu, kakor sadije, suha roba in podobno.

Najlepša planjarska povest

Ovčar Marko

Slišba trafik v svedljor
V nedeljo 12. aprila bodo odprte naslednje trafike:
Od 7 do 12: Pohar, Medvodova, kloak bilava kolodvorov; Pirk, Zg. šiška 115; Gregorinova, Stodica, kloak Trjavca; Kovč, Zaloška 41; Mungarja, Fohanska kloak, kript. Potočnikova ulica; Kastelic, Ilirika 23; Senk, Resljeva 24; Kolar, Sv. Petra 50; Kordič, Gajeva 5; Frankinar, Tyrševa 20; Dornik, Igrička 3; Čuler, Jurčičev trg 3; Pata, Krakov trg; kloak; Velikvrt, Sv. Jakoba trg 9; Meriacec, Tr-

Primer "agresivnega" oglaševanja knjige iz Slovenčeve knjižnice

III. PREGLED KNJIŽNE PRODUKCIJE

3.1 METODOLOGIJA IN KRITERIJI SESTAVE BIBLIOGRAFIJE

Bibliografija založniške dejavnosti v Ljubljanski pokrajini leta 1942, je le del širšega pregleda knjižne produkcije Ljubljanske pokrajine v času celotne druge svetovne vojne, ki nastaja v sodelovanju s kolegicami Silvo Bandelj, Tjašo Pečan in Tanjo Matvos. Delo predstavlja poskus osvetlitve založništva v obdobju, za katero še ni izdelana nacionalna bibliografija. Prav zato smo se morali pri njenem sestavljanju bolj kot na obstoječe preglede tiskovin zanesti na lastno inovativnost in vztrajnost pri sestavljanju koščkov v neko smiselno in strnjeno celoto. Računalniška obdelava gradiva nam je olajšala izdelavo kazal avtorjev, naslovov in založb s čimer je bibliografija precej pridobila na svoji uporabni vrednosti. Po tehtnem premisleku, smo se odločili, da naj bo urejena abecedno in ne po tematskih skupinah. Menim namreč, da razdelitev na današnje strokovne skupine ne bi ustrezala tedanji klasifikacijski praksi, kar bi precej otežilo primerjavo z nekaterimi pregledi medvojnega založništva.

Pri vprašanju selekcije gradiva za našo "založniško" bibliografijo se takoj soočimo s smislom sestavljanja bibliografije. Če ob tem ne bi priznal, da je bila vsaj tiha želja sestaviti pregled vseh slovenskih knjig, ki so izšle v času vojne med leti 1941-1945, bi bil lažnivo skromen. Vendar me je prvotni cilj naloge, skupaj s časovnimi in fizičnimi ovirami, ter želja po izgovoru, ki bi mi omogočil lažje zagovarjanje kriterijev, prisilil, da sem se odločil za naslov *Pregled založniške dejavnosti v Ljubljanski pokrajini leta 1942*. Ob tem sem upošteval dejstvo, da v slovenščini že obstaja Bajčeva bibliografija periodičnih publikacij, ki so izhajale med vojno⁹¹, pa tudi natančen pregled vseh t.i. ilegalnih ali "partizanskih" tiskov iz tistega časa⁹². Zato skušam v bibliografiji zapolniti manjkajoči segment in predstaviti knjige, ki so leta 1942 povsem legalno izhajale v Ljubljanski pokrajini ali bile namenjene uporabi v njej. S tem se osnovnemu konceptu nisem odpovedal, le definicijo slovenske knjige sem prilagodil svojemu razumevanju problematike. Izbor je prav zato in vsemu navkljub nedvomno subjektiven. Ker mi seznam knjig primarno služi za pregled založniške dejavnosti, je bila funkcija popisa vsega gradiva, ki je izhajalo med vojno na Slovenskem, namerno potisnjena v ozadje. Vendar do njega v bistvu manjkata le dva koraka. Prvi bi zajel redko gradivo iz preostalega slovenskega ozemlja, drugi pa prav tako številčno skromno, a zato nič manj zanimivo gradivo, ki so ga Slovenci oziroma za Slovence v slovenščini pisali in objavljali v tujini.⁹³ Ker me v nalogi zanima ob založniški še knjigotrška dejavnost v Ljubljanski pokrajini sem na koncu bibliografije v posebnem seznamu dodal tudi knjige, ki so bile izdane in natisnjene v Italiji, a z izključnim namenom za prodajo in uporabo v Ljubljanski pokrajini.

Kot primarni vir podatkov za bibliografijo so mi služili sezname novih knjig, ki jih je med vojno objavljala Severin Šali v vestniku Ljudske knjigarne Naša knjiga. Seznam sem nato dopolnil z nekaterimi podatki, ki jih je v pregledu knjižnih novosti v

⁹¹ Jože Bajec, Slovenski časniki in časopisi, bibliografski pregled od 1. januarja 1937 do osvoboditve 9. maja 1945, Ljubljana 1973

⁹² Bibliografija izdanja u narodnooslobodilačkom ratu 1941-1945, Beograd 1964

⁹³ Pri zbiranju podatkov smo naleteli na več tiskov izseljencev iz Združenih državah Amerike in celo na nekatere propagandne tiske iz Sovjetske zveze.

dnevniku Slovenec objavljala Tine Debeljak.⁹⁴ Sledila je odločitev o obliki in mediju, na katerem naj bi shranjeval podatke. Da bi bil rezultat kar se da uporaben, pregleden, hkrati pa kar se da dostopen javnosti, sem se odločil, da bom bibliografijo namesto na klasično disketo sestavil kar v sistemu COBISS, saj bo le tako ob podatkih o posameznih knjigah hkrati dostopen tudi podatek o hranišču knjige. Smiselno se mi je zdelo, da sem zbiral podatke tudi za obdobje celotnega obdobja od leta 1941 do 1945. Ob primerjavi s seznamom knjig iz Naše knjige s popisanimi knjigami v vzajemni računalniški bazi, sem ugotovil, da 168 knjig še ni bilo obdelanih v vzajemni bazi podatkov. Navedene knjige sem nato poiskal v Narodni in univerzitetni knjižnici, Univerzitetni knjižnici v Mariboru, Semeniški knjižnici, knjižnici Inštituta za novejšo zgodovino in še v nekaterih drugih knjižnicah, ki hranijo gradivo iz tega obdobja. Ker se je ob brskanjih po katalogih izkazalo, da utegne obstajati še kopica knjig, ki jih nismo našli v nobenem od navedenih seznamov, je skupina, ki se je formirala ob iskanju knjig in sestavljanju založniške bibliografije, še natančno pregledala listkovni abecedno-imenski katalog na oddelku za bibliografijo Narodne in univerzitetne knjižnice v Ljubljani.

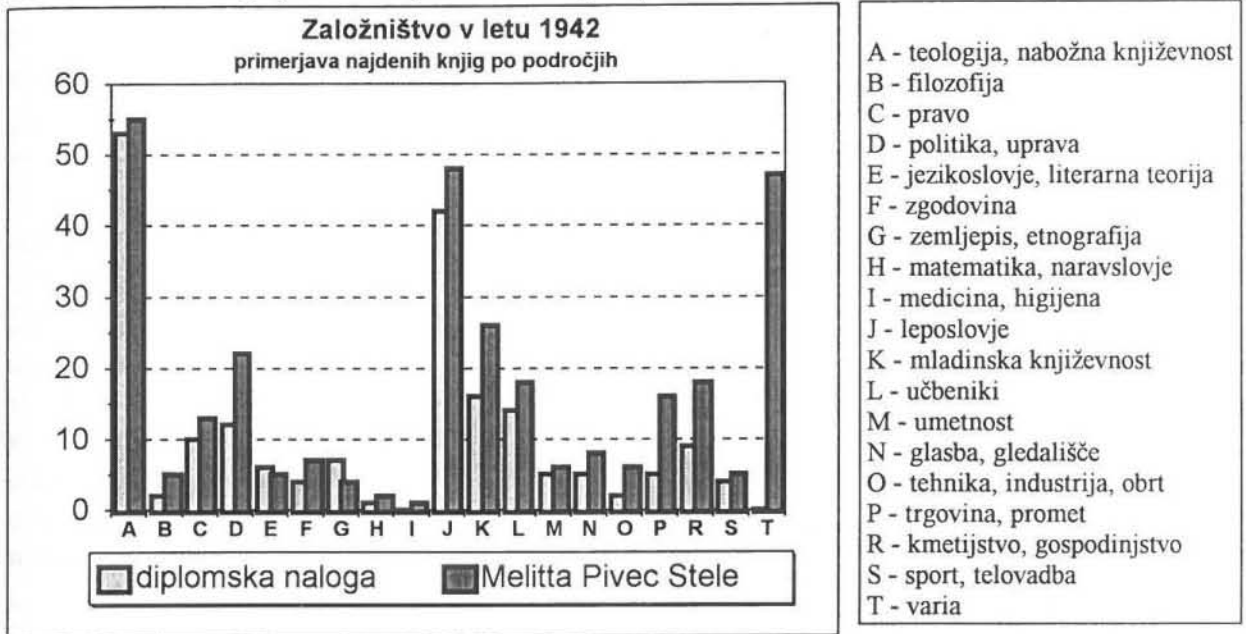
Iz zbranih podatkov smo ugotovili, da zaradi katalogizacijskih pravil v COBISS-u, ki se ne ujemajo povsem s pravili in zahtevami naše bibliografije, popisa vsega gradiva vendarle ne bo mogoče popisati v tem sistemu. S tem mislim predvsem na t.i. vrstne publikacije, ki izhajajo v daljšem časovnem obdobju in ki smo jih želeli popisati v vsakem letu posebej, medtem ko so v vzajemnem katalogu opisane le enkrat. Zato je abecedni seznam teh publikacij sestavljen posebej, a kljub temu vključen v kazalo. Težave so mi povzročale tudi publikacije, ki so izhajale v nadaljevanju skozi daljše časovno obdobje. Pravila vzajemnega kataloga določajo, da monografije v več delih dobijo le en zapis v vzajemni bazi, medtem, ko natančnejše podatke pojasnimo v opombah o vsebini. Ker je tak način za bibliografijo, ki je urejena po letih, povsem neustrezen, sem izdelal dodaten vpis v vzajemni bazi, kjer sem popisal enoto na najnižjem nivoju, v vzajemni bazi pa sem ji dal status brisanega zapisa, da sem preprečil morebitno kopiranje zapisa v kakšno "nepoklicano" lokalno bazo. Da se te zapise lažje najde in da jih bom lahko po končani nalogi izbrisal iz lokalne in vzajemne baze podatkov, sem jim v polje 992b dodal tudi šifro "bris". Še večji problem so predstavljali separati ali posebni odtisi, ki so se množično pojavljali v knjižničnih katalogih, na knjižne police pa so prišli zgolj izjemoma. Vendar jih prav zato nismo želeli zanemariti. Zato sem se odločil, da bom upošteval le tiste, ki imajo vsaj 8 strani, posebno lastno oštevilčenje ali natisnjeno naslovnico. V katalogih so se namreč zelo pogosto pojavljali tudi takšni, ki jih v bibliotekarstvu imenujemo *iztržke* in ki razen samostojne inventarne številke in s tem listka v katalogu, niso imeli nobenih atributov samostojne publikacije. Te knjižnične enote smo sicer prav tako vpisali v vzajemni katalog, vendar jih nato iz pravkar navedenih razlogov in ker zagotovo niso bili predmet knjigotrske dejavnosti, nisem vključil v bibliografijo. V seznam izdanih knjig pa sem zajel tudi tiste posebne odtise, ki bi zaradi svojega obsega ali pomena tvorili v naši bibliografiji prevelik manko, če bi bili izpuščeni.

Ob tem je ves čas sestave bibliografije kot Damoklejev meč nad menoj visel statistični pregled Melitte Pivec-Stele Vpliv vojne na Slovensko knjižno produkcijo.⁹⁵ V njem je avtorica zelo precizno podala statistični pregled vseh slovenskih publikacij

⁹⁴ Knjižni trg v letih 1941/1942 Slovenec 31. 12. 1942, 3.1., 9.1., 10.1., 1943

⁹⁵ Vpliv vojne na Slovensko knjižno produkcijo. Ljubljana: Zbornik zimske pomoči, 1944, str. 329-330

(podčrtal I. Z.), ki so izhajale med vojno. Po njenih podatkih naj bi samo leta 1942 izšlo 312 publikacij, kar je precej več kot mojih 196 bibliografskih enot v COBISS-u. Melitta Pivec-Stele se ob tem sklicuje na kataloge Narodne in univerzitetne knjižnice in neodkrito Šlebingerjevo rokopisno bibliografijo.

Primerjava števila publikacij med mojo bibliografjo in podatki Melitte Pivec-Stele

Razlag, zakaj je prišlo do razlik, ki so lepo vidne na gornjem diagramu, je lahko več. Najverjetnejša se mi zdi, da je do razlik prišlo zaradi različnega pojmovanja termina publikacija, ki ga Melitta Pivec-Stele žal nikjer ne definira povsem natančno, medtem ko se v mojem statističnem pregledu nanaša izključno na monografske publikacije. Melitta Pivec-Stele zagotovo v svoj pregled, tako kot vsi v tistem času, vključuje razne koledarje in periodične zbornike, ki smo jih omenili že prej ob problemu vrstnih publikacij. Kaj verjetno je tudi, da v statistiki ob monografskih upošteva tudi serijske publikacije, saj tega niti v tem niti v pregledu iz leta 1939 nikjer ne zanika.⁹⁶ Ob razlikah v različnem pojmovanju publikacij obstaja mamljiva možnost, da bi postavili nastanek članka v širši zgodovinski okvir Zbornika zimske pomoči, kjer so uredniki v letu 1944, ko je bila politična diferenciranost med pripadniki in nasprotniki narodno osvobodilne vojne najmočnejša, skušali dokazati, da kulturno delo na Slovenskem, kljub proglašeni kulturnemu molku in begu možganov v "gozdove" ni zaspalo. Vendar je ta razlaga le malo verjetna špekulacija, ki jo lahko kaj kmalu zavrne vsak, ki pozna natančnost in sistematičnost bibliografskega dela Melitte Pivec-Stele. Prav tako ni nemogoče, da podatki

	1939	1940	1941	1942	1943	1919	389
Enciklopedična dela, zborniki	5	2			2	1920	443
Teologija, nabož. slovstvo	91	76	72	55	69	1921	534
Filozofija, psihologija, pedagogika	15	7	7	5	5	1922	606
Pravo in socialne vede, statistika	27	18	18	13	15	1923	672
Politika, uprava	151	51	23	22	20	1924	608
Jezikoslovje, literarna zgodovina	19	7	25	5	10	1925	669
Zgodovina in pomož. vede	51	21	8	7	7	1926	609
Geografija, etnografija	10	4	4	4	5	1927	635
Matematika, prirodoslovne vede	8	7	5	2	5	1928	680
Medicina, higijena	15	16	5	1	2	1929	707
Leposlovje	71	67	53	48	86	1930	675
Mladinski spisi	49	53	30	26	28	1931	741
Šolske knjige	54	15	11	18	24	1932	690
Likovna umetnost, umetnostna obrt	8	14	13	6	8	1933	724
Glasba, gledališče	13	18	13	8	12	1934	680
Tehnika, industrija, obrt	31	41	22	6	4	1935	615
Trgovina, promet	62	45	34	16	18	1936	622
Kmetijstvo, gospodinjstvo	28	27	22	18	7	1937	700
Telovadba, sport	18	26	11	5	1	1938	778
Varia	93	119	95	47	34	1939	759
Skupaj	759	614	475	312	360	1940	614
Število prevodov	18	17	20	45	78	1941	473
Število brošur	152	87	41	21	26	1942	312
						1943	360

Statistični pregled Melitte Pivec-Stele

⁹⁶ Melitta Pivec-Stele, Statistični pregled slovenskih publikacij za leta 1919-1938. Spominski zbornik Slovenije, Ljubljana 1939

Narodne in univerzitetne knjižnice, na katere se sklicuje avtorica, vključujejo tudi mnoge separate oziroma boljše rečeno iztržke, ki so bili zaradi različnega izvora zagotovo vključeni v njihove inventarne knjige. Odgovor je verjetno večplasten, zanesljivega odgovora nanj brez izginule Šlebingerjeve bibliografije, verjetno ne bomo mogli nikoli povsem doreči.

Povsem enoznačnega odgovora na vprašanje, koliko knjig je izšlo med vojno, žal ni mogoče podati. Kljub temu smelo trdim, da v letu 1942 zagotovo ni izšlo 312 slovenskih knjig. Tega ne trdim le na osnovi lastnih zbranih knjig, saj se povsem jasno zavedam, da je zaradi ne dovolj velike pozornosti ali nedostopnosti iz mojega pregleda zagotovo izpadla kakšna publikacija. Vendar iz raziskanega sklepam, da se leta 1942 število izdanih knjig giblje okoli 200 naslovov. Če njim dodamo še kakšnih 20 naslovov vrstnih publikacij, nam še zmeraj manjka okoli 100 enot. Manko lahko po mojem mnenju izpolnimo s pomočjo tabele, ki jo je Jože Bajec objavil na začetku kazal k bibliografiji slovenskih časnikov in časopisov.⁹⁷ V njej se sicer omenja kar 142 serijskih publikacij, ki so izhajale tega leta, vendar lahko presežek pojasnimo s časniki in časopisi, ki so izhajali na preostalem s Slovenci poseljenem ozemlju. Da takšne trditve niso le slepa ugibanja nam potrjujejo tudi viri, ki poročajo o številu knjig, ki so izšle leta 1942. Tik pred koncem leta se kvantitativna ocena leta 1942 pojavi tudi v že pogosto omenjenem vestniku Ljudske knjigarne. Poročevalec v njem navaja: "*Leto 1942. je bilo za razvoj knjige zelo bogato, ka izpričuje našo visoko stopnjo kulture. Izšlo je 164 knjig: 8 pesniških zbirk, 21 mladinskih knjig, 46 romanov in povesti (17 domačih avtorjev), 40 del iz področja verstva, pedagogike, znanosti in umetnosti ter še 49 raznih drugih knjig...*"⁹⁸ Niti toliko knjig ne navaja seznam Naše knjige, kjer v seznamih, ki naj bi zajemali knjige iz leta 1942, če odštejemo tiste iz drugih let, naštejemo le še kakšnih 120 naslovov slovenskih knjig. Dnevnik Slovenec⁹⁹ navaja skupno okoli 210 naslovov za čas od aprila 1941 do oktobra 1942, kar je zelo blizu 220-tim naslovom iz istega obdobja, ki so jih predstavili na razstavi lepe knjige decembra 1942¹⁰⁰.

Iz povedanega sledi, da seznamu knjig ki ga v nadaljevnju navajam, morda res manjka kakšna enota, vendar menim, da kljub temu predstavlja do danes najbolj reprezentativni pregled knjigotrške dejavnosti leta 1942. Z izjemo knjige Marije Remec *Riževa jedila*, sem s kolegicami vse manjkajoče knjige obdelal po avtopsiji, pri knjigah, ki pa so že bile v vzajemni bazi podatkov, smo podatke preverjali po raznih katalogih Narodne in univerzitetne knjižnice, v vseh dvomljivih primerih pa ponovno s pomočjo fizičnega pregleda samih publikacij.

Za nahajališča knjig, ki jih nismo našli v NUK-u, smo v polje 992b COMARC formata vpisovali posebne šifre za institucije kjer se knjige sicer nahajajo, (ukm - Univerzitetna knjižnica Maribor, inz - Inštitut za novejšo zgodovino, sem - Semeniška knjižnica, šmuz - Šolski muzej Slovenije, ffzgod - knjižnica za zgodovino Filozofske fakultete ipd.). Sklenili pa smo, da bomo dotične knjižnice prosili, da zapise prevzamejo v svojo bazo, kar bi omogočilo lažjo identifikacijo nahajališča knjige.

⁹⁷ Jože Bajec, Slovenski časniki in časopisi... str. 297

⁹⁸ Naša knjiga: vestnik Ljudske knjigarne v Ljubljani 3 (1942), št. 6, str. 68

⁹⁹ Gl. op št. 77

¹⁰⁰ Slovenski dom, 14. decembra 1942, št. 285, str. 2

3.2 ZALOŽNIŠKA BIBLIOGRAFIJA 1942

3. 2. 1 Seznam knjig:

AHAČIČ, Konči

Beli Zamorček : pripoveduje tetka Božena / Konči Ahačič. - V Ljubljani : Mladinska založba, 1942. - 63 str. : ilustr. ; 16 cm
821.163.6-93-32
COBISS-ID 47298560

1

AMBROŽIČ, France

Verouk. Del 1 / spisali Ambrožič France, Oražem Janez in Pavlin Jernej. - Ljubljana : Katehetsko društvo, 1942 (Ljubljana : Ljudska Tiskarna). - 119 str. : ilustr. ; 21 cm
268
37(075):268
COBISS-ID 3646723

2

BARAGA, Srečko

Službena leta Janeza Trdine : odlomek iz inavguralne disertacije ... / Srečko Baraga. - V Ljubljani : [s. n.], 1942. - 25 str. ; 23 cm
Ov. nasl.: Problem Trdinove upokojitve. - Ponatis iz: Dom in svet (1943) št. 1, str. 83-105
929 Trdina Janez
COBISS-ID 56451584

3

BAUMGARTEN, Oton

Džiu-džitsu : sistem kano v 149 slikah / sestavil Oton Baumgarten. - Ljubljana : [s. n.], 1942. - 35 f., [15] zgan. f. pril. ; 17 cm + kazalo
796.852
COBISS-ID 18663936

4

BIGGERS, Earl Derr

Žametne copate : detektivska povest / Earl Biggers ; prevedel Jože Kessler. - Ljubljana : Konzorcij Slovenca, 1942 (v Ljubljani : Ljudska tiskarna). - 224 str. ; 21 cm. - (Slovenčeva knjižnica ; letn. 1, št. 15)
821.111(73)-312.4
COBISS-ID 56993792

5

BRADAČ, Fran

Slovar tujk / Fran Bradač. - 2., pomnožena izd. - v Ljubljani : Ljudska knjigarna, 1942 (v Ljubljana : Ljudska tiskarna). - 105 str. ; 17 cm
811.163.6'373.45
COBISS-ID 71661568

6

BUDAK, Mile

Ognjišče : roman iz kmečkega življenja v Liki / Mile Budak ; [iz hrvaščine prevedel Severin Šali]. - V Ljubljani : Naša knjiga : Ljudska knjigarna, 1942 (v Ljubljani : Zadržna tiskarna). - 2 zv.(438, 398 str.) ; 21 cm. - (Naša knjiga ; 10-11)

821.163.4-311.2

COBISS-ID 4305977

7

CAJNKAR, Stanko

Razgovori / Stanko Cajnkar. - Ljubljana : Nova založba, 1942 ([Ljubljana] : Merkur). - 217 str. ; 20 cm

821.163.6-32

COBISS-ID 71662592

8

CHRYSOSTOMUS, Ioannes

Svetega Janeza Krizostoma izbrani spisi. Zv. 1 ; poslovenila Franc Ksaver Lukman in Franc Pavlanski Omerza. - V Ljubljani : Ljudska knjigarna, 1942. - 332 str. ; 18 cm. - (Cerkvenih očetov izbrana dela)

Vsebina: Šest knjig o duhovništvu ; Pismi papežu Inocentiju ; Pisma vdovi Olimpiji

276(081)

COBISS-ID 2963715

9

CLAES, Ernest

Pokojni župnik Kampens : povest / Ernest Claes ; iz flamščine prevedel Ludvik Ogrin ; [risbe C. Korosmezey]. - V Ljubljani : Konzorcij Slovenca, 1942 (v Ljubljani : Zadržna tiskarna). - 125 str. : ilustr. ; 21 cm. - (Slovenčeva knjižnica ; letn. 1, št. 7)

Izv. stv. nasl.: Pastoor Campens zaliger

821.112.5-311.2

COBISS-ID 4511033

10

CONCORSI federali di educazione fisica per alunni ed alunni dell' ordine popolare medio e superiore = Zvezne telesno-vzgojne tekme za učence ljudskih ter srednjih in njim sorodnih šol. - Lubiana = v Ljubljani : Gioventu italiana del littorio - Commando federale = Italijanska liktorska mladina - zvezno poveljstvo, 1942 ([v Ljubljani : Merkur]). - 33, 33 str. : ilustr. ; 24 cm

Tekst v ital. in slv. - Vloženo v škatlo s stvarnim naslovom: Concorso di educazione fisica per scuole dell' ordine elementare medio e superiore = Natečaj za telesno vzgojo za ljudske, meščanske, nižje srednje in višje srednje šole. - Priloge vsebujejo urnik in obrazce za telesno vzgojne tekme 372.879.6"1942"

COBISS-ID 72695552

11

ČADEŽ, Marjan

Vpliv turbulence na postanek in razvoj inverzij ter na razvoj ničstopinjskih izometrij / Marjan Čadež. - Ljubljana : [s. n.], 1942. - Str. 481-501 ; 23 cm

Bibliografija: str. 500-501. - P.o: Zbornik znanstvenih razprav (1942) 551.5

COBISS-ID 72690432

12

ČERNE, Vladimir

Pripomoček k tekočim računom : dnevi polletno-četrletno po nemški in francoski metodi / sestavil Černe Vladimir. - Ljubljana : Nova strokovna založba, 1942 (Ljubljana : Slovenija). - [16] str. ; 17 cm

657.431(083.5)

COBISS-ID 71663104

13

DERŽAJ, Edo

Hi konjiček / Edo Deržaj. - [Ljubljana] : Pika Polonica, 1942. - 22 str. : ilustr. ; 23 x 25 cm

821.163.6-93-34

COBISS-ID 72582400

14

DICKENS, Charles

Dorritova najmlajša : povest v dveh knjigah / Charles Dickens ; [iz angleščine prevedel Mirko Javornik]. - V Ljubljani : Naša knjiga : Ljudska knjigarna, 1942 (v Ljubljani : Zadrúžna tiskarna). - 2 zv. (483, 447) ; 21 cm. - (Naša knjiga ; 14, 15)

Knj. 1: Uboštvo

Knj. 2: Bogastvo

821.111-31

COBISS-ID 56144896

15

DIJAŠTVO in misijoni. - V Ljubljani : S.F.C.M., 1942. - 82 str. ; 17 x 21 cm

266.2-057.87

COBISS-ID 71664384

16

DRUŽINSKA knjižica. - [4. izd.]. - Ljubljana : Družba sv. Mohorja, 1942 (Ljubljana : Zadrúžna tiskarna). - 32 str. ; 17 cm

Sestavil Fran Saleški Finžgar. - Avtorstvo ugotovljeno po izvodu iz Semeniške knjižnice v Ljubljani. - Besedilo vzpor. v slov in lat.

050.8

COBISS-ID 74265344

17

DUTIL, Abbe

Tvoja maša in tvoje življenje / L'Abbe Dutil. - [Razširjena izd.]. - V Ljubljani : Ljudska knjigarna, 1942 (v Ljubljani : Ljudska tiskarna). - 63 str. ; 15 cm

264-06

COBISS-ID 71665920

18

DUTIL, Abbe

Tvoja maša in tvoje življenje / L'Abbe Dutil. - V Ljubljani : Ljudska knjigarna, 1942 (v Ljubljani : Ljudska tiskarna). - 29 str. ; 15 cm

264-06

COBISS-ID 71665152

19

ELENCO delle strade, vie e piazze di Lubiana, degli uffici statali, pubblici, ecc. = Seznam ljubljanskih ulic, trgov, javnih uradov itd. - Lubiana =Ljubljana : Uprava "Načrta mesta Ljubljana", 1942. - 39 str. ; 19 cm + 1 zvd.

Besedilo vzp. v it.in slov. - Naslov na ovoju: Pianta della citta di Lubiana = Načrt mesta Ljubljane

912.43(497.12 Lj.)"1942"

COBISS-ID 1286445

20

EUCHOLOGIIUM sinaiticum : starocerkvenoslovanski glagolski spomenik. Del 2, Tekst s komentarjem : s prilogo posnetka prvega lista odlomka Sinajskega služabnika / izdajo priredil Rajko Nahtigal. - Ljubljana : Akademija znanosti in umetnosti, 1942 ([Ljubljana] : Učiteljska tiskarna). - LXXII, 423 str. ; 24 cm. - (Dela / Akademija znanosti in umetnosti v Ljubljani, Filozofsko-filološko-historični razred ; 2)

Kazalo

091

COBISS-ID 72357632

21

FAJDIGA, Vilko

Moralni čudeži in njihova kriteriološka vrednost / Vilko Fajdiga. - Ljubljana : Bogoslovna akademija, 1942 ([Ljubljana] : Zadržna tiskarna). - 99 str. ; 20 cm. - (Bogoslovna akademija ; 14)

24:17

COBISS-ID 1539331

22

FAJDIGA, Vilko

Pisma o trpljenju / spisal Vilko Fajdiga. - [2. izd.]. - V Ljubljani : Družba sv. Mohorja, 1942. - 55 str. ; 17 cm. - (Studenci žive vode ; 4)

248.1

COBISS-ID 2275587

23

FAKIN, Anton

Prirodopis živalstva in rastlinstva za drugi razred meščanskih šol /
 spisal Anton Fakin. - V Ljubljani : Ljudska knjigarna, 1942 (Ljubljana :
 [Ljudska tiskarna]). - IV, 172 str. ; 20 cm
 37(075.3):58
 37(075.3):39
 COBISS-ID 31340801

24

FARKAŠ, Andrej

Prva poglavja Geneze v primerjavi s klinopisno in hieroglifsko literaturo
 : prispevki k dokazu za vzvišenost in samoniklost verskih nazorov Stare
 zaveze / Andrej Farkaš. - [Ljubljana : s. n.], 1942 (na Rakovniku :
 Salezijanska tiskarna). - 48, IV str. ; 24 cm
 Inavguralna disert. - Teol. fak., Ljubljana 1942
 221
 COBISS-ID 41862

25

FERGUSON, John

Slepec : detektivska povest / John Ferguson ; prevedel Griša Koritnik. -
 Ljubljana : Konzorcij Slovenca, 1942 (v Ljubljani : Ljudska tiskarna). - 219
 str. ; 21 cm. - (Slovenčeva knjižnica ; letn. 1, št. 22)
 821.111-312.4
 COBISS-ID 56997632

26

FILIPič, Janez

Naše orožje / Janez Filipič. - Ljubljana - Rakovnik : [Salezijanski inspektorat],
 1942 (v Ljubljani : Salezijanska tiskarna). - 32 str. ; 14 cm. - (Knjižice :
 časopis za duhovno probudo in prosveto ; št. 211-212)
 264
 COBISS-ID 55529216

27

FILIPič, Janez

Odpri srce, odpri roke --- / Janez Filipič. - Ljubljana - Rakovnik : [Salezijanski
 inspektorat], 1942 (v Ljubljani : Salezijanska tiskarna). - 32 str. ; 14 cm. -
 (Knjižice : časopis za duhovno probudo in prosveto ; št. 213-214)
 264
 COBISS-ID 55529472

28

FINŽGAR, Franc Saleški

Črtice / F. S. Finžgar. - V Ljubljani : Nova založba, 1942 ([Ljubljana] :
 Zadruga tiskarna). - 332 str. ; 18 cm. - (Zbrani spisi ; 11)
 821.163.6-82
 COBISS-ID 32181761

29

FINŽGAR, Franc Saleški

Deteljica in druge novele / F. S. Finžgar. - V Ljubljani : Nova založba, 1942. - 312 str. ; 18 cm. - (Zbrani spisi ; 10)

821.163.6-82

COBISS-ID 32181505

30

FLERE, Pavel

Naša prva knjiga / [priredil Pavle Flere ; s slikami okrasil Maksim Gaspari]. - 7. natisk. - V Ljubljani : Učiteljska tiskarna, 1942. - 78 str. : ilustr. ; 23 cm. - (Naše knjige)

372.41.02(075.2)(021)

COBISS-ID 71685888

31

FOL, Nikolaj

Svatba miške Miki / napisal Nikolaj Fol. - V Ljubljani : Narodna tiskarna, [1942] (v Ljubljani : Narodna tiskarna). - 63 str. : ilustr. ; 17 cm

821.163.2-93-34

COBISS-ID 11881019

32

GASPARI, Anton

Komedije / Tone Gaspari ; z izvirnimi lesorezi Otona Gasparija. - Ljubljana : Ljudska knjigarna, 1942 ([Ljubljana] : Zadržna tiskarna). - 133 str. : ilustr. ; 18 cm. - (Zbirka mladinskih spisov)

821.163.6-93-36

COBISS-ID 71527424

33

GERELY, Jolan Jolanda

Daj mi svoje srce : knjiga za dekleta / J. Gerely ; prevedla Marija Gunde. - Ljubljana : Ljudska knjigarna, 1942. - 176 str. ; 18 cm

241

COBISS-ID 2021123

34

La GIOVENTU italiana del littorio / a cura del commando federale della gioventu Italiana del littorio di Lubiana = Italijanska liktorska mladina / izdalo zvezno poveljstvo italijanske liktorske mladine v Ljubljani. -

[Ljubljana] : P.N.F., 1942. - 30 str., 6 str. pril. : ilustr. ; 24 cm

Ovojni naslov

321.64(497.4)"1941/43"

COBISS-ID 72809728

35

GLINŠEK, Franc

Nouvelles ecclesiastiques in naši janzenisti : (do 7. avgusta 1782) = Nouvelles ecclesiastiques et jansenistae nostrates : usque ad d. 7. augusti 1782 / Franc Glinšek. - Ljubljana : [Bogoslovni vestnik], 1942. - Str. 106-137 ; 23 cm

Vzporedno besedilo v franc in slov. - P.o.: Bogoslovni vestnik (1942)

273.7

COBISS-ID 6149123

36

GNIDOVEC, Franc

Vpliv sv. Gregorija Nazianškega na sv. Cirila in Metodija ter na njuni
Žitji / Gnidovec Franc. - Ljubljana : [s. n.], 1942 (v Ljubljani : Ljudska tiskarna).

- 68 str. ; 23 cm

Inavguralna disert., Teol. fak., Ljubljana, 1942

235.3

COBISS-ID 1877507

37

GOLAR, Cvetko

Veseli svatje / Cvetko Golar ; [risbe] Božidar Jakac. - V Ljubljani :
Nova založba, 1942 (v Ljubljani : Zadrúžna tiskarna). - 62 str. : ilustr. ;

21 cm

821.163.6-1

COBISS-ID 1812017

38

GORŠE, France

Kipar: F. Gorše. Slikar: Miha Maleš : [Jakopičev paviljon, 31. maja
- 21. junija] / [uvodna teksta pri obeh delih] Fran Šijanec. - [Ljubljana :

Jakopičev paviljon, 1942] (V Ljubljani : Zadrúžna tiskarna). - [32] str. :

ilustr. ; 19 cm

Ov. nasl.

730(497.12):929 Gorše F.

75(497.12):929 Maleš M.

COBISS-ID 41022465

39

GOSPODARSKA reja kuncev / izdala zveza društev "Mali gospodar".

- 2. izd. - Ljubljana : Ljudska knjigarna, 1942 (Ljubljana : Ljudska tiskarna).

- 118 str. : ilustr. ; 21 cm

636.92.082.4:631.22

COBISS-ID 72151296

40

GRAEF, Richard

Da, Oče! / Richard Graef ; prevedel Andrej Farkaš. - Ljubljana - Rakovnik :
Salezijanski inspektorat, 1942 (v Ljubljani : Salezijanska tiskarna). - 44 str.

; 14 cm. - (Knjižice : časopis za duhovno probudo in prosveto ; št.

197-198)

264

COBISS-ID 55520256

41

GRAFENAUER, Ivan

Prakulturne bajke pri Slovencih : začasno poročilo / Ivan Grafenauer. -
Ljubljana : [s. n.], 1942. - 45 str. ; 24 cm

Opombe z bibliografijo med tekstom. - P.o.: Etnolog 14 (1942)

398.2(=163.6)

COBISS-ID 72153088

42

GRAFENAUER, Ivan

"Ta stara velikonočna pejssem" in še kaj / Ivan Grafenauer. - [Ljubljana : s. n.], 1942. - Str. 89-138 ; 24 cm

Opombe z bibliografijo med tekstom. - P.o.: Čas 36 (1942) št. 6-10
398.2(=163.6)

COBISS-ID 72154880

43

GRIVEC, Franc

Cerkev - telo Kristusovo = Ecclesia - corpus Christi / Franc Grivec. - Ljubljana : [Bogoslovni vestnik], 1942. - 34 str. ; 24 cm
260.3

COBISS-ID 72153856

44

GRIVEC, Franc

Zarja stare slovenske književnosti : Frisinški spomeniki v zarji sv. Cirila in Metoda / spisal Franc Grivec. - Ljubljana : Ljudska knjigarna, 1942. - 64 str., [1] f. pril. ; 20 cm

811.163.6-73"09/10":265.6

COBISS-ID 27449089

45

GROSSI, Tommaso

Knez Marko : zgodovinski roman iz 14. stoletja / Tommaso Grossi ; prevedel Joža Lovrenčič. - V Ljubljani : Konzorcij Slovenca, 1942 (v Ljubljani : Zadruga tiskarna). - 2 zv. (337 str.) : ilustr. ; 21 cm. - (Slovenčeva knjižnica ; letn. 1, št. 19 ; letn. 1, št. 20)

Prevod dela: Marco Visconti. - Tommaso Grossi / J. L.: zv. 1, str. 3-4
821.131.1-311.6

COBISS-ID 56997376

46

GULBRANSEN, Trygve

In večno šume gozdovi : roman / Trygve Gulbrandsen ; prevedla Meta Korenova. - V Ljubljani : Narodna tiskarna, 1942 ([v Ljubljani : Narodna tiskarna]). - 278 str. ; 19 cm. - (Dobra knjiga ; [3])

Prevod dela: Og bakom synder skogene

821.113.5-311.2

COBISS-ID 71668736

47

HAGGARD, Henry Rider

Dekle z biseri : povest iz prve dobe krščanstva / H. Rider Haggard ; priredil Ivan Čampa ; [risbe Gustav Jellinek]. - V Ljubljani : Konzorcij Slovenca, 1942 (v Ljubljani : Ljudska tiskarna). - 236 str. : ilustr. ; 21 cm. - (Slovenčeva knjižnica ; letn. 1, št. 8)

Prevod dela: Pearl maiden

821.111-311.6

COBISS-ID 56987392

48

HAGGARD, Henry Rider

Družina v ledeni dobi : zgodba o početkih človeštva / H. Rider Haggard ; prevedel Anton Anžič. - V Ljubljani : Konzorcij Slovenca, 1942 ([v Ljubljani] : Ljudska tiskarna). - 196 str. ; 20 cm. - (Slovenčeva knjižnica ; letn. 1, št. 11)

Prevod dela: Allan and the Ice-Gods

821.111-3

COBISS-ID 195585

49

HOMERUS

Iliada / Homer ; priredil Anton Sovre. - V Ljubljani : Družba sv. Mohorja, 1942 (Ljubljana : Zadržna tiskarna). - 206 str. ; 21 cm. - (Cvetje iz domačih in tujih logov. Svetovno slovstvo ; 1)

821.14.09

COBISS-ID 112897

50

HUBAD, Matej

Slovenske narodne pesmi za mešan zbor [Glasbeni tisk] / Matej Hubad. - V Ljubljani : Glasbena matica, 1942 ([Ljubljana : F. Kunaver : M. Hrovatin]). - 16 str. ; 19 cm

Ed. št. 217

784.4.087.684

COBISS-ID 46139904

51

JALEN, Janez

Bobri. Knj. 1, Sam / Janez Jalen ; [ilustriral France Gorše]. - V Ljubljani : Konzorcij Slovenca, 1942 (v Ljubljani : Zadržna tiskarna). - 250 str. : ilustr. ; 21 cm. - (Slovenčeva knjižnica ; letn. 2, 1 = št. 26)

821.163.6-32

COBISS-ID 72236544

52

JALEN, Janez

Ovčar Marko : povest / Janez Jalen ; [slike Evgen Sajovic]. - V Ljubljani : Konzorcij Slovenca, 1942 (v Ljubljani : Zadržna tiskarna). - 280 str. : ilustr. ; 21 cm. - (Slovenčeva knjižnica ; letn. 1, št. 13)

Janez Jalen, pesnik slovenskih planin / Tine Debeljak: str. 5-6

821.163.6-93-32

COBISS-ID 4232707

53

JUVAN, Ciril

Enoten in splošen postopek za dimenzioniranje železobetonskih prerezov / Ciril Juvan. - Ljubljana : samozal., 1942 ([Ljubljana] : Ljudska tiskarna). - 181, CLXI str. : graf. prikazi ; 23 cm

Ov. nasl.: Dimenzioniranje železobetonskih prerezov

624.012.4

693.8

COBISS-ID 2350878

54

KAČ, Janko

Na novinah / Janko Kač. - Ljubljana : Vodnikova družba : Kač, 1942 (v Ljubljani : Narodna tiskarna). - 224 str. : ilustr. ; 21 cm
821.163.6-312.3
COBISS-ID 26969088

55

KAČ, Janko

Na novinah / Janko Kač. - Ljubljana : Vodnikova družba, 1942 (v Ljubljani : Narodna tiskarna). - 208 str. ; 19 cm
821.163.6-312.3 *
COBISS-ID 5599282

56

KAJ naj kuham danes : zbirka sodobnih receptov za kuhanje. - Ljubljana : Knjigarna tiskovne zadruga, [1942]. - 59 str. ; 23 cm
641.5(083.12)"1941/45"
COBISS-ID 71527936

57

KALLAS, Aino

Maščevanje svete reke / Aino Kallas ; [prevedel B. Stopar]. - Ljubljana : Konzorcij Slovenca, 1942 (v Ljubljani : Ljudska tiskarna). - 158 str. ; 21 cm. - (Slovenčeva knjižnica ; letn. 2, 3 = št. 28)
821.511.111-31
COBISS-ID 56998912

58

KARMELSKI škapulir / priredil Karmel na Selu. - 2. natis. - Ljubljana-Moste : Salezijanski inspektorat, 1942. - 23 str. ; 13 cm
271.73
COBISS-ID 73662976

59

KASAL, Miroslav

Praktična statika. 1, Kontinuirane in okvirne konstrukcije / Miroslav Kasal. - Ljubljana : Univerza v Ljubljani, 1942. - 358 str. : graf. prikazi ; 28 cm
624(075.3)
COBISS-ID 9098501

60

KEMPEN, Thomas von

Tomaža Kempčana hoja za Kristusom ; priredil Aleš Ušeničnik. - V Ljubljani : Ljudska knjigarna, 1942. - XII, 368 str.
232.36
COBISS-ID 1760515

61

KNIFIC, Franc

Fantom / Franc Knific. - Ljubljana - Rakovnik : Salezijanski inspektorat, 1942 (v Ljubljani : Salezijanska tiskarna). - 32 str. ; 14 cm. - (Knjižice : časopis za duhovno probudo in prosveto ; št. 203-204)
248.159
COBISS-ID 55522560

62

KNIFIC, Franc

Leta, mlada leta / Franc Knific. - [2. izd.]. - Ljubljana - Rakovnik : Salezijanski inspektorat, 1942 (v Ljubljani : Salezijanska tiskarna). - 32 str. ; 14 cm. - (Knjižice : časopis za duhovno probudo in prosveto ; št. 189)

248.159

COBISS-ID 73127168

63

KNIFIC, Franc

Materina roka / Franc Knific. - Ljubljana - Rakovnik : Salezijanski inspektorat, 1942 (v Ljubljani : Salezijanska tiskarna). - 32 str. ; 14 cm. - (Knjižice : časopis za duhovno probudo in prosveto ; št. 205-206)

248.159

COBISS-ID 55523072

64

KNIFIC, Franc

Rafael / priredil Franc Knific. - Ljubljana - Rakovnik : Salezijanski inspektorat, 1942 (v Ljubljani : Salezijanska tiskarna). - 68 str. ; 14 cm

235:244

COBISS-ID 71671040

65

KNIFIC, Franc

Upaj - zaupaj! / Franc Knific. - Ljubljana - Rakovnik : Salezijanski inspektorat, 1942 (v Ljubljani : Salezijanska tiskarna). - 32 str. ; 14 cm. - (Knjižice : časopis za duhovno probudo in prosveto ; št. 209-210)

248.159

COBISS-ID 55527936

66

KNIFIC, Franc

Več srca / Franc Knific. - Ljubljana - Rakovnik : Salezijanski inspektorat, 1942 (v Ljubljani : Salezijanska tiskarna). - 32 str. ; 14 cm. - (Knjižice : časopis za duhovno probudo in prosveto ; št. 195)

248.159

COBISS-ID 55517440

67

KNITTEL, John

El Hakim : roman iz sodobnega Egipta / John Knittel ; prevedel B. Borko. - Ljubljana : Narodna tiskarna, 1942 (Ljubljana : Narodna tiskarna). - 364 str. ; 19 cm. - (Dobra knjiga ; [2])

821.112.2-311.2

COBISS-ID 71531264

68

KOCIPER, Stanko

Goričanec : roman / Stanko Kociper. - V Ljubljani : Naša knjiga : Ljudska knjigarna, 1942 (v Ljubljani : Zadrúžna tiskarna). - 369 str. ; 21 cm. - (Naša knjiga ; 12)

821.163.6-3

COBISS-ID 26424577

69

KONSTANTINOV, Aleko Ivanicov

Baj Ganjo : neverjetne zgodbe o sodobnem Bolgaru / Aleko Konstantinov ; poslovenil Živan Žun ; [risbe Gustav Jellinek]. - Ljubljana : Konzorcij Slovenca, 1942 (v Ljubljani : Ljudska tiskarna). - 153 str. : ilustr. ; 21 cm. - (Slovenčeva knjižnica ; letn. 1, št. 16)

Baj Ganju na pot / Ž. Ž.: str. 5-6. - Prevajalčeve pripombe: str. [154] 821.163.2-7

COBISS-ID 35501313

70

KOROŠEC, Viktor

Bel madgalti : prispevek k poznavanju upravnega ustroja hetitske države / Viktor Korošec. - Ljubljana : Juridična fakulteta, 1942 ([Ljubljana] :

Slovenija). - 32 str. ; 25 cm

P.o.: Zbornik znanstvenih razprav juridične fakultete. 18 (1942)

94(394.55)

COBISS-ID 46848512

71

KOS, Franc

Slovenska kmetjska skrinja / Franc K. Kos. - Ljubljana : [s. n.], 1942. - Str. 54-73 : ilustr. ; 21 cm

P.o.: Etnolog 14 (1942)

749.1(497.4):645.455

39(497.4):749.1

COBISS-ID 19637248

72

KOS, Stanislav

De auctore expositionis verae fidei S. Constantino Cyrillo adscriptae (napisanie o pravei vere) : disertatio ad lauream in Facultate Theologica Pontificae Universitatis Gregoriana / Stanislaus Kos. - Ljubljana : [s. n.], 1942 (v Ljubljani: Salezijanska tiskarna). - 223 str. ; 24 cm

Bibliografija: str. 9-19. - Kazalo

234.2"7"(043.3)

COBISS-ID 71535360

73

KOTNIK, Fran

Blagoslov zelišč na Kres in čar Kresnic / Fr. Kotnik. - Ljubljana : [s. n.], 1942 ([Ljubljana] : Učiteljska tiskarna). - 25 str. : ilustr. ; 24

P.o.: Etnolog, št. 15 (1942)

398.3:633.88

COBISS-ID 71536896

74

KOVAČIČ, Peter

Nazori velikih prerokov o pridobivanju in uporabljanju imetja / Kovačič Peter. - Ljubljana : [s. n.], 1942 (Ljubljana : Ljudska tiskarna). - 79 str. ; 23 cm

Inavguralna disert., Teol. fak., Ljubljana 1942

291.6:347.23

COBISS-ID 786947

75

KRATKA zgodovina in zemljepis kraljevine Italije / izdalo Ministrstvo za narodno vzgojo. - V Ljubljani : Pokrajinska šolska založba, 1942 (v Ljubljani : Merkur). - 78 str. ; 23 cm
94(450):91(450)(075)
COBISS-ID 72837888 76

KRAVINA, Luka

O kaznovanju kolektivnih (zbiralnih deliktov) po našem kazenskem zakoniku / Luka Kravina. - Ljubljana : Društvo pravnik, 1942 (v Ljubljani : J. blasnika nasl., Univerzitetna tiskarna in litografija). - 12 str. ; 24 cm
Opombe z bibliografijo med besedilom
343.21
COBISS-ID 73046784 77

KRIŠTOF, Franc

Gospodarska reja koz / spisal Franc Krištof. - [1. izd.]. - Ljubljana : Ljudska knjigarna, 1942 ([Ljubljana] : Ljudska tiskarna). - 56 str. ; 20
636.39.08
COBISS-ID 27831297 78

KRIVEC, Jože

Dom med goricami / Jože Krivec ; [rišbe so delo Franceta Miheliča]. - Ljubljana : Konzorcij Slovenca, 1942 (v Ljubljani : Ljudska tiskarna). - 206 str. : ilustr. ; 21 cm. - (Slovenčeva knjižnica ; letn. 2, 9 = št. 34)
Jože Krivec / Tine Debeljak: str. 7-8
821.163.6-32
821.163.6.09 Krivec J.
COBISS-ID 6174777 79

KUNČIČ, Mirko

Nebeška lestvica : povesti za mladino / Mirko Kunčič ; s slikami opremil Fr. Podrekar. - Ljubljana : Ljudska knjigarna, 1942 (Ljubljana : Zadržna tiskarna). - 73 str. : ilustr. ; 21 cm
821.163.6-93-34
COBISS-ID 71543296 80

KUNSTELJ, France

Njeno ime / France Kunstelj. - Ljubljana - Rakovnik : Salezijanski inspektorat, 1942 (v Ljubljani : Salezijanska tiskarna). - 32 str. ; 14 cm. - (Knjižice : časopis za duhovno probudo in prosveto ; št. 201-202)
244
COBISS-ID 55521536 81

KURET, Niko

Pavliha : knjiga o ročnih lutkah / spisal Miklavž Kuret. - V Ljubljani : Mladinska založba, 1942 (v Ljubljani : Salezijanska tiskarna). - 140 str. : ilustr. ; 20 cm
Bibliografija: str. 139-140
821.163.6-252.5:792.97
COBISS-ID 175987

82

LAH, Ivan

Likvidacija socialno - zavarovalnih ustanov bivše kraljevine Jugoslavije / Ivo Lah. - [S. l. : s. n.], 1942 (V Ljubljani : Merkur). - 15 str. ; 24 cm
P.o.: Trgovski list 1942
368/369"1941"
COBISS-ID 73043200

83

LAH, Ivo

Slovenska bratovščina sv. Hieronima iz leta 1452 v Udinah / Ivo Lah. - Ljubljana : Konzorcij Slovenca, 1942 (v Ljubljani : Ljudska tiskarna). - 12 str. ; 16 cm
Ponatis iz: Slovenec (1942) št. 253, 3.XI.
255(450=163.6)"14/16"
COBISS-ID 71673344

84

LAJOVIC, Anton

Caprice za veliki orkester [Glasbeni tisk] / Anton Lajovic. - Partitura. - Ljubljana : Glasbena matica, 1942 ([Ljubljana : F. Kunaver : M. Hrovatin]). - 56 str. ; 35 cm
Ed. št. 210
78.083.35
COBISS-ID 46104064

85

LANGERHOLZ, Janez

Bog pomaga / J. Langerholz. - Ljubljana - Rakovnik : Salezijanski inspektorat, 1942 (v Ljubljani : Salezijanska tiskarna). - 32 str. ; 14 cm. - (Knjižice : časopis za duhovno probudo in prosveto ; št. 193)
240.13
COBISS-ID 55515392

86

LANGERHOLZ, Janez

Prerok vseh prerokov / J. Langerholz. - Ljubljana - Rakovnik : Salezijanski inspektorat, 1942 (v Ljubljani : Salezijanska tiskarna). - 32 str. ; 14 cm. - (Knjižice : časopis za duhovno probudo in prosveto ; št. 196)
240.13
COBISS-ID 55518464

87

LEADBEATER, Charles Webster

Sanje : razprave / C.W. Leadbeater ; prevedel Komidar Vladimir. -
Ljubljana : [s. n.], 1942. - 58 str. ; 21 cm
40. izv.
159.963.3
COBISS-ID 73609728

88

LEPA naša domovina : čitanka za četrty razred osnovnih šol. - V Ljubljani
: Učiteljska tiskarna, 1942. - 169 str. : ilustr. ; 23 cm. - (Naše knjige ; IV)
821.163.6-822:37(075.2)
COBISS-ID 72839168

89

LESKOV, Nikolaj Semenovič

Začarani romar ; Nesmrtni Golovan / Nikolaj Semjonovič Ljeskov ;
[prevedel Nikolaj Preobraženski]. - Ljubljana : Konzorcij Slovenca, 1942 (v
Ljubljani : Ljudska tiskarna). - 185 str. ; 21 cm. - (Slovenčeva knjižnica ;
letn. 2, 5 = št. 30)
Nikolaj Semjonovič Ljeskov / N. Preobraženski: str. 7-8
821-31
COBISS-ID 32169985

90

LIKOVIC, Joža

Svetinje nad Barjem : legende in pripovedke / Joža Likovič ; [risbe Jože
Šenk]. - Ljubljana : Konzorcij Slovenca, 1942 (v Ljubljani : Ljudska
tiskarna). - 155 str. : ilustr. ; 21 cm. - (Slovenčeva knjižnica ; letn. 1, št. 21)
Joža Likovič, pisatelj Ljubljanskega barja / S. Šali: str. 5-6
821.163.6-34
COBISS-ID 4186883

91

LJUBLJANSKA pokrajina. Zakoni itd.

Istruzioni per l'applicazione delle norme anagrafiche = Navodila za
uporabo anagrafičnih določb. - [Ljubljana] : Alto commissariato della
Provincia di Lubiana = Visoki komisarijat Ljubljanske pokrajine, 1942. - II,
52, II, 52 str., 11 str. pril. ; 25 cm
Besedilo vzpor. v it. in slov.
314.8(497.4 Ljubljana)"1941"(094)
COBISS-ID 430708

92

LJUBLJANSKA pokrajina. Zakoni itd.

Najvažnejši predpisi o prehrani v Ljubljanski pokrajini = Le piu
importanti prescrizioni sull'alimentazione nella Provincia di Lubiana. -
Lubiana : Ente provinciale dell'alimentazione, 1942 (v Ljubljani : Merkur).
- IV, 141, IV, 141 str. ; 19 cm
Besedilo vzpor. v slov. in it.
641.5(094)
COBISS-ID 71675392

93

LOVRENČIČ, Joža

Tonca iz lonca : nenavadna zgodba iz starih časov / Joža Lovrenčič ; [slike V. Kremžar]. - V Ljubljani : Konzorcij Slovenca, 1942 (v Ljubljani : Zadrúžna tiskarna). - 208 str. : ilustr. ; 21 cm. - (Slovenčeva knjižnica ; letn. 1, št. 12)

Pesnik in pripovednik Joža Lovrenčič / S. Šali: str. 5-6

821.163.6-3

COBISS-ID 26817793

94

MAJOCCHI, Andrea

Kirurgovo življenje / Andrea Majocchi ; [prevedel Mirko Javornik]. - V Ljubljani : Ljudska knjigarna, 1942 (v Ljubljani : Zadrúžna tiskarna). - 263 str. ; 21 cm. - (Naša knjiga ; 9)

821.131.1-31

COBISS-ID 56133376

95

MAL, Josip

Osnove ustoličevanja Karantanskega kneza / Jos. Mal. - Ljubljana : [s. n.], 1942 ([Ljubljana] : Ljudska tiskarna). - 62 str., [8] str. pril. : ilustr. ; 28 cm

Opombe z bibliografijo med tekstom. - P.o.: Glasnik muzejskega društva za Slovenijo 23 (1942)

94(497.4)"7/9"

COBISS-ID 71546880

96

MALEŠIČ, Matija

V zelenem polju roža : povest / Matija Malešič. - V Ljubljani : Konzorcij Slovenca, 1942 (v Ljubljani : Zadrúžna tiskarna). - 169 str. : avtorj. sl. ; 21 cm. - (Slovenčeva knjižnica ; letn. 1, št. 17)

Matija Malešič / Tine Debeljak: str. 5-6

821.163.6-3

COBISS-ID 56994560

97

MARTINEZ Zuviria, Gustavo a

Zlato večnega Juda : roman / Hugo Wast ; iz španščine prevedel Mirko Javornik. - V Ljubljani : Konzorcij Slovenca, 1942 (v Ljubljani : Ljudska tiskarna). - 264 str. : ilustr. ; 21 cm. - (Slovenčeva knjižnica ; letn. 1, št. 9)

Hugo Wast je psevdonim, pravo ime avtorja je Gustavo a Martinez Zuviria

821.134.2-3

COBISS-ID 206337

98

MERHAR, Alojzij

Tolažnica / Silvin Sardenko. - Ljubljana : Znamenje, 1942 (Ljubljana : Ljudska tiskarna). - 79 str. ; 18 str.

Silvin Sardenko je psevdonim, pravo ime avtorja je Alojzij Merhar

821.163.6-1

COBISS-ID 71837952

99

MIHELIC, Mira

Tiha voda : roman / Mira Pucova. - Ljubljana : Narodna tiskarna, 1942
 ([Ljubljana] : Narodna tiskarna). - 278 str. ; 19 cm. - (Dobra knjiga ; [1])
 Puc je prejšnji priimek avtorice
 821.163.6-3
 COBISS-ID 284673

100

MIRK, Vasilij

Naša pesem v Podravju [Glasbeni tisk] : 18 ljudskih napevov s slovenskega
 severa, predvsem s Pohorja in njegove okolice / za moški zbor priredil
 Vasilij Mirk. - Ljubljana : [samozal. : Glasbena matica, 1942] ([Maribor] :
 Mariborske tiskarne). - 21 str. ; 25 cm
 Ed. št. 211
 784.4.087.683
 COBISS-ID 46105600

101

MISIJONSKE misli za tridnevnicu pred misijonsko nedeljo. - [S.l. : s. n.,
 1942]. - 19 str. ; 18 cm
 253.3:269
 COBISS-ID 71676416

102

MOLE, Vojeslav

Tradicionalne črte zgodnjebizantinske umetnosti in njena izvirnost /
 Vojeslav Mole. - Ljubljana : [s. n.], 1942 (V Ljubljani : J. Blasnika nasl.,
 Univerzitetna tiskarna in litografija). - 66 str. : ilustr. ; 26 cm
 Opombe z bibliografijo med tekstom. - Riassunto
 7.03"330/572"
 COBISS-ID 73055744

103

MOLITVE pri kongregacijskih shodih. - Ljubljana : [s. n.], 1942. - 32
 str. ; 14 cm
 244
 COBISS-ID 73056768

104

MONSABRE, Louis Jacques

Premišljevanja ob sv. rožnem vencu / J. L. Monsabre. - V Ljubljani :
 Marijina kongregacija duhovnikov in bogoslovcev, 1942 (Ljubljana : Ljudska
 tiskarna). - 272 str. ; 17 cm
 Prevod dela: Petites meditations pour la recitation du saint rosarie
 248.159.4
 COBISS-ID 2466819

105

MUCK, Oton

Uspeh z umetnimi gnojili / sestavil O. Muck. - Ljubljana : Kmetijska
 zbornica, 1942 (v Ljubljani : Zadržna tiskarna). - 24 str. ; 15 cm. -
 (Poučni spisi Kmetijske zbornice ; 3)
 631.82
 COBISS-ID 42067201

106

MURKO, Vladimir

Veljavne določbe nove uredbe o državnem računovodstvu / Vladimir Murko. - Ljubljana : Juridična fakulteta, 1942 (Ljubljana : Slovenija). - 26 str. ; 23 cm
P.o.: Zbornik znanstvenih razprav juridične fakultete 18 (1942) str. 247-272
339.312.65(497.12)
COBISS-ID 72775424

107

NAJNUJNEJŠE znanje o sodobnem kuhanju : zbirka času primernih receptov in navodilo za napravo in uporabo zaboja za kuhanje. - V Ljubljani : Knjigarna tiskovne zadruga, 1942 (v Ljubljani : Narodna tiskarna). - 48 str. ; 24 cm
641"1941/45"
COBISS-ID 73054464

108

NEKAJ pojmov o redovnih vajah in imenoslovju. - Lubiana = v Ljubljani : Gioventu italiana del littorio - Commando federale = Italijanska liktorska mladina - zvezno poveljstvo, 1942 ([Ljubljana : Merkur]). - 9 str. ; 25 cm
372.879.6"1942"
COBISS-ID 73059328

109

NICOTERA, Alessandro

Zgodovina in ustanove fašizma : prva knjiga za Slovence / Alessandro Nicotera ; prevedel Koder Ivan. - V Ljubljani : Ljudska tiskarna, 1942: - 156 str. ; 23 cm
321.64.019.5(450)
329.18(450)
COBISS-ID 27898369

110

ODAR, Alojzij

Cerkveno pravo : uvod, viri, splošna pravila / Alojzij Odar. - Ljubljana : samozal., 1942. - 119 str. ; 33 cm
Skripta
348.0
COBISS-ID 2906115

111

ODAR, Alojzij

Kleriki / Alojzij Odar. - Ljubljana : [s. n.], 1942. - 217 str. ; 33 cm
Strojepisni avtogram
348.3
COBISS-ID 3866883

112

ODAR, Alojzij

Temelji organizacij. Del 1, Osnovni nauki / spisal Alojzij Odar. - Ljubljana : [s. n.], 1942 ([v Ljubljani : Zadržna tiskarna]). - 157 str. ; 19 cm. - (Naša pot ; 22)
316.35
COBISS-ID 4424963

113

ORAŽEM, Janez

Nauk apostolskih del o cerkvi : inavguralna disertacija / Oražem Janez. - Ljubljana : [s. n.], 1942 ([Ljubljana : Zadrúžna tiskarna]). - 71 str. ; 23 cm

Teol. fak., Ljubljana, 1942

260.1

COBISS-ID 3041795

114

ORCZY, Emmuska, Baroness

Ljubezen, ki rešuje / baronica Orczy ; [prevedel A. Anžič]. - Ljubljana : Konzorcij Slovenca, 1942 (v Ljubljani : Ljudska tiskarna). - 2 zv. (325 str.) ; 21 cm. - (Slovenčeva knjižnica ; letn. 1, št. 23 ; letn. 1, št. 24)

821.162.1-312.5

COBISS-ID 38640385

115

OREL, Boris

Čarodejni obred in mit nakolenčiča ter bosmana v slovenskih ženitovanjskih običajih / Boris Orel. - Ljubljana : [s. n.], 1942. - [49] str. : ilustr. ; 25 cm

392.5

COBISS-ID 72516096

116

OSSENDOWSKI, Ferdynand Antoni

Ljudje, živali in bogovi / Ferdinand Antoni Ossendowski ; prevedel Janko Moder ; [risbe Gustav Jellinek]. - Ljubljana : Konzorcij Slovenca, 1942 (v Ljubljani : Ljudska tiskarna). - 268 str. : ilustr. ; 21 cm. - (Slovenčeva knjižnica ; letn. 1, št. 14)

821.161.1-3

COBISS-ID 47699712

117

PANDŽIĆ, Vladimir

Problem istine u filozofiji Martina Heideggera / Pandžić Vladimir fra Kruno. - Ljubljana : [s. n.], 1942 (v Ljubljani : Slovenija). - 82 str. ; 23 cm

Opombe z bibliografijo med tekstom

124(043.3)

COBISS-ID 71834880

118

PARTITO national fascista

Statuto del P.N.F. = Statut narodne fašistične stranke ; Carta del pavoro = Listina o delu ; Carta della scuola = Listina o šoli / uvod L.P. - Lubiana : Federazione dei fasci di combattimento, 1942 (Ljubljana : Merkur). - XXXVII, 37 str. ; 22 cm

Besedilo vzpor. v slov. in it.

061.23.013:329.18

COBISS-ID 71850240

119

PEČJAK, Gregorij

Pot k bogu : molitve iz večnega življenja / Gregorij Pečjak. - Ljubljana : Ljudska knjigarna, 1942 (Ljubljana : Ljudska tiskarna). - 160 str. : ilustr. ; 14 cm
244
COBISS-ID 72458240

120

PELLICO, Silvio

Moje ječe / Silvio Pellico ; prevedel A. Budal ; [slike v knjigi Tony Johannot]. - Ljubljana : Konzorcij Slovenca, 1942 (v Ljubljani : Ljudska tiskarna). - 189 str. : ilustr. ; 21 cm. - (Slovenčeva knjižnica ; letn. 1, 10 = št. 84)
821.131.1-94
COBISS-ID 194561

121

PERRI, Francesco

Neznani učenec : zgodovinski roman iz Kristusovih časov / Francesco Perri ; [prevedel Joža Lovrenčič]. - Ljubljana : Konzorcij Slovenca, 1942 (v Ljubljani : Ljudska tiskarna). - 284 str. ; 21 cm. - (Slovenčeva knjižnica ; letn. 2, 2 = št. 27)
821.131.1-311.6
COBISS-ID 56998400

122

PINI, Giorgio

Mussolini / Jurij Pini ; prevedel Stane Kraljič. - Bologna : Cappelli, 1942. - 209 str., [10] str. pril. ; 19 cm
929 Mussolini B.
COBISS-ID 30728705

123

PIPAN, Lev

Pravilna in praktična kunčnica / Lev Pipan : uvodno besedo spisal Rafael Kampuš. - Ljubljana : Splošna gospodarska zadruga železnižarjev Ljubljanske pokrajine, 1942 (Ljubljana : Franc Jereb). - 36 str. : ilustr. ; 25 cm
636.92.082.4:631.22
COBISS-ID 71548416

124

PIUS XII, papež

Papež Pij XII za mir in pravičen red / priredil Andrej Farkaš. - Ljubljana - Rakovnik : Salezijanski inspektorat, 1942 (v Ljubljani : Salezijanska tiskarna). - 32 str. ; 14 cm. - (Knjižice : časopis za duhovno probudo in prosveto ; št. 207-208)
262.131.22
COBISS-ID 4066563

125

PLESTENJAK, Jan

Mlinar Bogataj / spisal Jan Plestenjak. - V Ljubljani : Družba sv. Mohorja, 1942 (v Ljubljani : Zadrúžna tiskarna). - 162 str. ; 17 cm. - (Slovenske večernice ; zv. 93)
821.163.6-3
COBISS-ID 39747585

126

POGAČNIK, Jože

Verouk. Del 6 / spisal Jože Pogačnik ; sodelovali Vilko Fajdiga ...[et al.]. - Ljubljana : Katehetsko društvo, 1942 (v Ljubljani : Ljudska tiskarna). - 138 str. ; 21 cm
268
COBISS-ID 3647235

127

POHORSKE pravljice / [zapisal] Jože Tomažič ; [risbe narisal J. Beranek].

- Ljubljana : Konzorcij Slovenca, 1942 (v Ljubljani : Zadrúžna tiskarna). - 238 str. : ilustr. ; 21 cm. - (Slovenčeva knjižnica ; letn. 2, 4 = št. 29)
398.2(497.12 Pohorje)
COBISS-ID 56999168

128

POKRAJINSKA zveza svobodnih poklicev in umetnikov Ljubljanske pokrajine

Pravila Pokrajinske zveze svobodnih poklicev in umetnikov Ljubljanske pokrajine = Statuto dell' Unione provinciale dei professionisti e degli nella provincia di Lubiana. - Ljubljana : Pokrajinska zveza svobodnih poklicev in umetnikov Ljubljanske pokrajine, 1942 (Ljubljana : Merkur). - 12, 12 str. ; 9 cm
Besedilo vzp. v it. in slv.
061.23.013
COBISS-ID 71836416

129

POLEC, Janko

Dr. Metod Dolenc : življenjepis in bibliografija / Janko Polec. - Ljubljana : Juridična fakulteta, 1942. - 73 str. : portret ; 23 cm
P.o.: Zbornik znanstvenih razprav Juridične fakultete 18 (1942), str. 23-95
929 Dolenc, M.
COBISS-ID 73126400

130

POLEC, Janko

Dr. Rado Kušej : življenjepis in bibliografija / Janko Polec. - Ljubljana : Juridična fakulteta, 1942. - 22 str. : portret ; 23 cm
P.o.: Zbornik znanstvenih razprav Juridične fakultete 18 (1942), str. 1-22
929 Kušej, R.
COBISS-ID 73126144

131

- POSVETITEV** družin presvetemu srcu Jezusovemu. - Ljubljana : Glasnik presvetega srca Jezusovega, 1942 (v Ljubljani : Zadrúžna tiskarna). - 62 str. : ilustr. ; 12 cm
264-042
COBISS-ID 73124864 132
- POTOČNIK, Ciril**
Ascetika / Ciril Potočnik. - Ljubljana : Škofijski ordinariat, 1942 ([Ljubljana : Zadrúžna tiskarna]). - 304 str. ; 21 cm. - (Bogoslovna akademija ; 15)
248.1
COBISS-ID 3766787 133
- PRAKTIČNI** nasveti za zaščito polja pred požarom / Generalna direkcija za protiletalsko zaščito. - [S. l.] : Ministrstvo za notranje posle, 1942. - 8 str. ; 16 cm
355.595:656.2(497.4)
COBISS-ID 73661696 134
- PRIMOŽ, Ivan**
Mladina poje : zbirka pesmi za šolo in dom / zbral Ivan Primož. - V Ljubljani : Ljudska tiskarna, 1942 (v Ljubljani : Ljudska tiskarna). - 61 str. : ilustr. ; 17 cm. - (Vrtčeva knjižnica ; zv. 8)
821.163.6(024.7)-1
COBISS-ID 56676864 135
- PROGRAMMI** di educazione fisica per scuole elementare e medie = Načrti telesnovzgojnega pouka za ljudske in srednje šole. - Lubiana = v Ljubljani : Gioventu italiana del littorio - Comando federale = Italijanska liktorska mladina - zvezno poveljstvo, 1942 ([Ljubljana : Merkur]). - 19, 19 str. ; 24 cm
Besedilo vzp. v it. in slv.
372.879.6"1943"
COBISS-ID 73169920 136
- PUŠKIN, Aleksandr Sergeevič**
Bahčisarajski vodomet : pesniška povest / Aleksander Puškin ; [uvod napisal in pesmi v njem prevedel Tine Debeljak ; po Ivanu Hribarju prepešnil Tine Debeljak ; slike so odtisnjene po izvornih linorezih Bare Remčeve]. - V Ljubljani : V. Remec, 1942 (v Ljubljani : Ljudska tiskarna (J. Kramarič)). - 62 str. : ilustr. ; 21 cm
300 numeriranih izv. - Ponatis iz: Dom in svet, letn. 44(1942). - Pesniški Krim: str. 9-33
821.161.1-13
821.161.1.09 Puškin A.S.
COBISS-ID 3402907 137

REHAR, Radivoj

Mlada Vesna / Radislav Rudan ; ilustrirala Ksenija Prunk. - Ljubljana : Ljudska knjigarna, 1942 (Ljubljana : Ljudska tiskarna). - 56 str. : ilustr. ; 20 cm
821.163.6-93-1
COBISS-ID 71549184

138

REMEC, Marija

Domača kuha : tristo petinpetdest preizkušenih navodil za današnji čas / Marija Remec. - v Ljubljani : Družba sv. Mohorja, 1942 (Ljubljana : Zadrúžna tiskarna). - 147 str. ; 17 cm
641.5(083.12)"1941/45"
COBISS-ID 71550464

139

REMEC, Marija

Riževa jedila : 150 receptov / [Marija Remec]. - Ljubljana : Satura, 1942. - 56 str. ; 23 cm

139a

ROHMER, Sax

Skrivnost dr. Fu-Mančuja : kriminalni roman / Sax Rohmer ; prevedel Avgust Petrišič ; [risbe Ivan Romih]. - Ljubljana : Konzorcij Slovencev, 1942 (v Ljubljani : Ljudska tiskarna). - 185 str. : ilustr. ; 21 cm. - (Slovenčeva knjižnica ; letn. 1, št. 18)
821.111-312.4
COBISS-ID 56997120

140

ROTMAN, Gerard Theodor

Kralj Debeluh in sinko Debelinko / [Gerard Theodor Rotman]. - V Ljubljani : Knjigarna tiskovne zadruge, [1942] (v Ljubljani : Narodna tiskarna). - 64 str. : ilustr. ; 18 x 22 cm. - (Polica za male ; 2)
821.112.-93-34
COBISS-ID 72856832

141

ROTMAN, Gerard Theodor

Prigode nagajivega Bobija / Rotman. - V Ljubljani : Knjigarna tiskovne zadruge, [1942] (Ljubljana : Narodna tiskarna). - [55] str. : ilustr. ; 18 x 21 cm. - (Polica za male ; 3)
821.112.5-93-34
COBISS-ID 71846912

142

ROTMAN, Gerard Theodor

Princeska Zvezdana / [Gerard Theodor Rotman] ; [prevedel Vladimir Levstik]. - V Ljubljani : Knjigarna tiskovne zadruge, [1942] ([Ljubljana] : Narodna tiskarna). - 112 stolp. : ilustr. ; 18 x 22 cm. - (Polica za male ; 1)
821.112.2-93-34
COBISS-ID 39777792

143

ROUQUETTE, Louis-Frederic

Veliki beli molk : roman z Aljaske / Louis-Frederic Rouquette ; prevedel Stopar Franc. - Ljubljana : Konzorcij Slovenca, 1942 (v Ljubljani : Ljudska tiskarna). - 168 str., 1 zvd. : ilustr. ; 21 cm. - (Slovenčeva knjižnica ; letn. 1, št. 25)

Prevod dela: Le grand silence blanc

821.133.1-31

COBISS-ID 197633

144

SAJOVIC, Rudolf

Pravosodstvo, mednarodna pristojnost, podsodnost : (con un sommario italiano) / Rudolf Sajovic. - Ljubljana : Juridična fakulteta, 1942

(Ljubljana : Slovenija). - 23 str. ; 24 cm

Ov. nasl. - Conclusioni. - P.o.: Zbornik znanstvenih razprav juridične fakultete v Ljubljani 18 (1942)

341.6

COBISS-ID 232491

145

SALVANESCHI, Nino

Paganini ; Chopin / Nino Salvaneschi ; [iz italijanščine prevedel Bogomir Stopar]. - V Ljubljani : Naša knjiga : Ljudska knjigarna, 1942 (v Ljubljani : Zadružna tiskarna). - 293 str. ; 21 cm. - (Naša knjiga ; 13)

821.131.1-312.6

929 Paganini N.

929 Chopin F.

COBISS-ID 56135168

146

SCHMID, Max

Duše - žrtve presvetega Srca Jezusovega / priredil P. M. Schmid ; prevod M. Magdalena Plevel. - 2. izd. - V Ljubljani : Uršulinski provincialat, 1942 (v Ljubljani : Ljudska tiskarna). - 432 str. : ilustr. ; 16 cm

271:241.7

COBISS-ID 73116160

147

SEČNIK, Josip

Baragova nedelja in devetdnevica / izdala Baragova zveza v Ljubljani. - Ljubljana - Rakovnik : Salezijanski inspektorat, 1942 (v Ljubljani : Salezijanska tiskarna). - 34 str. ; 14 cm. - (Knjižice : časopis za duhovno probudo in prosveto ; št. 175a)

248.159

929 Baraga F.

COBISS-ID 73128192

148

SHAKESPEARE, William

Vihar / William Shakespeare ; poslovenil Oton Župančič ; [spremne besede napisal France Koblar]. - V Ljubljani : Slovenska Matica, 1942 ([Ljubljana : J. Blasnika nasl.]). - 123 str. ; 20 cm. - (Vezana beseda ; 3)
Spremnna beseda France Koblar: str. 122-123

821.111-2

COBISS-ID 31118337

149

SIENKIEWICZ, Henryk

Quo vadis?. Del 1 : zgodovinska povest / spisal Henrik Sienkiewicz ; prevedel Joža Glonar. - V Ljubljani : Družba sv. Mohorja, 1942 (v Ljubljani : Zadružna tiskarna). - 238 str. ; 18 cm. - (Mohorjeva knjižnica ; 117)

821.162.1-3

COBISS-ID 72237312

150

SILVA, Pietro

Zgodovina najnovejše dobe za srednje in sorodne šole / spisal Pietro Silva. - Ljubljana : Pokrajinska šolska založba, 1942 (v Ljubljani : Merkur). - 249 str. ; 23 cm

372.893(075.3)

COBISS-ID 71840000

151

SKULJ, Andrej

Delovni koledar za vrt in sadovnjak / Andrej Skulj. - V Ljubljani : Knjigarna tiskovne zadruga, 1942 (v Ljubljani : Narodna tiskarna). - 20 str. ; 24 cm

634/635(035)

COBISS-ID 71841792

152

SLOVENSKA čitanka za četrti razred srednjih in sorodnih šol. - Popravljen izd., [delni ponatis Slovenske čitanke za IV. razred iz. l.1939]. - Ljubljana : Pokrajinska šolska založba, 1942. - 110 str. ; 20 cm
821.163.6-82:372.744(075.3)"1941/45"

COBISS-ID 31548673

153

SLOVENSKA čitanka za drugi razred srednjih in sorodnih šol. - Popravljen izd., [delni ponatis Slovenske čitanke za II. razred iz. l.1939]. - Ljubljana : Pokrajinska šolska založba, 1942. - 109 str. ; 20 cm
821.163.6-82:372.744(075.3)"1941/45"

COBISS-ID 71844608

154

SLOVENSKA čitanka za prvi razred srednjih in sorodnih šol. - Popravljen izd., [delni ponatis Slovenske čitanke za I. razred iz. l.1939]. - Ljubljana : Pokrajinska šolska založba, 1942. - 102 str. ; 20 cm
821.163.6-82:372.744(075.3)"1941/45"

COBISS-ID 29283073

155

- SLOVENSKA** čitanka za tretji razred srednjih in sorodnih šol. - Popravljen izd., [delni ponatis Slovenske čitanke za III. razred iz. I.1939]. - Ljubljana : Pokrajinska šolska založba, 1942. - 109 str. ; 20 cm
821.163.6-82:372.744(075.3)"1941/45"
COBISS-ID 71845120 156
- SLOVENSKA** slovstvena čitanka za višje razrede srednjih in sorodnih šol / [ta knjiga je prirejena po Grafenauerjevih čitankah za višje razrede srednjih in sorodnih šol I-IV]. - Ljubljana : Pokrajinska šolska založba, 1942 (v Ljubljani : Merkur). - 391 str. ; 22 cm
821.163.6-82(075.3)
COBISS-ID 31374337 157
- SLOVENSKI** lesorez / uvod napisal France Stele. - Bibliofilska izd. - Ljubljana : Tiskovni sklad umetnosti : Bibliofilska založba, [1942] (Ljubljana : Narodna tiskarna). - [78] str., [9] str. pril. : ilustr. ; 35 cm
76(497.12)"19"
COBISS-ID 360558 158
- SLOVENSKI** lik. Razstava (10 ; 1942 ; Ljubljana)
Slovenska moderna umetnost : generacija najmlajših. - Ljubljana : Umetniško društvo Slovenski lik : Galerija Obersnel, 1942 (Ljubljana : Slovenija). - [27] str. : ilustr. ; 31 cm
Seznam razstavljenih del na 10. razstavi Slovenskega lika
75.071(497.4)"1942"
COBISS-ID 73609216 159
- SLOVENSKO** berilo. - V Ljubljani : Družba sv. Mohorja, 1942 (Ljubljana : Zadružna tiskarna). - 101 str. : ilustr. ; 25 cm
821.163.6-8
COBISS-ID 4204547 160
- SLOVENSKO**-italijanski in italijansko slovenski slovar = Dizionario sloveno-italiano e italiano-sloveno dizionario. - 3. natis. - Ljubljana : A. Turk, 1942 (v Ljubljani : Zadružna tiskarna). - 220 str. ; 15 cm
81'374=811.163.6=811.131.1
COBISS-ID 73610240 161
- SOCIALNO** zavarovanje in socialno skrbstvo v Italiji. - [S.l. : s. n.], 1942 (V Ljubljani : Merkur). - 15 str. ; 20 cm
100 izv. - Ponatis iz: Trgovski list 1. 7. in 9. januar 1942
351.84:369.05(450)"1922/1943"
369.05(450)"1922/1943"
COBISS-ID 73609984 162

SOKLIČ, Anton

Japonski zgled / Anton Soklič. - Ljubljana - Rakovnik : [Salezijanski inspektorat], 1942 (v Ljubljani : Salezijanska tiskarna). - 32 str. ; 14 cm. - (Knjižice : časopis za duhovno prebudo in prosveto ; št. 194)
24

COBISS-ID 55516672

163

SPEKTORSKI, Evgen

Teorija in empirija / Evgen Spektorski. - Ljubljana : Juridična fakulteta, 1942 ([Ljubljana : Slovenija]). - 16 str. ; 24 cm
P.o.: Zbornik znanstvenih razprav I (1942), št. 18. - Conclusiones
101.8(04):34

COBISS-ID 1475153

164

SPOROČILO iz Fatime. - Ljubljana : Škofijski odbor za pobožnost prvih sobot v mesecu, 1942 (Ljubljana : Ljudska tiskarna). - 64 str. : ilustr. ; 16 cm

232.931.7(469.3 Fatima)(091)

COBISS-ID 71846144

165

SVETA maša in pesmi iz Večnega življenja. - Ljubljana : Škofijski ordinariat, 1942. - 188 str. ; 13 cm
264-068

COBISS-ID 6494467

166

SVETELJ, Blaž

Slovenska stenografija za strokovne, srednje in meščanske šole, trgoveške tečaje in samouke : (sistem Novak-Gabelsberger). Del 1, Poslovno pismo / Svetelj Blaž. - V Ljubljani : Ljudska knjigarna, 1942 (v Ljubljani : Ljudska tiskarna). - 68 str. ; 23 cm
651.9(075)(497.4)

COBISS-ID 73238784

167

SWIFT, Jonathan

Med pritlikavci in velikani ; Gulliverjeva potovanja / Jonathan Swift ; po Swiftovi povesti mladini pripoveduje Tone Glavan ; s slikami okrasil Ivan Romih. - V Ljubljani : Ljudska knjigarna, 1942 ([Ljubljana : Zadržna tiskarna]). - 105 str. : ilustr. ; 21 cm
821.111-93-3

COBISS-ID 30053377

168

ŠIJANEC, Fran

Matija Jama : slikarjevo življenje in delo ob njegovi sedemdesetletnici :
Narodna galerija Ljubljana, april 1942 / [besedilo Fran Šijanec]. - V
Ljubljani : Narodna galerija, 1942 ([Ljubljana : Učiteljska tiskarna]). - 20
str. : ilustr. ; 23 cm + 1 pril.

75(497.12) Jama M.

929 Jama M.

7.036.2(497.12)

COBISS-ID 4740153

169

ŠKERBEC, Matija

Naša gospa presvetega srca : šmarnice za l. 1942 / M. Škerbec. -
Ljubljana : Odbor za obhajanje devetih prvih petkov, 1942 ([Ljubljana :
Ljudska tiskarna]). - 120 str. ; 20 cm

248.159.1

COBISS-ID 2467331

170

ŠKERJANC, Lucijan Marija

Harmonija / L. M. Škerjanc. - [Ljubljana : s. n.], 1942. - 34 f. : note ;
16 x 21 cm

Strojepisni avtogram

781.41

COBISS-ID 73666560

171

ŠKERLJ, Milan

Družba z omejeno zavezo po ital. državljskem zakoniku in po jsl.
trgovinskem zakonu : (ustanovitev, kapitalska podstava, deleži) / Škerlj
Milan. - Ljubljana : Juridična fakulteta, 1942 ([Ljubljana : Slovenija]). -
20 str. ; 20 cm

Ov. nasl. - Ponatis iz: Zbornik znanstvenih razprav Juridične fakultete 18
(1942), str. 313-333

347.724(497.1)

COBISS-ID 73169664

172

ŠKERLJ, Milan

Italijansko trgovinsko pravo / Milan Škerlj. - Ljubljana : [s. n.], 1942
(v Ljubljani : J. Blasnika nasledniki, Univerzitetna tiskarna in
litografija). - 16 str. ; 23 cm

Ponatis iz: Pravniki 56 (1942), št. 1-2

347.7(450)

COBISS-ID 72515840

173

ŠLEBINGER, Janko

Nemščina brez učitelja. Del 1, Nemška slovnica za samouke / priredil Pavel Novak. - 6. izd. - V Ljubljani : Ljudska knjigarna, 1942 (v Ljubljani : Zadrúžna tiskarna). - 121 str. ; 17 cm

Pavel Novak je avtorjev psevdonim

803.0-0(07)

372.880.30(07)

COBISS-ID 72425728

174

ŠLEBINGER, Janko

Nemščina brez učitelja. Del 2, Slovensko-nemški razgovori iz vsakdanjega življenja / sestavil Pavel Novak. - 5. izd. - V Ljubljani : Ljudska knjigarna, 1942 (v Ljubljani : Ljudska tiskarna). - 114 str. ; 17 cm

Pavel Novak je avtorjev psevdonim

803.0-0(07)

372.880.30(07)

COBISS-ID 72425472

175

TERAŠ, Mavricij

Samostansko življenje / napisal O. Mavricij Teraš. - Ljubljana : Kapucinski samostan, 1942 (Split : Leonova tiskarna). - 166 str. ; 24 cm

271

COBISS-ID 72294400

176

TOMC, Matija

Križev pot [Glasbeni tisk] : kantata za mešani zbor, ženski zbor, alt-solo, bas-solo, orkester in orgle / Matija Tomc ; besedilo ob slikah Fortunata Berganta (1766) spesnila Vida Tauferjeva. -V Ljubljani : Glasbena matica, 1942 ([Ljubljana] : F. Kunaver : [M. Hrovatin]).

- 108 str. ; 31 cm

Spremna beseda

Ed. št. 226

783.3

COBISS-ID 46252800

177

TOMEČ, Ernest

Organizatorska teorija / Ernest Tomec. - Ljubljana : Zveza katoliških dijakov, 1942. - 75 str. : graf. prikazi ; 29 cm

65.01

COBISS-ID 246019

178

TOMŠIČ, Ivan

Vojno in nevtralnostno pravo / spisal Ivan Tomšič. - Ljubljana : Nova založba, 1942 (v Ljubljani : Zadrúžna tiskarna). - XV, 215 str. ; 20 cm

Kazalo

341.3

COBISS-ID 159787

179

TRDINA, Silva

Libro italiano II : per le scuole medie ed affine = Italijanska knjiga II : za srednje in sorodne šole / Silva Trdina. - [Ljubljana : Učiteljska tiskarna, 1942 (Ljubljana : Učiteljska tiskarna)]. - 147 str. ; 23 cm
811.131.1(075.3)=163.6
COBISS-ID 72454912

180

TROFENIK, Rudolf

Vzročna in pravna zavest : fenomenološki prikaz / Rudolf Trofenik. - Ljubljana : [s. n.], 1942. - 15 str. ; 24 cm
Odlomek iz inauguralne disertacije. - Bibliografija: str. 16
340.122:165.62(043.3)
122:34(043)
COBISS-ID 1461073

181

TURK, Josip

Prvotna Charta caritatis / objavil Josip Turk. - V Ljubljani : Akademija znanosti in umetnosti, 1942 ([Ljubljana : Ljudska tiskarna]). - 56 str. ; 27 cm. - (Filozofsko-filološko-historični razred, Historična slekcija)
271.1-4
COBISS-ID 3736579

182

TURNŠEK, Metod

Razvoj krstnega obreda v prvi Cerkvi : inavguralna disertacija / Metod Turnšek. - Ljubljana : Teološka fakulteta, 1942 ([Ljubljana : Franjo Jereb]). - 105 str. ; 24 cm
265.1
COBISS-ID 3414275

183

V tihi uri preberi. - Ljubljana : [Frančiškanski samostan], 1942 (v Ljubljani : Ljudska tiskarna). - 13 str. ; 14 cm
Vabilo k vključitvi v tretji red
267.1
COBISS-ID 71855104

184

VAHEN, Damjan

Ljubljana : zgodovinski oris / Damjan Vahen. - Ljubljana : Naši obrazi, [1942]. - 237 str. : ilustr. ; 17 cm
Izšlo kot razš. in izpop. ponat. iz Zadruhar-ja
94(497.4 Ljubljana)
COBISS-ID 23937025

185

VELIKI teden / razložil Metod Turnšek. - Ljubljana - Rakovnik : Salezijanski inspektorat, 1942 (v Ljubljani : Salezijanska tiskarna). - 44 str. ; 14 cm. - (Knjižice : časopis za duhovno probudo in prosveto ; št. 199-200)
64-041.5
COBISS-ID 4066307

186

- VESELJA** dom : igre in razvedrila v družini / [gradivo zbral in uredil Miklavž Kuret]. - Ljubljana : Konzorcij Slovenca, 1942 (v Ljubljani : Ljudska tiskarna). - 3 zv. (694 str.) : ilustr. ; 21 cm. - (Slovenčeva knjižnica ; letn. 2, 6 - 8 = št. 31 - 33
Bibliografija: str. 689-690
793.4/7:392
COBISS-ID 29838849 187
- VODOPIVEC, Janez**
Krščanstvo in cerkev pri Nikolaju Berdjajevem : inavguralna disertacija / Vodopivec Janez. - Ljubljana : [samozal.], 1942 (v Ljubljani : Franc Jereb). - 67 str. ; 23 cm
Teol. fak., Ljubljana, 1942
291.93
COBISS-ID 3078403 188
- VOLPE, Gioacchino**
Zgodovina fašistovskega gibanja / Gioacchino Volpe ; [prevedel Ivan Trdina]. - Ljubljana : [s. n.], 1942 (v Ljubljani : Ljudska tiskarna). - 176 str. ; 20 cm
321.64(450)
COBISS-ID 370804 189
- VOŠČILA** dragim srcem / zbral C.[vetko] Golar. - V Ljubljani : Knjigarna tiskovne zadruge, 1942 ([Ljubljana] : Narodna tiskarna). - 96 str. ; 17 cm
394.268
COBISS-ID 1323009 190
- VREČAR, Ivan**
Kristus kralj : molitvenik / s sodelavci priredil Vrečar Ivan. - 2. izd. - V Ljubljani : Škofijski ordinariat, 1942 (Ljubljana : Ljudska tiskarna). - VI, 218 str. ; 13 cm
243
COBISS-ID 71855360 191
- VREČAR, Ivan**
Rožni venec blažene Device Marije / priredil Ivan Vrečar. - Ljubljana : Ljudska knjigarna, 1942 (Ljubljana : Ljudska tiskarna). - 16 str. ; 13 cm
264-06
COBISS-ID 71856128 192
- VRTOVEC, Venčeslav M.**
Iz tistih dni : pisma prijateljem / Venčeslav M. Vrtovec. - Ljubljana : Glasnik presvetega srca Jezusovega, [1942]. - 84 str. : ilustr. ; 17 cm. - (Glasnikova knjižnica ; zv. 14)
242
COBISS-ID 2229251 193

WEISER, Franc

Luč z gora : iz življenja mladega fanta / spisal Franc Weiser ;
poslovenil Jože Jagodic. - 2. izd. - V Ljubljani : Ljudska knjigarna, 1942
(v Ljubljani : Ljudska tiskarna). - 135 str. ; 17 cm
821.112.2-93-3
COBISS-ID 71857408

194

ZAMJEN, Srečko

Fatima : Marijina beseda sodobnemu svetu / Srečko Zamjen. - Ljubljana :
Mladinska založba, 1942 (v Ljubljani : Salezijanska tiskarna). - 187 str. :
ilustr. ; 18 cm
232.931.7
COBISS-ID 1812995

195

ŽUŽEK, Adelinda

Hranoslovje : nauk o hrani in živilih / Adelinda Žužek. - V Ljubljani :
Pokrajinska šolska založba, 1942 (Ljubljana : J. Blasnika nasledniki,
Univerzitetna tiskarna in litografija). - 126 str. ; 23 cm
641.1/.5 (035)
COBISS-ID 71858176

196

3. 2. 2 Vrste publikacije

a) Letne publikacije:

- DIRECTORIUM** liturgicum ecclesiae cathedralis necnon dioecesis Labacensis :
ad annum domini MCMXLIII / Gregorii. - Labaci : [s. n.], 1942 ([Ljubljana] :
Literis typographiae popularis). - 222 str. ; 20 cm.
262.3(047.1)(497.4 Ljubljana) 197
- DRUŽINSKA** pratika za navadno leto 1943. - Ljubljana : A. Pelc, 1942
(Ljubljana : Katoliška tiskarna). - 80 str. : ilustr ; 14 cm
059.2:244 198
- DUHOVNI** koledarček : 1943 - XXI-XXII / priredil Anton Luskar. - Rakovnik
: [Salezijanski inspektorat], 1942 (Rakovnik : Salezijanska tiskarna). - 32
str. ; 14 cm. - (Knjižice : časopis za duhovno probudo in prosveto ; št.
215/16)
050.9:244 199
- GOSPODINJSKI** koledar 1943. - V Ljubljani : Knjigarna Tiskovne zadruga,
1942 (Ljubljana : Narodna tiskarna). - 128 str. : ilustr ; 18 cm
64(059) 200
- GOSPODINJSKI** koledarček 1943. - V Ljubljani : Knjigarna Tiskovne zadruga,
1942 (Ljubljana : Narodna tiskarna). - 48 str. : ilustr ; 18 cm
64(059) 201
- KLAVERJEV** misijonski koledar za leto Gospodovo 1943. - Ljubljana : Družba
sv. Petra Klaverja, 1942. - 64 str. : ilustr. ; 19 cm
050.92:2 202
- KOLEDAR** Družbe sv. Mohorja za navadano leto 1943. - Ljubljana : Družba
sv. Mohorja, 1942 (Ljubljana : Zadruga tiskarna). - 104 str. : ilustr. ; 24 cm.
050.9 203

LJUBLJANSKA borza za blago in vrednote

Relazione della Borsa merci e valori di Lubiana sulla gestione 1941 - XIX = Poročilo Ljubljanske borze za blago in vrednote o poslovanju v letu 1941-XIX. - [Ljubljana : Ljubljanska borza za blago in vrednote], 1942 (Ljubljana : Merkur). - 35 str. ; 31 cm
Besedilo vzp. v it. in slv. - Ovojni naslov: Borsa di lubiana = Ljubljanska borza 1941 - XIX
336.76(497.4 Ljubljana)"1941"

204

MISIJONSKI koledar 1943 / ureja Vladislav Lenček. - V Ljubljani : Društvo katoliških misijonarjev, 1942 (Ljubljana : Ljudska tiskarna). - 96 str. : ilustr. ; 25 cm
050.92(497.4)

205

SLOVENČEV koledar 1943 : koledar "Slovenca", "Slovenskega doma", "Domoljuba", "Bogoljuba" / uredili Tine Debeljak ...[et al.]. - V Ljubljani : Konzorcij Slovenca, Slovenskega doma, Domoljuba in Bogoljuba, 1942. - 208 str. : ilustr. ; 31 cm. - (Slovenčeva knjižnica ; letn. 1, št. 7a)
059.2

206

TRGOVSKI koledar za navadno leto 1943 / uredil Franc Zelenik. - V Ljubljani : Trgovsko društvo Merkur, 1942 (Ljubljana : Merkur). - 32 str. : ilustr. ; 24 cm
050.92(497.4):339

207

VELIKA pratika za navadno leto 1943, ki ima 365 dni. - Ljubljana : Jožefa Blasnika nasl., 1942 (Ljubljana : J. Blasnika masl., Univerzitetna tiskarna). - 160 str. : ilustr. ; 24 cm
050.92(497.4)

208

VODNIKOVA pratika 1943 XXI/XXII. - V Ljubljani : Vodnikova družba, 1942 (Ljubljana : Učiteljska tiskarna). - 111 str. : ilustr. ; 24 cm
050.92(497.4)

209

ŽEPNI koledarček 1943. - V Ljubljani : Ljudska tiskarna, 1942. - 64 str. : ilustr. ; 15 cm
050.92(497.4)

210

b) Zborniki:

RAZPRAVE : matematično prirodoslovni razred. Knj. 2. - Ljubljana : Akademija znanosti in umetnosti, 1942 (Ljubljana : Učiteljska tiskarna). - 501 str., [1] f. pril. ; 24 cm
5(08)

211

ZBORNİK za umetnostno zgodovino = Archives d'histoire de l'art / uredil France Stelè. - Ljubljana : Umetnostno zgodovinsko društvo, 1942 (Ljubljana : J. Blasnik nasl., Univerzitetna tiskarna). - 143 str. : ilustr. ; 27 cm. - (št. 18)
016:7.072(497.4)
014.3:7.072(497.4)(058)

212

ZBORNİK znanstvenih razprav 1942. - V Ljubljani : Juridična fakulteta, 1942 (Ljubljana : Slovenija). - 368 str. ; 24 cm. - (št. 18)
34(497.4)(082)

213

c) Šolska poročila:

GLASBENA akademija (Ljubljana)

Izvestje za šolsko leto 1941-42 / izdal in založil rektorat Glasbene akademije. - V Ljubljani : Rektorat glasbene akademije, 1942 (Ljubljana : Makso Hrovatin). - 40 str. : tabele ; 25 cm
781.2(047.1)

214

3. 2. 3 Slovenske knjige, ki so izšle v Italiji:

ITALIJA. Zakoni itd.

Delovna ustava / Ministero delle corporazioni. - Roma : La libreria dello Stato, 1942 (Roma : Istituto poligrafico dello stato). - 62 str. ; 23 cm

331.3(450)"1922/1943":329.18

COBISS-ID 71670272

215

MORI, Assunto

Zemljepis Italije in njenih kolonij / Assunto Mori ; <prevod je bil izvršen pod okriljem Instituta za italijansko kulturo v Ljubljani>. - Slov. izd. - Torino <etc.> : G. B. Paravia & C., 1942. - 219 str. : ilustr. ; 23 cm

914.1/9(450)

37(075.3):914.1/9-Ital.

COBISS-ID 28539905

216

STEINER, Giuseppe

Fašistična kultura : kratek pregled o fašističnem delu in doktrini / Giuseppe Steiner. - Slovenska izd. - Torino <etc.> : G. B. Paravia & C., 1942 (v Ljubljani : Ljudska tiskarna). - 84 str. : priloge ; 22 cm

321.64:008

COBISS-ID 4631885

217

VISINTIN, Luigi

Zemljepisni atlas za ljudske šole [Kartografsko gradivo] / Luigi Visintin. - Slovenska izd. - [Različna merila]. - Novara : Istituto geografico de Agostini, 1942. - 20 str. : barv. ; 20 cm

912.44(100)(075.2)

COBISS-ID 71264768

218

VOUK, Ivan

Parliamo Sloveno : manuale di conversazione / Ivan Vouk. - Milano : Lingue estere, 1942. - 207 str. ; 19 cm

811.163.6(075.4)

COBISS-ID 73610496

219

3. 2. 4 Imensko kazalo:

- Ahačič, Konči 1
 Ambrožič, France 2
 Anžič, Anton 49, 115
- Baraga, Friderik 148
 Baraga, Srečko 3
 Baumgarten, Oton 4
 Beranek, Jože 128
 Biggers, Earl Derr 5
 Borko, Božidar 68
 Bradač, Fran 6
 Budak, Mile 7
 Budal, Andrej 121
- Cajnkar, Stanko 8
 Chrysostomus, Ioannes 9
 Claes, Ernest 10
- Čadež, Marjan 12
 Čampa, Ivan 48
 Černe, Vladimir 13
- Debeljak, Tine 53, 79, 97, 137, 206
 Deržaj, Edo 14
 Dickens, Charles 15
 Dutil, Abbe 18, 19
- Fajdiga, Vilko 22, 23, 127
 Fakin, Anton 24
 Farkaš, Andrej 25, 41, 125
 Ferguson, John 26
 Filipič, Janez 27, 28
 Finžgar, Fran Saleški 17
 Finžgar, Franc Saleški 29, 30
 Flere, Pavel 31
 Flere, Pavle glej Flere, Pavel
 Fol, Nikolaj 32
- Gajšek, Vlado 160
 Gaspari, Anton 33
 Gaspari, Maksim 31
 Gaspari, Oton (st.) 33
 Gaspari, Tone glej Gaspari, Anton
 Gerely, Jolan Jolanda 34
 Glavan, Tone 168
 Glinšek, Franc 36
 Glonar, Joža 150
 Gnidovec, Franc 37
 Golar, Cvetko 38, 190
 Gorše, France 39, 52
- Graef, Richard 41
 Grafenauer, Ivan 42, 43, 157
 Grivec, Franc 44, 45
 Grossi, Tommaso 46
 Gulbranssen, Trygve 47
 Gunde, Marija 34
- Haggard, Henry Rider 48, 49
 Homerus 50
 Hribar, Ivan 137
 Hubad, Matej 51
- Jagodic, Jože 195
 Jakac, Božidar 38
 Jalen, Janez 52, 53
 Javornik, Mirko 15, 95, 98
 Jellinek, Gustav 48, 70, 117
 Johannot, Tony 121
 Juvan, Ciril 54
- Kač, Janko 55, 56
 Kallas, Aino 58
 Kampuš, Rafael 124
 Kasal, Miroslav 60
 Kempčan, Tomaž glej Kempen, Thomas von
 Kempen, Thomas von 61
 Kessler, Jože 5
 Knific, Franc 62, 63, 64, 65, 66, 67
 Knittel, John 68
 Koblar, France 149
 Kociper, Stanko 69
 Koder, Ivan 110
 Komidar, Vladimir 88
 Konstantinov, Aleko Ivanicov 70
 Koren, Meta glej Koren-Sever, Meta
 Koren-Sever, Meta 47
 Koritnik, Griša 26
 Korosmezey, C... 10
 Korošec, Viktor 71
 Kos, Franc 72
 Kos, Stanislaus glej Kos, Stanislav
 Kos, Stanislav 73
 Kotnik, Fran 74
 Kovačič, Peter 75
 Kraljič, Stane 123
 Kravina, Luka 77
 Kremžar, V... 94
 Krištof, Franc 78
 Krivec, Jože 79
 Krizostom Janez glej Chrysostomus, Ioannes

- Kruno (fra) glej Pandžić, Vladimir
 Kunčič, Mirko 80
 Kunstelj, France 81
 Kuret, Miklavž glej Kuret, Niko
 Kuret, Niko 82, 187
- L. P. 119
 Lah, Ivan 83
 Lah, Ivo 84
 Lajovic, Anton 85
 Langerholz, Janez 86, 87
 Leadbeater, Charles Webster 88
 Lenček, Vladislav 205
 Leskov, Nikolaj Semenovič 90
 Levstik, Vladimir 143
 Likovič, Joža 91
 Ljeskov, Nikolaj Semjonovič glej Leskov,
 Nikolaj Semenovič
 Lovrenčič, Joža 46, 94, 122
 Lukman, Fran Ksaver 9
 Luskar, Anton 199
- Majocchi, Andrea 95
 Mal, Josip 96
 Maleš, Miha 39
 Malešič, Matija 97
 Martinez Zuviria, Gustavo a 98
 Merhar, Alojzij 99
 Mihelič, France 79
 Mihelič, Mira 100
 Mirk, Vasilij 101
 Moder, Janko 117
 Mole, Vojeslav 103
 Monsabre, Louis Jacques 105
 Mori, Assunto 217
- Muck, Oton 106
 Murko, Vladimir 107
- Nahtigal, Rajko 21
 Nicotera, Alessandro 110
- Odar, Alojzij 111, 112, 113
 Ogrin, Ludvik 10
 Omerza, Franc Pavlanski 9
 Oražem, Janez 2, 114
 Orczy (baronica) glej Orczy, Emmuska
 (Baroness)
 Orczy, Emmuska (Baroness) 115
 Orel, Boris 116
- Ossendowski, Ferdinand Antoni glej
 Ossendowski, Ferdynand Antoni
 Ossendowski, Ferdynand Antoni 117
- Pandžić, Vladimir 118
 Pavel Novak glej Šlebinger, Janko
 Pavlin, Jernej 2
 Pečjak, Gregorij 120
 Pellico, Silvio 121
 Perri, Francesco 122
 Petrišič, Avgust 140
 Pini, Giorgio 123
 Pini, Jurij glej Pini, Giorgio
 Pipan, Lev 124
 Pius (papež XII) 125
 Plestenjak, Jan 126
 Plevel, Magdalena M. 147
 Podrekar, France 80
 Pogačnik, Jože 127
 Polec, Janko 130, 131
 Potočnik, Ciril 133
 Preobraženski, Nikolaj 90
 Primož, Ivan 135
 Prunk, Ksenija 138
 Puc, Mira glej Mihelič, Mira
 Puškin, Aleksander glej Puškin, Aleksandr
 Sergeevič
 Puškin, Aleksandr Sergeevič 137
- Rehar, Radivoj 138
 Remec, Bara 137
 Remec, Marija 139, 139a
 Rohmer, Sax 140
 Romih, Ivan 140
 Rotman, Gerard Theodor 141, 142, 143
 Rouquette, Louis-Frederic 144
 Rudan, Radislav glej Rehar, Radivoj
- Sajovic, Evgen 53
 Sajovic, Rudolf 145
 Salvaneschi, Nino 146
 Sardenko, Silvin glej Merhar, Alojzij
 Schmid, Max 147
 Sečnik, Josip 148
 Sever, Meta Koren- glej Koren-Sever, Meta
 Shakespeare, William 149
 Sienkiewicz, Henryk 150
 Silva, Pietro 151
 Skulj, Andrej 152
 Soklič, Anton 163
 Sovre, Anton 50

- Spektorski, Evgen 164
Spektorskij, Evgenij glej Spektorski, Evgen
Steiner, Giuseppe 218
Stelè, France 158, 212
Stopar, Bogomir 58, 146
Stopar, Franc 144
Svetelj, Blaž 167
Swift, Jonathan 168
Tomažič, Jože 128
Tomc, Matija 177
Tomec, Ernest 178
Tomšič, Ivan 179
Trdina, Ivan 190
Trdina, Janez 3
Trdina, Silva 180
Trofenik, Rudolf 181
Turk, Josip 182
Turnšek, Metod 183, 186
Ušeničnik, Aleš 61
Vahen, Damjan 185
Visintin, Luigi 218
Vodopivec, Janez 188
Volpe, Gioacchino 189
Vouk, Ivan 219
Vrečar, Ivan 191, 192
Vrtovec, Venčeslav M. 193
Wast, Hugo glej Martinez Zuviria, Gustavo a
Weiser, Franc 194
Zamjen, Srečko 195
Zelenik, Franc 207
Zupančič, Miljutin 20
Žun, Živan 70
Župančič, Oton 149
Žužek, Adelinda 196

- Spektorski, Evgen 164
Spektorskij, Evgenij glej Spektorski, Evgen
Steiner, Giuseppe 218
Stelè, France 158, 212
Stopar, Bogomir 58, 146
Stopar, Franc 144
Svetelj, Blaž 167
Swift, Jonathan 168
Tomažič, Jože 128
Tomc, Matija 177
Tomec, Ernest 178
Tomšič, Ivan 179
Trdina, Ivan 190
Trdina, Janez 3
Trdina, Silva 180
Trofenik, Rudolf 181
Turk, Josip 182
Turnšek, Metod 183, 186
Ušeničnik, Aleš 61
Vahen, Damjan 185
Visintin, Luigi 218
Vodopivec, Janez 188
Volpe, Gioacchino 189
Vouk, Ivan 219
Vrečar, Ivan 191, 192
Vrtovec, Venčeslav M. 193
Wast, Hugo glej Martinez Zuviria, Gustavo a
Weiser, Franc 194
Zamjen, Srečko 195
Zelenik, Franc 207
Zupancič, Miljutin 20
Žun, Živan 70
Župancič, Oton 149
Žužek, Adelinda 196

3. 2. 5 Naslovno kazalo:

- Ascetika 133
 Bahčisarajski vodomet 137
 Baj Ganjo 70
 Baragova nedelja in devetdnevnic 148
 Bel madgalti 71
 Beli Zamorček 1
 Blagoslov zelišč na Kres in čar Kresnic 74
 Bobri 52
 Bog pomagaj 86

 Caprice za veliki orkester 85
 Carta del pavoro 119
 Carta della scuola 119
 Cerkev - telo Kristusovo 44
 Cerkveno pravo 111
 Chopin 146
 Concorsi federali di educazione fisica
 per alunni ed alunni dell' ordine
 popolare medio e superiore 11
 Concorso di educazione fisica per alunni ed
 alunne delle scuole medie e civiche 11
 Concorso di educazione fisica per alunni ed
 alunne delle scuole popolari 11

 Čarodejni obred in mit nakolenčiča ter
 bosmana v slovenskih ženitovanjskih
 običajih 116
 Črtice 29

 Da, Oče! 41
 Daj mi svoje srce 34
 De auctore expositionis verae fidei S.
 Constantino Cyrillo adscriptae (napisanie
 o pravei vere) 73
 Dekle z biseri 48
 Delovna ustava 216
 Delovni koledar za vrt in sadovnjak 152
 Deteljica in druge novele 30
 Dijaštvo in misijoni 16
 Directorium liturgicum ecclesiae cathedralis
 necnon dioecesis Labacensis 197
 Dom med goricami 79
 Domača kuha 139
 Dorritova najmlajša 15
 Dr. Metod Dolenc 130
 Dr. Rado Kušej 131
 Družba z omejeno zavezo po ital.
 državljskem zakoniku in po jsl.
 trgovinskem zakonu 172

 Družina v ledeni dobi 49
 Družinska knjižica 17
 Družinska pratika za navadno leto 1943 198
 Duhovni koledarček 199
 Duše - žrtve presvetega Srca Jezusovega 147
 Džiu-džitsu 4

 El Hakim 68
 Elenco delle strade, vie e piazze di Lubiana,
 degli uffici statali, pubblici, ecc. 20
 Enoten in splošen postopek za
 dimenzioniranje železobetonskih prerezov 54
 Esposizione d'arte dello scultore F. Gorše e
 del pittore M. Maleš nel padiglione Jakopič
 dal 31 maggio al 21 giugno 1942-XX 39
 Euchologium sinaiticum 21

 Fantom 62
 Fašistična kultura 217
 Fatima 195

 La gioventu italiāna del littorio 35
 Goričanec 69
 Gospodarska reja koz 78
 Gospodarska reja kuncev 40
 Gospodinjski koledar 1943 200
 Gospodinjski koledarček 1943 201
 Gulliverjeva potovanja 168

 Harmonija 171
 Hi konjiček 14
 Hranoslovje 196

 Iliada 50
 In večno šume gozdovi 47
 Istruzioni per l'applicazione delle norme
 anagrafiche 92
 Italijansko trgovinsko pravo 173
 Iz tistih dni 193
 Izvestje za šolsko leto 1941-42 214

 Japonski zgled 163

 Kaj naj kuham danes 57
 Karmelski škapulir 59
 Kipar: F. Gorše 39
 Kirurgovo življenje 95
 Klaverjev misijonski koledar za leto
 Gospodovo 1943 202
 Kleriki 112

- Knez Marko 46
 Koledar Družbe sv. Mohorja za navadano leto 1943 203
 Komedije 33
 Kralj Debeluh in sinko Debelinko 141
 Kratka zgodovina in zemljepis kraljevine Italije 76
 Kristus kralj 191
 Križev pot 177
 Krščanstvo in cerkev pri Nikolaju Berdjajevem 188
- Lepa naša domovina 89
 Leta, mlada leta 63
 Libro italiano 180
 Likvidacija socialno - zavarovalnih ustanov bivše kraljevine Jugoslavije 83
 Ljubezen, ki rešuje 115
 Ljubljana 185
 Ljudje, živali in bogovi 117
 Luč z gora 194
- Maščevanje svete reke 58
 Materina roka 64
 Matija Jama 169
 Med pritlikavci in velikani 168
 Misijonske misli za tridnevnicu pred misijonsko nedeljo 102
 Misijonski koledar 1943 205
 Mlada Vesna 138
 Mladina poje 135
 Mlinar Bogataj 126
 Moje ječe 121
 Molitve pri kongregacijskih shodih 104
 Moralni čudeži in njihova kriteriološka vrednost 22
 Mussolini 123
- Na novinah 55, 56
 Najnujnejše znanje o sodobnem kuhanju 108
 Najvažnejši predpisi o prehrani v Ljubljanski pokrajini 93
 Naša gospa presvetega srca 170
 Naša pesem v Podravju 101
 Naša prva knjiga 31
 Naše orožje 27
 Nauk apostolskih del o cerkvi 114
 Nazori velikih prerokov o pridobivanju in uporabljanju imetja 75
 Nebeška lestvica 80
 Nekaj pojmov o redovnih vajah in imenoslovju 109
 Nemščina brez učitelja 174, 175
 Nesmrtni Golovan 90
- Neznani učenec 122
 Njeno ime 81
 Nouvelles ecclesiastiques in naši janzenisti 36
- O kaznovanju kolektivnih (zbiralnih deliktov) po našem kazenskem zakoniku 77
 Odpri srce, odpri roke --- 28
 Ognjišče 7
 Orario delle prove del Concorso di educazione fisica per le scuole dell' ordine elementare, medio e superiore 11
 Organizatorna teorija 178
 Osnove ustoličevanja Karantanskega kneza 96
 Ovčar Marko 53
- Paganini 146
 Papež Pij XII za mir in pravičen red 125
 Parliamo Sloveno 219
 Pavliha 82
 Pianta della citta di Lubiana 20
 Pisma o trpljenju 23
 Pisma vdovi Olimpiji 9
 Pismi papežu Inocentiju 9
 Pohorske pravljice, 128
 Pokojni župnik Kampens 10
 Posvetitev družin presvetemu srcu Jezusovemu 132
 Pot k bogu 120
 Praktična statika 60
 Praktični nasveti za zaščito polja pred požarom 134
 Prakulturne bajke pri Slovencih 42
 Pravila Pokrajinske zveze svobodnih poklicev in umetnikov Ljubljanske 129
 Pravilna in praktična kunčnica 124
 Pravosodstvo, mednarodna pristojnost, podsodnost 145
 Premišljevanja ob sv. rožnem vencu 105
 Prerok vseh prerokov 87
 Prigode nagajivega Bobija 142
 Princeska Zvezdana 143
 Pripomoček k tekočim računom 13
 Prirodopis živalstva in rastlinstva za drugi razred meščanskih šol 24
 Problem istine u filozofiji Martina Heideggera 118
 Programmi di educazione fisica per scuole elementare e medie 136
 Prva poglavja Geneze v primerjavi s klinopisno in hieroglifsko literaturo 25
 Prvotna Charta caritatis 182
- Quo vadis? 150

Rafael 65	Teorija in empirija 164
Razgovori 8	Tiha voda 100
Razprave 212	Tolažnica 99
Razvoj krstnega obreda v prvi Cerkvi 183	Tomaža Kempčana hoja za Kristusom 61
Relazione della Borsa merci e valori di Lubiana sulla gestione 1941 - XIX 204	Tonca iz lonca 94
Riževa jedila 139a	Tradicionalne črte zgodnjebizantinske umetnosti in njena izvirnost 103
Rožni venec blažene Device Marije 192	Trgovski koledar za navadno leto 1943 207
Samostansko življenje 176	Tvoja maša in tvoje življenje 18, 19
Sanje 88	Upaj - zaupaj! 66
Skrivnost dr. Fu-Mančuja 140	Uspeh z umetnimi gnojili 106
Slepec 26	V tihi uri preberi 184
Slikar: Miha Maleš 39	V zelenem polju roža 97
Slovar tujk 6	Več srca 67
Slovenčev koledar 1943 207	Veliki beli molk 144
Slovenska bratovščina sv. Hieronima iz leta 1452 v Udinah 84	Veliki teden 186
Slovenska čitanka za četrti razred srednjih in sorodnih šol 153	Velika pratika za navadno leto 1943, ki ima 365 dni 208
Slovenska čitanka za drugi razred srednjih in sorodnih šol 154	Veljavne določbe nove uredbe o državnem računovodstvu 107
Slovenska čitanka za prvi razred srednjih in sorodnih šol 155	Verouk 2, 127
Slovenska čitanka za tretji razred srednjih in sorodnih šol 156	Veseli svatje 38
Slovenska kmetška skrinja 72	Veselja dom 187 ^f
Slovenska moderna umetnost 159	Vihar 149
Slovenska slovstvena čitanka za višje razrede srednjih in sorodnih šol 157	Vodnikova pratika 1943 XXI/XXII 210
Slovenska stenografija za strokovne, srednje in meščanske šole, trgovske tečaje in samouke 167	Vojno in nevtralnostno pravo 179
Slovenske narodne pesmi za mešan zbor 51	Voščila dragim srcem 190
Slovenski lesorez 158	Vpliv sv. Gregorija Nazianškega na sv. Cirila in Metodija ter na njuni Žitji 37
Slovensko berilo 160	Vpliv turbulence na postanek in razvoj inverzij ter na razvoj ničstopinjskih izometrij 12
Slovensko-italijanski in italijansko slovenski slovar 161	Vzročna in pravna zavest 181
Službena leta Janeza Trdine 3	Začarani romar 90
Socialno zavarovanje in socialno skrbstvo v Italiji 162	Zarja stare slovenske književnosti 45
Sporočilo iz Fatime 165	Zemljepis Italije in njenih kolonij 217
Statuto del P.N.F. 119	Zemljepisni atlas za ljudske šole 218
Svatba miške Miki 32	Zbornik za umetnostno zgodovino 212
Sveta maša in pesmi iz Večnega življenja 166	Zbornik znanstvenih razprav 1942 213
Svetega Janeza Krizostoma izbrani spisi 9	Zgodovina fašistovskega gibanja 189
Svetinje nad Barjem 91	Zgodovina in ustanove fašizma 110
Šest knjig o duhovništvu 9	Zgodovina najnovejše dobe za srednje in sorodne šole 151
"Ta stara velikonočna pejssem" in še kaj 43	Zlato večnega Juda 98
Temelji organizacij 113	Žametne copate 5
	Žepni koledarček 1943 211

3. 2. 6 Kazalo založnikov

A. Pelc:

Družinska pratika za navadno leto 1943 198

A. Turk:

Slovensko-italijanski in italijansko slovenski slovar 161

Akademija znanosti in umetnosti:

Euchologium sinaiticum 21

Turk, Josip. Prvotna Charta caritatis 182

Razprave 211

Alto commissariato della Provincia di Lubiana:

Ljubljanska pokrajina. Istruzioni per l'applicazione delle norme anagrafiche 92

Bibliofilska založba:

Slovenski lesorez 158

Bogoslovna akademija:

Fajdiga, Vilko. Moralni čudeži in njihova kriteriološka vrednost 22

Bogoslovni vestnik:

Glinšek, Franc. Nouvelles ecclesiastiques in naši janzenisti 36

Grivec, Franc. Cerkev - telo Kristusovo 44

Cappelli:

Pini, Giorgio. Mussolini 123

Društvo katoliških misijonarjev

Misijonski koledar 1943 205

Društvo pravnik:

Kravina, Luka. O kaznovanju kolektivnih (zbiralnih deliktov) po našem kazenskem zakoniku 77

Družba sv. Petra Klaverja:

Klaverjev misijonski koledar za leto Gospodovo 1943 202

Družba sv. Mohorja:

- Družinska knjižica 17
 Fajdiga, Vilko. Pisma o trpljenju 23
 Homerus. Iliada 50
 Koledar Družbe sv. Mohorja za navadano leto 1943 203
 Plestenjak, Jan. Mlinar Bogataj 126
 Remec, Marija. Domača kuha 139
 Sienkiewicz, Henryk. Quo vadis? 150
 Slovensko berilo 160

Ente provinciale dell'alimentazione:

- Ljubljanska pokrajina. Najvažnejši predpisi o prehrani v Ljubljanski pokrajini 93

Federazione dei fasci di combattimento:

- Partito national fascista. Statuto del P.N.F. ; Carta del pavoro ; Carta della scuola 119

Frančiškanski samostan:

- V tihi uri preberi 184

Galerija Obersnel:

- Slovenski lik. Slovenska moderna umetnost 159

Gioventu italiana del littorio - Comando federale:

- Concorsi federali di educazione fisica per alunni ed alunni dell'ordine popolare medio e superiore 11
 Nekaj pojmov o redovnih vajah in imenoslovju 109
 Programmi di educazione fisica per scuole elementare e medie 136

Glasbena matica:

- Hubad, Matej. Slovenske narodne pesmi za mešan zbor 51
 Lajovic, Anton. Caprice za veliki orkester 85
 Mirk, Vasilij. Naša pesem v Podravju 101
 Tomc, Matija. Križev pot 177

Glasnik presvetega srca Jezusovega:

- Posvetitev družin presvetemu srcu Jezusovemu 132
 Vrtovec, Venčeslav M.. Iz tistih dni 193

Italijanska liktorska mladina - zvezno poveljstvo:

- Concorsi federali di educazione fisica per alunni ed alunni dell'ordine popolare medio e superiore 11
 Nekaj pojmov o redovnih vajah in imenoslovju 109
 Programmi di educazione fisica per scuole elementare e medie 136

Jakopičev paviljon:

Gorše, France. Kipar: F. Gorše 39

Jožefa Blasnika nasl.:

Velika pratika za navadno leto 1943, ki ima 365 dni 208

Juridična fakulteta:

Korošec, Viktor. Bel madgalti 71
 Murko, Vladimir. Veljavne določbe nove uredbe o državnem računovodstvu 107
 Polec, Janko. Dr. Metod Dolenc 130
 Polec, Janko. Dr. Rado Kušej 131
 Sajovic, Rudolf. Pravosodstvo, mednarodna pristojnost, podsodnost 145
 Spektorski, Evgen. Teorija in empirija 164
 Škerlj, Milan. Družba z omejeno zavezo po ital. državljskem zakoniku in po jsl. trgovinskem zakonu 172
 Zbornik znanstvenih razprav 1942 213

Kapucinski samostan:

Teraš, Mavricij. Samostansko življenje 176

Katchetsko društvo:

Ambrožič, France. Verouk 2
 Pogačnik, Jože. Verouk 127

Kmetijska zbornica:

Muck, Oton. Uspeh z umetnimi gnojili 106

Knjigarna Tiskovne zadruga:

Gospodinjski koledar 1943 200
 Gospodinjski koledarček 1943 201
 Kaj naj kuham danes 57
 Najnujnejše znanje o sodobnem kuhanju 108
 Rotman, Gerard Theodor. Kralj Debeluh in sinko Debelinko 141
 Rotman, Gerard Theodor. Prigode nagajivega Bobija 142
 Rotman, Gerard Theodor. Princeska Zvezdana 143
 Skulj, Andrej. Delovni koledar za vrt in sadovnjak 152
 Voščila dragim srcem 190

Konzorcij Slovenca:

Biggers, Earl Derr. Žametne copate 5
 Claes, Ernest. Pokojni župnik Kampens 10
 Ferguson, John. Slepec 26
 Grossi, Tommaso. Knez Marko 46

Haggard, Henry Rider. Dekle z biseri	48
Haggard, Henry Rider. Družina v ledeni dobi	49
Jalen, Janez. Bobri	52
Jalen, Janez. Ovčar Marko	53
Kallas, Aino. Maščevanje svete reke	58
Konstantinov, Aleko Ivanicov. Baj Ganjo	70
Krivec, Jože. Dom med goricami	79
Lah, Ivo. Slovenska bratovščina sv. Hieronima iz leta 1452 v Udinah	84
Leskov, Nikolaj Semenovič. Začarani romar ; Nesmrtni Golovan	90
Likovič, Joža. Svetinje nad Barjem	91
Lovrenčič, Joža. Tonca iz lonca	94
Malešič, Matija. V zelenem polju roža	97
Martinez Zuviria, Gustavo a. Zlato večnega Juda	98
Orczy, Emmuska. Ljubezen, ki rešuje	115
Ossendowski, Ferdynand Antoni. Ljudje, živali in bogovi	117
Pellico, Silvio. Moje ječe	121
Perri, Francesco. Neznani učenec	122
Pohorske pravljice	128
Rohmer, Sax. Skrivnost dr. Fu-Mančuja	140
Rouquette, Louis-Frederic. Veliki beli molk	144
Slovenčev koledar 1943	206
Veselja dom	187

Ljubljanska borza za blago in vrednote:

Ljubljanska borza za blago in vrednote. Relazione della Borsa merci e valori di Lubiana sulla gestione 1941 - XIX	204
---	-----

Ljudska knjigarna:

Bradač, Fran. Slovar tujk	6
Budak, Mile. Ognjišče	7
Chrysostomus, Ioannes. Svetega Janeza Krizostoma izbrani spisi	9
Dickens, Charles. Dorritova najmlajša	15
Dutil, L'Abbe. Tvoja maša in tvoje življenje	18, 19
Fakin, Anton. Prirodopis živalstva in rastlinstva za drugi razred meščanskih šol	24
Gaspari, Anton. Komedije	33
Gerely, Jolan Jolanda. Daj mi svoje srce	34
Gospodarska reja kuncev	40
Grivec, Franc. Zarja stare slovenske književnosti	45
Kempen, Thomas von. Tomaža Kempčana hoja za Kristusom	61
Kociper, Stanko. Goričanec	69
Krištof, Franc. Gospodarska reja koz	78
Kunčič, Mirko. Nebeška lestvica	80
Majocchi, Andrea. Kirurgovo življenje	95
Pečjak, Gregorij. Pot k bogu	120
Rehar, Radivoj. Mlada Vesna	138
Salvaneschi, Nino. Paganini ; Chopin	146
Svetelj, Blaž. Slovenska stenografija za strokovne, srednje in meščanske šole, trgovske tečaje in samouke	167
Swift, Jonathan. Med pritlikavci in velikani ; Gulliverjeva potovanja	168

- Šlebinger, Janko. Nemščina brez učitelja 174, 175
 Vrečar, Ivan. Rožni venec blažene Device Marije 192
 Weiser, Franc. Luč z gora 194

Ljudska tiskarna:

- Nicotera, Alessandro. Zgodovina in ustanove fašizma 110
 Primož, Ivan. Mladina poje 135
 Žepni koledarček 1943 210

Marijina kongregacija duhovnikov in bogoslovcev:

- Monsabre, Louis Jacques. Premišljevanja ob sv. rožnem vencu 105

Ministrstvo za notranje posle:

- Praktični nasveti za zaščito polja pred požarom 134

Mladinska založba:

- Ahačič, Konči. Beli Zamorček 1
 Kuret, Niko. Pavliha 82
 Zamjen, Srečko. Fatima 195

Narodna galerija:

- Šijanec, Fran. Matija Jama 169

Narodna tiskarna:

- Fol, Nikolaj. Svatba miške Miki 32
 Gulbrandsen, Trygve. In večno šume gozdovi 47
 Knittel, John. El Hakim 68
 Mihelič, Mira. Tiha voda 100

Naša knjiga - (založba Ljudska knjigarna):

- Budak, Mile. Ognjišče 7
 Dickens, Charles. Dorritova najmlajša 15
 Kociper, Stanko. Goričanec 69
 Salvaneschi, Nino. Paganini ; Chopin 146

Naši obrazi:

- Vahen, Damjan. Ljubljana 185

Nova strokovna založba:

- Černe, Vladimir. Pripomoček k tekočim računom 13

Nova založba:

- Cajnkari, Stanko. Razgovori 8
 Finžgar, Franc Saleški. Črtice 29
 Finžgar, Franc Saleški. Deteljica in druge novele 30
 Golar, Cvetko. Veseli svatje 38
 Tomšič, Ivan. Vojno in nevtralnostno pravo 179

Odbor za obhajanje devetih prvih petkov:

- Škerbec, Matija. Naša gospa presvetega srca 170

Partito national fascista:

- La gioventu italiana del littorio 35

Pika Polonica:

- Deržaj, Edo. Hi konjiček 14

Pokrajinska šolska založba:

- Kratka zgodovina in zemljepis kraljevine Italije 76
 Silva, Pietro. Zgodovina najnovejše dobe za srednje in sorodne šole 151
 Slovenska čitanka za četrti razred srednjih in sorodnih šol 153
 Slovenska čitanka za drugi razred srednjih in sorodnih šol 154
 Slovenska čitanka za prvi razred srednjih in sorodnih šol 155
 Slovenska čitanka za tretji razred srednjih in sorodnih šol 156
 Slovenska slovstvena čitanka za višje razrede srednjih in sorodnih šol 157
 Žužek, Adelinda. Hranoslovje 196

Pokrajinska zveza svobodnih poklicev in umetnikov Ljubljanske pokrajine:

- Pravila Pokrajinske zveze svobodnih poklicev in umetnikov Ljubljanske pokrajine 129

Rektorat glasbene akademije:

- Glasbena akademija. Izvestje za šolsko leto 1941-42 214

Satura:

- Riževa jedila 139a

s. n.:

- Baraga, Srečko. Službena leta Janeza Trdine 3
 Baumgarten, Oton. Džiu-džitsu 4
 Čadež, Marjan. Vpliv turbulence na postanek in razvoj inverzij ter na razvoj ničstopinjskih izometrij 12
 Farkaš, Andrej. Prva poglavja Geneze v primerjavi s klinopisno in hieroglifsko literaturo 25
 Gnidovec, Franc. Vpliv sv. Gregorija Nazianškega na sv. Cirila in Metodija ter na njuni Žitji 37
 Grafenauer, Ivan. Prakulturne bajke pri Slovencih 42

- Grafenauer, Ivan. "Ta stara velikonočna pejssem" in še kaj 43
 Kos, Franc. Slovenska kmetijska skrinja 72
 Kos, Stanislav. De auctore expositionis verae fidei S. Constantino Cyrillo adscriptae (napisane o pravei veri) 73
 Kotnik, Fran. Blagoslov zelišč na Kres in čar Kresnic 74
 Kovačič, Peter. Nazori velikih prerokov o pridobivanju in uporabljanju imetja 75
 Lah, Ivan. Likvidacija socialno - zavarovalnih ustanov bivše kraljevine Jugoslavije 83
 Leadbeater, Charles Webster. Sanje 88
 Mal, Josip. Osnove ustoličevanja Karantanskega kneza 96
 Misijonske misli za tridnevno pred misijonsko nedeljo 102
 Mole, Vojeslav. Tradicionalne črte zgodnjebizantinske umetnosti in njena izvirnost 103
 Molitve pri kongregacijskih shodih 104
 Odar, Alojzij. Kleriki 112
 Odar, Alojzij. Temelji organizacij 113
 Oražem, Janez. Nauk apostolskih del o cerkvi 114
 Orel, Boris. Čarodejni obred in mit nakolenčiča ter bosmana v slovenskih ženitovanjskih običajih 116
 Pandžić, Vladimir. Problem istine u filozofiji Martina Heideggera 118
 Socialno zavarovanje in socialno skrbstvo v Italiji 162
 Škerlj, Milan. Italijansko trgovinsko pravo 173
 Škerjanc, Lucijan Marija. Harmonija 171
 Trofenik, Rudolf. Vzročna in pravna zavest 181
 Volpe, Gioacchino. Zgodovina fašistovskega gibanja 189

S. F. C. M. :

- Dijaštvo in misijoni 16

Salezijanski inspektorat:

- Duhovni koledarček 199
 Filipič, Janez. Naše orožje 27
 Filipič, Janez. Odpri srce, odpri roke --- 28
 Graef, Richard. Da, Oče! 41
 Karmelski škapulir 59
 Knific, Franc. Fantom 62
 Knific, Franc. Leta, mlada leta 63
 Knific, Franc. Materina roka 64
 Knific, Franc. Rafael 65
 Knific, Franc. Upaj - zaupaj! 66
 Knific, Franc. Več srca 67
 Kunstelj, France. Njeno ime 81
 Langerholz, Janez. Bog pomagaj 86
 Langerholz, Janez. Prerok vseh prerokov 87
 Pius. Papež Pij XII za mir in pravičen red 125
 Sečnik, Josip. Baragova nedelja in devetdnevica 148
 Soklič, Anton. Japonski zgled 163
 Veliki teden 186

Samozaložba:

- Juvan, Ciril. Enoten in splošen postopek za dimenzioniranje železobetonskih prerezo 54
 Kač, Janko. Na novinah 55

- Mirk, Vasilij. Naša pesem v Podravju 101
 Odar, Alojzij. Cerkevno pravo 111
 Vodopivec, Janez. Krščanstvo in cerkev pri Nikolaju Berdjajevem 188

Slovenska Matica:

- Shakespeare, William. Vihar 149

Splošna gospodarska zadruga železnižarjev Ljubljanske pokrajine:

- Pipan, Lev. Pravilna in praktična kunčnica 124

Škofijski odbor za pobožnost prvih sobot v mesecu:

- Sporočilo iz Fatime 165

Škofijski ordinariat:

- Directorium liturgicum ecclesiae cathedralis necnon dioecesis Labacensis 197
 Potočnik, Ciril. Ascetika 133
 Sveta maša in pesmi iz Večnega življenja 166
 Vrečar, Ivan. Kristus kraljuj 190

Teološka fakulteta:

- Turnšek, Metod. Razvoj krstnega obreda v prvi Cerkvi 183

Tiskovni sklad umetnosti:

- Slovenski lesorez 158

Trgovsko društvo Merkur:

- Trgovski koledar za navadno leto 1943 207

Učiteljska tiskarna:

- Flere, Pavel. Naša prva knjiga 31
 Lepa naša domovina 89
 Trdina, Silva. Libro italiano 180

Umetniško društvo Slovenski lik:

- Slovenski lik. Slovenska moderna umetnost 159

Univerza v Ljubljani:

- Kasal, Miroslav. Praktična statika 60

Uprava "Načrta mesta Ljubljana":

Elenco delle strade, vie e piazze di Lubiana, degli uffici statali, pubblici, ecc. 20

Uršulinski provincialat:

Schmid, Max. Duše - žrtve presvetega Srca Jezusovega 147

Umetnostno zgodovinsko društvo:

Zbornik za umetnostno zgodovino 212

V. Remec:

Puškin, Aleksandr Sergeevič. Bahčisarajski vodomet 137

Visoki komisariat Ljubljanske pokrajine:

Ljubljanska pokrajina. Istruzioni per l'applicazione delle norme anagrafiche 92

Vodnikova družba:

Kač, Janko. Na novinah 55, 56

Vodnikova pratika 1943 XXI/XXII 209

Znamenje:

Merhar, Alojzij. Tolažnica 99

Zveza katoliških dijakov:

Tomec, Ernest. Organizatorna teorija 178

3. 2. 7 Italijanske založbe, ki so prodajale knjige v Ljubljanski pokrajini:

G. B. Paravia & C.:

- Mori, Assunto. Zemljepis Italije in njenih kolonij 216
Steiner, Giuseppe. Fašistična kultura 217

Istituto geografico de Agostini:

- Visintin, Luigi. Zemljepisni atlas za ljudske šole 218

La libreria dello Stato:

- Italija. Delovna ustava 215

Lingue estere:

- Vouk, Ivan. Parliamo Sloveno 219

3. 2. 8 Seznam knjižnih zbirk iz leta 1942

	Zbirka	št. knjig:	Založba:
1.	Bogoslovna akademija v Ljubljani	2	Katoliško tiskovno društvo
2.	Cerkvenih očetov izbrana dela	1	Družba sv. Mohorja
3.	Cvetje iz domačih in tujih logov	1	Družba sv. Mohorja
4.	Dela	1	Akademija znanosti in umetnosti
5.	Dobra knjiga	3	Narodna tiskarna
6.	Glasnikova knjižica	1	Glasnik
7.	Knjižice	15	Salezijanski inspektorat
8.	Mohorjeva knjižnica	1	Družba sv. Mohorja
9.	Naša knjiga	5	Ljudska knjigarna
10.	Naša pot	1	(s. n.)
11.	Polica za male	3	Knjigarna Tiskovne zadruga
12.	Poučni spisi kmetijske zbornice	1	Kmetijska zbornica
13.	Slovenčeva knjižnica	24	Konzorcij Slovenca
14.	Slovenske večernice	1	Družba sv. Mohorja
15.	Studenci žive vode	1	Družba sv. Mohorja
16.	Vezana beseda	1	Slovenska matica
17.	Vrtčeva knjižnica	1	Ljudska tiskarna

IV. ZAKLJUČEK

Sklep

V nalogi sem skušal opisati knjižno produkcijo leta 1942 ter ob tem predstaviti in pojasniti razmere, ki so tak razvoj pogojevale. Ugotovim lahko, da čeprav začetek druge svetovne vojne v slovenskem založništvu ni predstavljal tako drastične cezure kot sprememba razmer po njenem koncu, je kljub temu pomenil konec razcveta založništva, ki se je začel med vojnama in ki so ga najbolj tipično označevali t.i. "novi tokovi" v slovenskem založništvu. Večji del založb je sicer nadaljeval z delom tudi v času vojne, zaustavljen pa je bil napredek, ki je bil značilen za polet založništva v tridesetih letih. Slovensko založništvo ni nazadovalo toliko v kvantitativni ravni kot v svoji kvalitetni ponudbi. Založbe so namreč, z redkimi izjemami, prevzele obrtniški način proizvodnje knjige, saj jim je pomembnejše od seznanja bralcev s sodobnimi ali klasičnimi tokovi človeške miselnosti postalo pomembnejše, da je knjiga izšla na določen dan, čimvečkrat v letu. Delno opravičilo lahko iščemo v vojni in širših političnih razmerah, ki so založnike omejevale pri svobodnem sestavljanju založniških programov, vendar nam obstoj in izid nekaterih bibliofilskih tiskov dokazuje, da tak način izdajanja knjig vendarle ni bil edini možen. Ob rednem založništvu se je v Ljubljani razvilo tudi vzporedno ilegalno založništvo, ki je bilo večidel narodnobuditeljske oziroma propagandne narave. Njegove publikacije so v glavnem krajši periodični tiski, svoj vrh pa dosežejo leta 1942 z izdajami Borovih pesmi in Slovenskim zbornikom 1942, ki skuša prikazati vso pestrost in zaledje partizanskega delovanja. Vendar njegova dejavnost ne vpliva kaj dosti na "uradno" založništvo v Ljubljanski pokrajini, saj mu zaradi svoje tajnosti sploh ni konkurenčno, pokriva pa tudi drug segment uporabnikov.

Enkratnost naših razmer izvira tudi iz majhnosti knjižnega trga. Problem že tako majhnega trga je med leti 1941 in 1943 še dodatno stopnjevala delitev slovenskega ozemlja med različne države. Medtem ko je bila po svetu že od dvajsetih let na pohodu cenena broširana knjiga v ogromnih nakladah, si slovenski založniki in knjigotržci tega niso mogli privoščiti niti v sanjah. Največjo naklado knjig je tik pred vojno dosegala celjska Mohorjeva družba z okoli 40.000 člani in prav toliko naročniki njihove redne zbirke. Po okupaciji slovenskega ozemlja pa je število članov, s tem pa tudi naklada posameznih knjig, padla na četrtno predvojne. Vendar je bila tudi naklada okoli 10.000 izvodov med vojno zgolj izjemna. Z naklado 6.000 izvodov so se ji približale še Salezijanske knjižnice, ki so jih prodajali po eno liro in ki so dejansko izhajale kot nek časopis za duhovno prosveto.¹⁰¹ Visoko naklado so verjetno lahko dosegale še cenene knjige iz Slovenčeve knjižnice, vendar je to zaradi pomanjkanja podatkov zgolj ugibanje. Podobno tudi sklepam, da je velika večina knjig leta 1942 izšla v nakladi med 500 in 1000 izvodi. To mejo so lahko prešle le založbe z dobro organiziranimi in večidel razprodanimi zbirkami, pa še te so izdajale nove knjige v zelo omejeni nakladi, kar so zelo prostodušno priznali v sporočilu bralcem: "*Vsi romani DK se namreč tiskajo le v omejeni nakladi, ki je v skladu s številom naročnikov, ker nam je le na tak način omogočena izredno nizka cena, po kateri se knjige oddajajo naročnikom DK*".¹⁰²

¹⁰¹ Od tega so jih 4.000 prejeli naročniki, 2.000 pa so jih razposlali po župnijah. ARS Tiskovni urad = Ufficio Stampa: fasc. 17/IV.

¹⁰² Jutro 12. XII. 1942, št. 285, str. 4

Prodajo knjige je delno ovirala tudi vojna druginja, saj so si nakup knjig lahko privoščili le redno zaposleni, ki se niso dnevno ubadali s problemi preživetja. Verjetno moramo povprečnega kupca knjige med vojno iščemo predvsem med naročniki na kak tedanji dnevnik ali tednik, ki je izhajal v Ljubljani. Ob tradicionalnih šolnikih in duhovščini, ga moremo videti še v uradniškem Ljubljančanu, ki je imel po možnosti zaposleno tudi ženo ali morda še v kakšnem meščanu Novega mesta, Kočevja ali Črnomlja. Kolikšen je bil pretok knjig v druga s Slovenci poseljena območja ni znano, vendar domnevam, da je zaradi nasilnega in sistematičnega nemškega uničevanja ostankov slovenstva lahko bil zgolj izjemen in vezan na zasebno pobudo, nikakor pa ne kot del redne knjigotrške dejavnosti. Kljub temu lahko najdemo vrsto dokazov, da nižja cena knjige le ni bila zmeraj odločilni faktor pri odločitvi za nakup knjige. Cene knjig so presenetljivo precej različne. Tudi če ne upoštevamo najdražjih, kot sta bili na primer bibliofilska izdaja Plečnikove Architecture Perennis (400 lir) ali Steletov pregled sodobne likovne umetnosti Slovenski lesorez (350 lir) niti knjižic, ki so bile na prodaj po liro, lahko ugotovimo, da cena niha nekako od pet pa vse do petinsedemdeset lir. Da bi se prilagodili kupni moči uporabnikov, so knjige pogosto izhajale v različnih vezavah. Slovenčeve knjige v najcenejši broširani vezavi so stale okoli pet ali šest lir, nekoliko dražje so bile tiste s kartonskimi platnicami (11 lir), medtem so si lahko bibliofili in petičneži privoščili tudi v platno vezane knjige za kakšnih 20 lir. Podobno ponudbo je imela Narodna tiskarna,¹⁰³ ki je broširano izdajo romana Mire Puc *Tiha voda* iz prvega letnika zbirke Dobra knjiga, prodajala bralcem Slovenskega naroda in Jutra po 8 lir (za ostale 9 lir) v platno vezane knjige pa po 18 (20) lir. Iz obvestila bralcem v dnevniku Jutro, kjer so zapisali "*.../ in niti broširanih izvodov ni več ha razpolago*"¹⁰⁴, pa ne vidimo le, da je bila celotna naklada knjige razprodana v dobrem mesecu, ampak tudi, da so bile običajno kljub višji ceni bolj iskane kvalitetnejše izdelane knjige. Oblikovanje knjig in kakovost tiska sta v vojni precej nazadovala, zato lahko lepo oblikovane knjige preštejemo na prste rok. Z izjemo nekaterih otroških knjig so namreč knjige izhajale v skromni in ceneni opremi. Ljudska knjiga je sicer imela zaposlenega arhitekta Gajška, kar kaže, da oblikovanja vendarle niso povsem zanemarili, vendar se knjige iz leta 1942 ne morejo primerjati s tistimi, ki so izhajale pred vojno. To se kaže tudi v samokritični izjavi založnika, ki je med vojno zapisal: "*Vojne izdaje so se seveda v vsem poslabšale, ker ni dobiti pravega papirja in knjigoveških potrebščin ali pa je treba varčevati, da knjiga ni predraga*".¹⁰⁵

Prodajne poti za knjigo so bile različne že pred vojno, razlikovale pa so se tudi od založbe do založbe. Založbam je seveda najbolj ustrezala neposredna prodaja bralcem. S tem se namreč niso le izognile posrednikom, ampak so si hkrati skušale zagotoviti, da bi bralci še nadalje ostali njihovi kupci. To se najlepše manifestiralo v zbirkah, kjer se je naročnik v zameno za popust, moral zavezati k nakupu najmanj treh ali štirih knjig. S tem ustvarjanjem stalnih kupcev so na nek način nadaljevali logiko velikih knjižnih družb, kjer naročnik na osnovi zaupanja prepusti izbiro nove knjige in s tem nekako tudi ustvarjanje lastnega okusa zbirkinemu uredniku. Nekatero zbirke so sicer vnaprej izdelale programe načrtovanih knjig, vendar je bila to prej izjema kot pravilo. Knjige so,

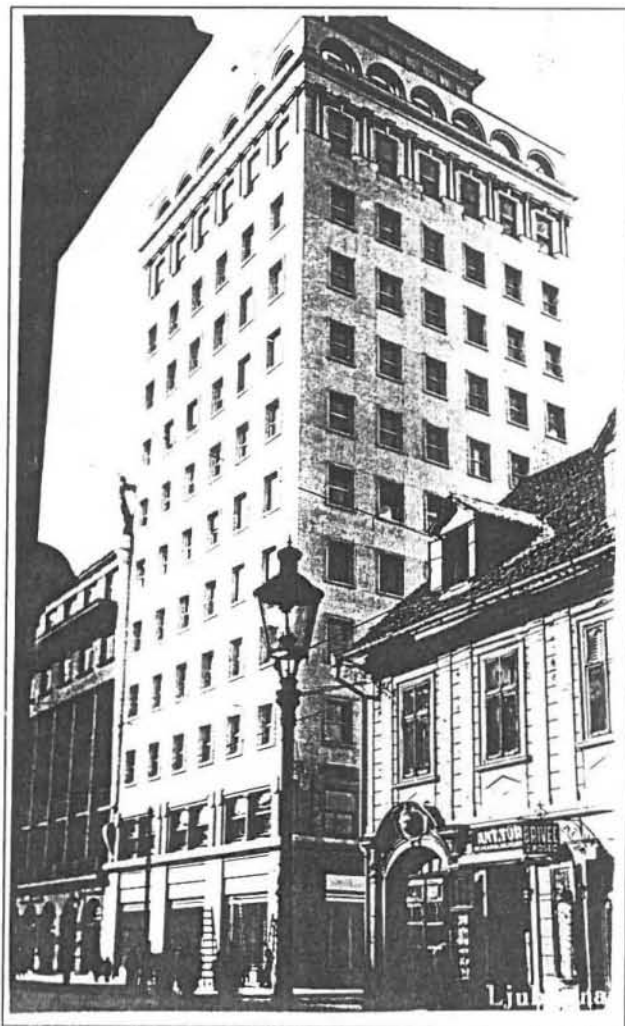
¹⁰³ Jutro 3. X. 1942, št. 226, str. 3

¹⁰⁴ Jutro 12. XII. 1942, št. 285, str. 4

¹⁰⁵ Franc Planina, 25. let dela za slovensko učno knjigo, ob 25 letnici pokrajinske šolske založbe 11.5. 1919 - 11.5. 1944, Ljubljana 1944, str. 34-35

vsaj v začetku vojne, prodajali tudi akviziterji na domu, vendar prav veliko število knjigarn priča o tem, da se je pomemben del knjižne naklade prodajal v knjigarnah. Tako kot je iz knjigarne lahko nastala založba, so tudi založbe ustanovljale svoje knjigarne. Nekaj smo jih že omenili ob samih založbah, vsem pa je skupno tudi to, da so delovale že pred začetkom vojne. Natančnega števila medvojnih knjigarn mi žal ni uspelo ugotoviti, kljub temu pa sem iz razgovorov z nekaterimi Ljubljčanmi in s pomočjo oglasov v takratnem časopisju uspel locirati naslednje knjigarne:

največja je bila vsekakor **Ljudska knjigarna** s sedežem Ob škofiji 5, kjer je danes trgovina s spominki. Ista založba je imela tudi knjigarno na Miklošičevi c. 5. **Slovenska matica** je imela najverjetneje knjigarno na Kongresnem trgu, tam kjer je še danes knjigarna Cankarjeve založbe. **Pokrajinska šolska založba** je imela knjigarno na Slomškovi ulici 12, **Knjigarna Tiskovne zadruga** pa je imela zanesljivo knjigarno na Šelenburgovi (Slovenski) cesti v stavbi, ki so jo v začetku petdesetih let ob izgradnji novih poslopij in širjenju ceste porušili. **Finžgarjeva Nova založba** je imela knjigarno na Kongresnem trgu, v prostorih današnjih prehodnih arkad pri Uršulinski cerkvi, hkrati pa naj bi bili tudi lastniki antikvariata na Mestnem trgu. V hotelu Slon, kjer danes prodajajo spominke, se je med vojno nahajala **Akadska založba**, v podhodu Nebotičnika je trgoval knjigarnar **Jože Žužek**, medtem ko je na drugi strani iste stavbe verjetno delovala knjigarna **Antona Turka**. Na Miklošičevi cesti 16, kjer je še danes knjigarna in papirnica Cankarjeve založbe je nekoč delovala **Bambergova knjigarna**. Ob teh

Nekdanja knjigarna Antona Turka

knjigarnah je na mestu današnje knjigarne DZS na Stritarjevi ulici imel antikvariat knjigarnar **Janez Dolžan**, zanesljivo pa je obstajal vsaj še en antikvariat nasproti šentjakobske šole, ki ga je imel knjigarnar **Hinko Sevar**. Vendar knjige niso prodajali le v teh dvanajstih knjigarnah, ampak so lahko Ljubljčanmi razne cenene italijanske knjige, kupili kar v trafikah.¹⁰⁶

Če pogledamo jezike, iz katerih so leta 1942 prevajali knjige lahko ugotovimo, da tako kot danes prevladujejo prevodi iz angleščine. V primerjavi z današnjim stanjem imajo nesorazmerno velik delež le italijanske knjige, presenetljivo majhna pa nemške. Velik delež tvorijo tudi že pred vojno popularna dela skandinavskih piscev, kot sta Knut

¹⁰⁶ Pogovor z Jarom Dolarjem, februarja 1998

Hamsun ali Turgye Gulbranssen . Sicer je spekter izvornih jezikov dokaj pester, kar kaže, da so uredniki verjetno načrtno skrbeli za nekakšno uravnoteženost prevedenih del iz različnih svetovnih književnosti. Kljub temu pa nam manko nekaterih svetovnih sodobnih piscev kaže, da je imela prste vmes tudi cenzura. To nam potrjuje tudi ohranjeni indeks prepovedanih avtorjev in njihovih del, ki ga hranijo tudi v arhivu republike Slovenije.

Pregled izvornih jezikov leposlovnih del izdanih leta 1942

Če primerjamo naslove izdanih leposlovnih del s tistimi, ki so v tem času izhajali na Češkem,¹⁰⁷ lahko ugotovimo, da je pri njih delež prevedenih knjig mnogo manjši kot pri nas, da pri njih prevladujejo prevodi iz nemškega jezika, da pa so prevodi iz ostalih svetovnih književnosti prav tako relativno uravnoteženi. Največ knjig so prevajali iz angleščine (36 knjig), italijanščine (32), sledijo pa jim prevodi iz danščine, latinščine (!), francoščine, ruščine in iz drugih večidel evropskih jezikov. Nekoliko drugačna je slika na Danskem, kjer noben jezik ni izrazito dominanten. Presenetljivo mnogo je prevodov iz angleške in ameriške književnosti, kar kaže na sorazmerno veliko samostojnost tamkajšnjega založništva. Danski bralci so tako leta 1942 lahko segli po kar šestih novitetah Ernesta Hemingwaya, Archibalda Cronina in tedaj slovečega pisca zgodb o Tarzanu Edgarja Rice Burroughsa. Petih danskih izdaj je bil tega leta deležen tudi John Steinbeck, prevajani pa so bili tudi Bennet, Chandler, Dickens, Faulkner, Joyce, Melville, Orczy, Shakespeare in seveda Edgar Wallace. Od francoskih piscev so leta 1942 na Danskem objavili dela Dumasov, Hugoja, Francea, Maupassanta, Prévosta, Verna in med še nekaterimi drugimi tudi Stendhala. Najbolj tipični predstavniki nemške književnosti so bili Hartman, Knittel in Kästner, norveško sta med drugimi zastopala Ibsen in Gulbransen, švedsko dela Strindberga in Lagerlöfove, rusko književnost pa predstavljajo kar štirje romani Dostojevskega ter dela Čehova, Puškina in Tolstoja.¹⁰⁸ Če pogledamo še seznam italijanskih knjig, ki so izhajale v Italiji leta 1941¹⁰⁹, vidimo, da je

¹⁰⁷ Bibliographischer Katalog : Verzeichnis des im Protektorat Böhmen und Mähren erschienenen Schrifttums des Jahres 1942 (mit Ausnahme der Zeitungen und Zeitschriften) = Bibliografický katalog : Literarny tvorba Protektor Česky a Morava z r. 1942, Prag 1943, str. 333 ss.

¹⁰⁸ Dansk bogfortegnelse aarskatalog 1942 : 92 aargang, Kobenhavn 1943

¹⁰⁹ Bolletino delle pubblicazioni Italiane, ricevute per ditto di stampa : 1941, Firenze 1942

pri njih podoba mnogo bolj monolitna, da v veliki večini prevladujejo italijanski avtorji, sledijo jim pisci iz Nemčije, predstavnikov ostalih književnosti pa je mnogo manj in še med temi zavzemajo predstavniki madžarske književnosti nesorazmerno veliko pozornosti. Prav to pa nam lahko tudi precej pomaga pri razjasnitvi razmer v založništvu Ljubljanske pokrajine. Iz povedanega lahko tudi sklepamo o kakovosti izdanega leposlovja. Bralci so v zapletenih vojnih zadevah vsekakor raje segali po sproščujočem branju kot po delih z zapletenimi opisi družbene konfliktnosti. Verjetno pa je prav vsakdanje zrtje vojnih barbarstev mnoge spodbudilo k branju zahtevnejših duhovnih stvaritev. Nekaj podobnega so pokazale povojne analize bralcev v Veliki Britaniji. Angleži so na primer na začetku vojne najraje segali po knjigah z vojno tematiko, njihova popularnost pa se je v letih, ko se je že kazala zarja zmage nad nacizmom naglo zmanjšala.¹¹⁰ Vendar so bile pri nas politične razmere bistveno drugačne od angleških. Slovensko založništvo (seveda z izjemo tistega, ki je nastajalo v ilegali in kasneje na osvobojenem ozemlju) ni prevzelo naloge "kljubovanja težkim razmeram", ampak prav nasprotno, ohranjati ljudstvo čim bolj pasivno, kar je razvidno tudi iz vsebine in naslovov večine leposlovnih knjig, ki so izšle v tem času. Ekspresionizem in široke svetove je zamenjal najbližji, zemeljski svet, poudarjanje domačijske idile, vračanje v kmečko okolje in zlasti povzdigovanje družbene brezkonfliktnosti.¹¹¹ Verjetno tudi zato pri nas med vojno niso izhajali romani Ernesta Hemingwaya ali Leva N. Tolstoja, Henrika Ibsena ali Anatola Franca.

Hkrati s tem spet trčimo ob vprašanje domačega ustvarjanja in domačih piscev. Mira Mihelič je med vojno ob izzidu svoje knjige dejala: "*Dejlo v današnjih dneh, ki bodo neizbrisno zapisani v svetovni zgodovini, zahteva dvakrat več krepke volje kakor pa kdaj koli prej. Čeprav sem se težav zavedala, sem se vendarle lotila dela, ker smatram za potrebno, nuditi ljudem čimveč domačega čtiva.*"¹¹² Pa tudi sicer je bila problematika domačih ustvarjalcev dokaj živa. Poročevalec s prve razstave lepe knjige v Ljubljani je še posebej poudaril Šalijev govor, v katerem se je zavzel: "*Ko knjigo kupuješ in bereš, se zavedaj: tvoja prva dolžnost je izvirna slovenska knjiga!*" Naslove knjig, ki so jih prevajali, so namreč takrat izbirali prevajalci sami¹¹³, založba je imela le možnost prevod sprejeti ali pa ga zavreči. Zato bi o nekem načrtnem in sistematičnem prevajanju težko govorili. Izbor prevedenih knjig pa zato toliko bolj priča o kulturni razgledanosti in o osebnih nazorih samih prevajalcev. Ker je njihova dejavnost v veliki produkciji leposlovnih zbirk postala nekakšna (solidno plačana) obrt za vse čase in razmere, je verjetno prav Severin Šali v prvi številki vestnika

Trgovina s prevodi

*Nekje je bral, da tisti dobro služi,
ki se s prevodi lepih knjig ukvarja;
ker zahotelo se mu je denarja,
se prestavljalcem tudi on pridruži.*

*In kakor sonce, ki odseva v luži,
podoba nam skaljeno le podarja,
tako nam ta, ki za denar ustvarja,
lepoti vse brstje in cvetje muži.*

*In rokodelčiču, ki brez poklica
se oprijel koristne je obrti,
smehljaj ponosne sreče sije z lica.*

*Kaj mar mu, da so slovničarji strti,
kaj mar, da se zastonj je trudil Breznik!
Saj ve, da on je velikopoteznik!*

¹¹⁰ John Feather, A history of British publishing, London; New York 1991, str. 214 - 215

¹¹¹ Viktor Smolej, Zgodovina slovenskega slovstva ..., str. 361

¹¹² Slovenski narod 15. X. 1942. št. 236, str. 4

¹¹³ Tone Potokar, O prevajanju. Naša knjiga 3 (1942), št. 1-2, str. 5-7

Ljudske knjigarne iz leta 1943 objavil zbudljiv sonet: Trgovina s prevodi,¹¹⁴ v katerem kritizira slovnično šibkost in umetniško nedodelanost številnih prevodov. Vendar je bilo leto 1942 prekratko, da bi še lahko prišlo do večjih sprememb, zlata doba prevajanja pa se je šele začela...

Na koncu lahko vsemu navkljub ugotovim, da je moja naloga torzo. Šele povezava z ostalimi vojnimi leti bo iz nje naredila kompleksno podobo slovenskega založništva in knjigotrštva med vojno. In če nam bo nekega dne uspelo to celoto objaviti in predstaviti javnosti, bom lahko rekel, da smo uspeli. Kljub temu mislim, da sem v nalogi pokazal nekatere najbolj bistvene značilnosti založništva med vojno, ki kot zvezde stalnice označujejo to obdobje. Med njimi naj omenim le, da je bilo leto 1942 kvantitativno eden največjih zastojev v slovenskem založništvu dvajsetega stoletja. Kljub temu so osnovni mehanizmi založniške in knjigotrške dejavnosti delovali dalje in pripravili podlago za njegov širši razmah v letih, ki so prihajala. Naloga je hkrati najpopolnejši pregled slovenske knjižne produkcije v letu 1942, ki s kazali pridobiva tudi uporabno vrednost za zgodovinarje, slaviste in nenazadnje tudi za bibliotekarje, ki si bodo s tem delom pomagali pri razreševanju ugank v izbranem letu.

Takšne so bile razmere v slovenskem založništvu in s tem seveda tudi v slovenski kulturi konec leta 1942. **V Afriki je takrat že postalo jasno, da je Rommel svojo vojno že izgubil...**

Nemška vojska je vkorakala v neokupiran del Francije. - Osmo armada je osvojila Bengazi v Libiji. - Sovjetske čete so medtem oblegovalce Stalingrada odsekale od zaledja in pričele z njihovim masovnim uničevanjem. - Pojavili so se začetki konca nekega obdobja groze. - Hollywood Theatre v New Yorku novembra 1942 prvič predvajajo legendarni film Casablanca, kjer v režiji Michaela Kurtiza zablestita Humphrey Bogart in Ingrid Bergman. - Dimitrij Šostakovič napiše Sedmo (Leningrajsko) simfonijo, Albert Camus pa roman Tujec.

Spisano v Blasnikovi hiši na Bregu, zadnji dan tedna knjige leta 1998

Igor Zemljič

¹¹⁴ Naša knjiga 4 (1943), št. 1-2, str. 15

V. VIRI IN LITERATURA

5. 1 Viri:

Knjižnice -katalogi in gradivo:

- Narodna in univerzitetna knjižnica v Ljubljani,
- Univerzitetna knjižnica v Mariboru,
- Inštitut za novejšo zgodovino v Ljubljani,
- Semeniška knjižnica v Ljubljani,
- Šolski muzej Slovenije v Ljubljani,
- Muzej novejše zgodovine v Ljubljani,
- Narodni muzej v Ljubljani,
- Slovanska knjižnica v Ljubljani,
- Slavistična knjižnica Filozofske fakultete v Ljubljani,
- Oddelek za zgodovino Filozofske fakultete v Ljubljani,

Revije, časniki in časopisi:

- Slovenski dom (1942),
- Slovenec 70 (1942),
- Jutro 23 (1942),
- Slovenski Narod 74 (1942),
- Naša knjiga 3 (1942),
- Naš dom (1942),

Arhivski viri:

- Narodna in univerzitetna knjižnica: Cenzurno gradivo, Ms 1391,
- Arhiv Republike Slovenije (ARS): Tiskovni urad fasc. 152,
- ARS: Tiskovni urad = Ufficio Stampa: fasc. 17/IV,
- ARS: Tiskovni urad: fasc. 6/V mapa št. 3,
- ARS: Tiskovni urad, fasc. 159.

5. 2 Uporabljena literatura:

- **AMBROŽIČ**, Miroslav: Tiskarstvo. - Ljubljana : samozal., 1937
- **BAJEC**, Jože: Slovenski časniki in časopisi : bibliografski pregled od 1. januarja 1937 do osvoboditve 9. maja 1945. - Ljubljana : Narodna in univerzitetna knjižnica, 1973
- **BERČIČ**, Branko: Tiskarstvo na slovenskem : zgodovinski oris. - Ljubljana : Odbor za proslavo 100-letnice grafične organizacije na Slovenskem, 1968
- **BIBLIOGRAFIJA** izdanja u narodnooslobodilačkom ratu 1941-1945. - Beograd : Vojnoistorijski institut, 1964.
- **BIBLIOGRAPHISCHER** Katalog : Verzeichnis des im Protektorat Böhmen und Mähren erschienenen Schriftums des Jahres 1942 (mit Ausnahme der Zeitungen und Zeitschriften) = Bibliografický katalog : Literarny tvorba Protektor Česky a Morava z r. 1942. - Prag : Landes - und Universitätsbibliothek : Verband der Tschechischen Buchhändler und Verläger, 1943
- **BOLLETINO** delle pubblicazioni Italiane, ricevute per diitto di stampa : 1941. - Firenze : Presso la R. Biblioteca nazionale centrale, 1942
- **BOLLETTINO** Ufficiale del R. Commissariato civile per i territori sloveni occupati = Službeni list kr. civilnega komisariata za zasedeno slovensko ozemlje (1941) 36, 3.V. , str. 317-318
- **BULOVEC**, Štefka: Bibliografija slovenskih bibliografij 1561-1973. - Ljubljana : Narodna in univerzitetna knjižnica, 1976
- **CESAR**, Emil: Slovenska kultura v obdobju okupacije in narodnoosvobodilnega boja : od aprila 1941 do 8. septembra 1943. - Ljubljana: Enotnost, 1996
- **DANSK** bogfortegnelse aarskatalog 1942 : 92 aargang. - Kobenhavn : G.E.C. Gads Forlag, 1943
- **DOKUMENTI** ljudske revolucije v Sloveniji. Knj. 1, marec 1941 - marec 1942. - Ljubljana : Inštitut za zgodovino delavskega gibanja, 1962
- **DOLAR**, Jaro: Nova Založba. - V: Enciklopedija Slovenije, 8. - Ljubljana : Mladinska knjiga, 1994, str. 24-25
- **DOLAR**, Jaro: Knjižne družbe. - V: Enciklopedija Slovenije, 5. - Ljubljana : Mladinska knjiga, 1991, str. 147-149
- **FEATHER**, John: A history of British publishing. - London ; New York : Routledge, 1991
- **FERENC**, Tone: Nacistična raznarodovalna politika v Sloveniji v letih 1941-1945. - Maribor : Obzorja, 1968. - (Knjižnica NOV in POS ; 35)
- **GABRIČ**, Aleš: Kulturni molk. - V: Prispevki za novejšo zgodovino 29 (1989) 2, str. 385-413
- **GODEŠA**, Bojan: Kdor ni z nami, je proti nam : slovenski izobraženci med okupatorji, Osvobodilno fronto in proti revolucionarnim taborom.- Ljubljana : Cankarjeva založba, 1995

- **GUŠTIN**, Damjan: Ljubljanska pokrajina v letu 1942 : ključne značilnosti italijanske okupacije in narodnoosvobodilnega boja. - V: Naš zbornik 1997. - Ljubljana : Društvo piscev zgodovine NOB Slovenije, 1997
- **ISBD(M)** : mednarodni standardni bibliografski opis zaključenih publikacij. - Predelana izd. - Ljubljana : Narodna in univerzitetna knjižnica, 1997
- **KLJUČNE** značilnosti slovenske politike v letih 1929-1955 : znanstveno poročilo. - Ljubljana : Inštitut za novejšo zgodovino, 1995
- **KOBLAR**, France: Moj obračun. - Ljubljana : Slovenska matica, 1976
- **KODRIČ**, Eva: Jaz, cerberus : cenzura v knjižnicah. - Ljubljana : NUK, 1996
- **KOVAČ**, Tatjana, Vrhovšek, Darko: Novi in spremenjeni vrstilci za jezikoslovje ter splošni privesni vrstilci za kraj. - V: Knjižnica 39 (1995) 4, str. 115-149
- **KRANJC**, Cene: Naše tiskarstvo v letih 1918-1938. - V: Spominski zbornik Slovenije, Ljubljana : Jubilej, 1939, str. 249-262
- **KRSTULOVIČ**, Zoran: Bibliografija založbe Glasbena matica v Ljubljani : 1873-1945. - V: Naši zbori 46 (1996) 6, str. 1-76
- **LOGAR**, Janez, Uvod v bibliografijo. - Ljubljana : NUK, 1970
- **MODER**, Janko: Mohorska bibliografija. - Celje: Mohorjeva družba, 1957
- **MORAVEC**, Dušan: Novi tokovi v slovenskem založništvu : od Schwentnerja do prvih publikacij Akademije. - Ljubljana : DZS, 1994
- **MUNDA**, Jože: Bibliografija slovenske matice. - Ljubljana : Slovenska matica, 1964
- **MUNDA**, Jože: Knjiga. - Ljubljana : Državna založba Slovenije. -(Literarni leksikon. študije ; zv. 22)
- **PET** let slovenskega založništva v novi Jugoslaviji. - Ljubljana : Državna založba Slovenije, 1950
- **PIVEC**-Stele Melitta: Vpliv vojne na slovensko knjižno produkcijo. - V: Zbornik zimske pomoči. - Ljubljana : : Zbornik zimske pomoči, 1944, str. 329-330
- **PLANINA**, Franc: 25. let dela za slovensko učno knjigo : ob 25 letnici pokrajinske šolske založbe 11.5. 1919 - 11.5. 1944. - Ljubljana : Pokrajinska šolska založba, 1944
- **SIVEC**, Jože: Glasbena matica. - V: Enciklopedija Slovenije, 3. - Ljubljana : Mladinska knjiga, 1989, str. 224
- **SLOVENSKA** knjiga : seznam po stanju v prodaji dne 30. junija 1939. - Ljubljana : Organizacija knjigarjev Dravske Banovine, 1939
- **SLOVENSKA** kronika XX. stoletja. - Ljubljana : Nova revija, 1996
- **SMOLEJ**, Viktor: Slovstvo v letih vojne 1941-1945. - V: Zgodovina slovenskega slovstva, VII. - Ljubljana : Slovenska matica, 1971
- **SMOLIK**, Marijan: Kulturne pobude, revialna in založniška dejavnost pri katoličanih. - V: Cerkev, kultura in politika 1890-1941. - V Ljubljani : Slovenska matica, 1993, str. 272-281
- **SMOLIK**, Marijan: Oris zgodovine Mohorjeve družbe. - Celje : Mohorjeva družba, 1992

- **SPOMINSKI** zbornik Slovenije : ob dvajsetletnici kraljevine Jugoslavije. - Ljubljana : [Jubilej], 1939
- **UDE**, Lojze: Moje mnenje o položaju : članki in pisma 1941-1944. - Ljubljana : Slovenska matica, 1994
- **UNIVERZALNA** decimalna klasifikacija. Zv. 1, Tablice. - Ljubljana : Centralna tehniška knjižnica, 1991
- **VERONA**, Eva: Pravilnik i priručnik za izradbu abecednih kataloga. Dio 1, Odrednice i redalice. - 2. izd. - Zagreb : Hrvatsko bibliotekarsko društvo, 1986
- **VERONA**, Eva: Pravilnik i priručnik za izradbu abecednih kataloga. Dio 2, Kataložni opis. - Zagreb : Hrvatsko bibliotekarsko društvo, 1986
- **VESELKO**, Maks: Osnove bibliologije in bibliografije. - Ljubljana : Zavod SR Slovenije za šolstvo, 1984. - (Srednje izobraževanje)
- **VODNIK** po Arhivu Republike Slovenije. - Ljubljana : ARS, (izid predviden v letu 1998)
- **ZBORNİK** Narodne in univerzitetne knjižnice II. - Ljubljana : Narodna in univerzitetna knjižnica, 1978
- **ŽNIDERŠIČ**, Martin: Knjiga in trg. -Ljubljana : Državna založba Slovenije, 1982
- **ŽNIDERŠIČ**, Martin: Knjiga in založništvo. - Ljubljana : Državna založba Slovenije, 1977
- **ŽNIDERŠIČ**, Martin: Knjigotrštvo. - V: Enciklopedija Slovenije, 5. - Ljubljana : Mladinska knjiga, 1991, str. 135-136